



Πτυχιακή εργασία

Εκτιμήσεις των μαθητών Επαγγελματικού Λυκείου για τη σημασία του
Σ.Ε.Π.

Ιωάννα – Μαρία Ζαφειρακοπούλου



ΠΑΤΡΑ, 2017

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ: Π.Ε.ΣΥ.Π.
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

Πτυχιακή εργασία

Εκτιμήσεις των μαθητών Επαγγελματικού Λυκείου για τη σημασία του
Σ.Ε.Π.

Ιωάννα – Μαρία Ζαφειρακοπούλου

Επιβλέπουσα: Βασιλ. Σπηλιωτοπούλου, καθηγήτρια ΑΣΠΑΙΤΕ

ΠΑΤΡΑ, 2017

Ένα μεγάλο ευχαριστώ
για την πολύτιμη βοήθεια,
στην καθηγήτριά μου κ. Βασ. Σπηλιωτοπούλου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.4
2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	σελ.6
3. ΠΕΡΙ Σ.Ε.Π.	σελ. 12
3.1.ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Κ΄ ΕΠΑΓΓ. ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ:	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	σελ. 12
3.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	σελ. 15
3.3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ	σελ. 24
4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΣΚΟΠΟΣ	σελ. 27
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	σελ. 29
6. ΑΝΑΛΥΣΗ – ΕΥΡΗΜΑΤΑ	σελ. 35
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	σελ. 71
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	σελ. 77
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	σελ. 83

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο άνθρωπος κατά τη διάρκεια της ζωής του καλείται να πάρει πολλές και σημαντικές αποφάσεις. Μεταξύ αυτών εξέχουσα θέση κατέχει η επιλογή επαγγέλματος. Το ζήτημα αυτό θα απασχολήσει το άτομο για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του για μετάβαση στη ζωή του ενηλίκου, δηλαδή στο στάδιο της κυρίαρχης εφηβείας (14-17ετών). Στην ευαίσθητη λοιπόν αυτή ηλικία, ο νέος πρέπει να πάρει τη σημαντικότερη ίσως απόφαση της ζωής του. Για να γίνει κάτι τέτοιο θα πρέπει απαραίτητα να γνωρίζει τον εαυτό του (κριτική αυτογνωσία), αλλά και τον κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό περίγυρό του (κριτική κοινωνιογνωσία) (Κοσμίδου-Hardy, Δροσίνου, 2007).

Αυτό ίσως μπορεί να επιτευχθεί μέσω της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής συμβουλευτικής, η οποία είναι μια σχολική δραστηριότητα και για την οποία έχουν δοθεί πάρα πολλοί ορισμοί, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η σχολική συμβουλευτική, όπως αλλιώς λέγεται, δεν είναι μια ανεξάρτητη επιστήμη, αλλά αποτελεί κλάδο της εφαρμοσμένης ψυχολογίας και είναι γνωστή ως συμβουλευτική ψυχολογία, γιατί ασχολείται με τη μελέτη των τρόπων, των μεθόδων και των διαδικασιών με τις οποίες μπορούμε επιστημονικά να βοηθήσουμε άτομα κάθε ηλικίας να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που συναντούν και δεν μπορούν να ξεπεράσουν στηριζόμενα μόνο στις δικές τους δυνάμεις (Κασσωτάκης, 2004). Πρέπει να σημειώσουμε ότι η βοήθεια που δίνεται από τη συμβουλευτική προς το άτομο πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την ολιστική ανάπτυξη και το σχεδιασμό της ζωής του και να μην απομονώνει μόνο κάποια πλευρά της. Πρέπει δηλαδή, να ασχολείται με τη σχολική ανάπτυξη του ατόμου και το συνολικό σχεδιασμό της ζωής του.

Όλη αυτήν τη διαδικασία αναλαμβάνει να φέρει σε πέρας ο εκπαιδευτικός, ο οποίος οφείλει να είναι και ένας καλός σύμβουλος εκτός από δάσκαλος, που θα

εμψυχώνει τους μαθητές του (Μαλικιώση-Λοϊζου, 2012). Η συμβουλευτική αυτή σχέση πρέπει να αναπτύσσεται σε καθημερινή βάση μεταξύ τους, τόσο σε προσωπικό επίπεδο, όσο και μέσα στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του σχολείου, όπου ο ρόλος αυτός του εκπαιδευτικού παρουσιάζεται κάτω από τη διδασκαλία του μαθήματος του *Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού*, στο Λύκειο.

Μέσα από την παρούσα λοιπόν εργασία, θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε κατά πόσον επιτυγχάνεται αυτό, αν δηλαδή, η συμβουλευτική συμβάλλει στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας των μαθητών και συντελεί στην αυτοπραγμάτωσή τους, με οδηγό τις εκτιμήσεις τους. Αυτό σημαίνει ότι η έρευνά μας επικεντρώνεται στους μαθητές και ο στόχος μας είναι να δούμε πώς ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός στα μάτια των παιδιών (δηλαδή, μέσα από τις απαντήσεις τους), οδηγεί σε κάποιο συμβουλευτικό μοντέλο.

Λέγοντας εκτιμήσεις των μαθητών, εννοούμε τις γνώμες ή αλλιώς τις απόψεις που έχουν σχηματίσει γύρω από το θέμα που μελετάμε, ως αποτέλεσμα λογικής διεργασίας.

Είναι δεδομένο ότι η επιλογή σπουδών σε συνδυασμό με την επιλογή επαγγέλματος καθορίζουν ένα σημαντικό τμήμα της λειτουργίας του θεσμού της συμβουλευτικής-προσανατολισμού στο σχολείο. Ο ρόλος του συμβούλου-εκπαιδευτικού θεωρείται σημαντικός στην αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής συμβουλευτικής. Από την άλλη, εξίσου σημαντικό είναι να μελετήσουμε κατά πόσο αυτή συμβάλλει στη διαπαιδαγώγηση και στην υποβοήθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης του μαθητή. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε, ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός έχει σκοπό να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να επιλέξουν κατά τη διάρκεια της σχολικής τους διαδρομής την κατεύθυνση των σπουδών που θα ακολουθήσουν.

Ένας ακόμα λόγος που μας προκαλεί το ενδιαφέρον να ερευνήσουμε το παραπάνω θέμα είναι και το γεγονός ότι ως εκπαιδευτικός θα ήθελα να γνωρίζω αν οι μαθητές υποβοηθούνται μέσα από το μάθημα αυτό, προκειμένου να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να αναπτύξουν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα στην προσπάθειά τους να πραγματοποιήσουν τη μετάβασή τους στην κοινωνία. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε, ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός σαν εκπαιδευτικός θεσμός προωθεί την ανθρώπινη ανάπτυξη, παρέχοντας πληροφορίες στους νέους τις οποίες θα χρησιμοποιήσουν για να διαμορφώσουν τη δική τους άποψη για την πραγματικότητα και να σχεδιάσουν το μέλλον τους, ιδιαίτερα στις δύσκολες μέρες που διανύουμε.

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Σε θεωρητικό επίπεδο, ο Σ.Ε.Π. στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πρακτικής, επιδιώκει να βοηθήσει το άτομο στη διαδικασία λήψης εκπαιδευτικής και κατ' επέκταση επαγγελματικής απόφασης, όπως άλλωστε έχουμε αναφέρει. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό υποστηρικτικό παράγοντα στην πορεία της μαθητικής ζωής του εφήβου.

Παρ' όλ' αυτά όμως, έρευνες με αντικείμενο τη σημασία του Σ.Ε.Π. στη διαδικασία λήψης αποφάσεων έδωσαν σ' αυτόν δευτερεύοντα ρόλο.

Συγκεκριμένα, στην έρευνα που πραγματοποίησαν οι Anderson και Μαλικιώση-Λοϊζου (1980) έγινε εμφανές, ότι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν επηρεάζει τους μαθητές στις αποφάσεις τους.

Στα ίδια αποτελέσματα κατέληξε και η έρευνα του Δημητρόπουλου (1985). Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές που συμμετείχαν σ' αυτήν υποστήριξαν την ανεπάρκεια του θεσμού. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι μόνο το 10% των μαθητών

της Γ' Λυκείου επηρεάστηκε από το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην προσπάθειά του να αποφασίσει για τις επιδιώξεις του μετά το Λύκειο.

Οι Παπάς και Ψαχαρόπουλος (1990) μέσα από την έρευνά τους προσπάθησαν να απαντήσουν στο ερώτημα αν ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός ως μάθημα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης εκπληρώνει το σκοπό-αποστολή του. Το δείγμα που χρησιμοποίησαν αποτελείτο από 500 μαθητές της Γ' τάξης Ενιαίων Λυκείων του νομού Αττικής. Τα ευρήματα έδειξαν ότι η συνεισφορά του δεν είναι ικανοποιητική. Οι ερευνητές μάλιστα, τόνισαν το γεγονός ότι οι μαθητές που φοιτούσαν σε δημόσια σχολεία και προέρχονταν από χαμηλά εισοδηματικά στρώματα αξιολογούσαν χειρότερα τον Σ.Ε.Π., σε σχέση με εκείνους που φοιτούσαν σε ιδιωτικά σχολεία και ανήκαν σε οικογένειες με υψηλά εισοδήματα.

Οι Γεώργας et al.(1991) ερευνώντας σε βάθος την επίδραση του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και χρησιμοποιώντας δείγμα από 455 μαθητές της Γ' Λυκείου και 232 πρωτοετείς φοιτητές διαπίστωσαν πως τόσο οι μαθητές όσο και οι φοιτητές αποφάσισαν από μόνοι τους για την κατεύθυνση, αλλά και το είδος των σπουδών που θα ακολουθούσαν, χωρίς να επηρεαστούν από τον Σ.Ε.Π. Αυτό σημαίνει ότι ο τελευταίος παίζει ασήμαντο ρόλο στη διαδικασία λήψης εκπαιδευτικής και επαγγελματικής απόφασης. Για μια ακόμα φορά, σύμφωνα με τους ερευνητές, είναι εμφανής η ανεπάρκεια του θεσμού και τεκμηριώνεται με το αίσθημα ανικανοποίησης που προέβαλαν οι μαθητές σε σχέση με τους τομείς εφαρμογής του.

Η Τέττερη (1992) στην έρευνά της με θέμα την αξιολόγηση του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού από μαθητές της Γ' Γυμνασίου, προσπάθησε να εντοπίσει τα στοιχεία εκείνα που θα ήταν χρήσιμα για τις αναγκαίες προσαρμογές στα αναλυτικά προγράμματα του μαθήματος. Τα ευρήματα έδειξαν μια θετική στάση των παιδιών απέναντι στον Σ.Ε.Π. Συγκεκριμένα, διαπίστωσε πως το μάθημα θεωρείται

ενδιαφέρον και χρήσιμο κυρίως από μαθητές χαμηλών επιδόσεων, που προέρχονται από οικογένειες χαμηλού κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου, αγροτικών και ημιαστικών περιοχών.

Ο Κασσωτάκης (1992) θέλοντας να διερευνήσει την ενημερωτική και παράλληλα συμβουλευτική λειτουργία του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού χρησιμοποίησε ένα δείγμα 2309 μαθητών από 16 Λύκεια. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το μάθημα του Σ.Ε.Π. αποτελεί μια σημαντική πηγή πληροφόρησης για τους μαθητές, όσον αφορά τις σπουδές και τα επαγγέλματα. Όμως, παρουσιάζει και κάποιες σοβαρές αδυναμίες. Αυτές σχετίζονται με την ανεπαρκή πληροφόρηση και την υποτυπώδη δραστηριότητά του στον τομέα της ατομικής συμβουλευτικής.

Ο Σαμοΐλης (2001) επιβεβαίωσε τα δυσάρεστα ευρήματα-αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 314 μαθητών από Λύκεια των Αθηνών. Συγκεκριμένα, διαπίστωσε ότι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν αποτελεί έναν από τους παράγοντες εκείνους που επηρεάζουν τους μαθητές στη διαδικασία επιλογής σπουδών.

Στην έρευνα που πραγματοποίησαν οι Δημάκη et al. (2004) διερευνήθηκαν μεταξύ άλλων οι αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με την αγορά εργασίας καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση αυτών. Οι απαντήσεις που δόθηκαν προέρχονταν από 455 μαθητές της Α΄ Λυκείου αστικών κέντρων της Ελλάδας. Τα ευρήματα της έρευνας μεταξύ άλλων έδειξαν ότι ελάχιστοι μαθητές (το 0,8%) πιστεύουν ότι το μάθημα του Σ.Ε.Π. είναι χρήσιμο και αυτό γιατί δεν διδάσκεται με ενδιαφέροντα τρόπο. Βρίσκουν δηλαδή ανεπαρκή την ενημέρωση για τα διάφορα επαγγέλματα.

Η Μπαλτά (2010) επιδιώκοντας μέσα από την έρευνά της να διαπιστώσει τις ανάγκες των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα συμβουλευτικής υποστήριξης και επαγγελματικού προσανατολισμού, χρησιμοποίησε δείγμα 350 μαθητών και των τριών τάξεων Λυκείων της Αθήνας και της Καρδίτσας. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής έδειξαν ότι το 50% των μαθητών ενδιαφέρονται για εκπαιδευτική πληροφόρηση. Οι περισσότεροι απ' αυτούς πιστεύουν ότι υποβοηθούνται κυρίως από το μάθημα του Σ.Ε.Π. όσον αφορά την πληροφόρησή τους για σπουδές, επαγγέλματα, λήψη αποφάσεων και κυρίως εαυτογνωσία. Αξιοσημείωτο άλλωστε είναι το γεγονός ότι υποστήριξαν την άποψη ύπαρξης εξειδικευμένου καθηγητή Σ.Ε.Π. για να είναι πιο αποτελεσματικό και χρήσιμο το μάθημα καθώς και την αύξηση των ωρών του στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Ο Λογιώτης (2014) στην έρευνα που πραγματοποίησε σε δείγμα 422 μαθητών, τόσο από Δημόσια (Γενικά και Επαγγελματικά) Λύκεια, όσο και από Ιδιωτικά Λύκεια της Αθήνας και της Κορινθίας, με αντικείμενο τις απόψεις και τις προσδοκίες των μαθητών για τη συμβολή του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη λήψη εκπαιδευτικής και επαγγελματικής απόφασης, η συντριπτική πλειοψηφία (73%) δήλωσε ότι το μάθημα αυτό δε συνέβαλε στη διαδικασία λήψης απόφασης σχετικά με το εκπαιδευτικό και κατά συνέπεια επαγγελματικό τους μέλλον.

Τέλος, σκοπός της έρευνας που πραγματοποίησε η Βλαχοδήμου (2014) ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών γύρω από το θεσμό του Σ.Ε.Π. στην Γ' τάξη του Γυμνασίου, ώστε ο εκπαιδευτικός να τις λάβει υπόψη του στον επανασχεδιασμό του μαθήματος. Το δείγμα αποτελείται από 50 μαθητές Γυμνασίου της Λάρισας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει σπουδαία αναγνώριση της σημασίας του θεσμού από τα παιδιά (88%). Αυτό δείχνει ότι οι μικροί μαθητές

αναγνωρίζουν την ανάπτυξη των προσωπικών και επαγγελματικών τους δεξιοτήτων μέσα από το μάθημα.

Αναφερόμενοι συνεχίζοντας και στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία, παρατηρήσαμε ότι στην έρευνα του Borchert (2002) με τίτλο «παράγοντες επιλογής σταδιοδρομίας μαθητών γυμνασίου», που πραγματοποιήθηκε σε μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που διδάσκονται το μάθημα του Σ.Ε.Π. σε σχολεία των Ηνωμένων Πολιτειών, το 30% δήλωσαν ότι βρήκαν το μάθημα ενδιαφέρον και τους βοήθησε να κάνουν τη δική τους προσωπική έρευνα ως προς την επιλογή του επαγγέλματός τους. Ένα αντίστοιχο ποσοστό δήλωσε ότι η όλη διαδικασία τους μπερδέψε αρκετά, ενώ υπήρχαν και αυτοί που δήλωσαν ότι δεν θεωρούσαν σημαντικό εκείνη τη χρονική περίοδο να σκεφτούν και να προβληματιστούν όσον αφορά στην απόφαση επιλογής επαγγέλματος.

Τα αποτελέσματα ήταν αντίθετα στην έρευνα του Pendergrass (2008) που πραγματοποιήθηκε σε πανεπιστήμιο της Οκλαχόμα σχετικά με τις απόψεις των σπουδαστών μιας σχολής αεροπορίας όσον αφορά στους παράγοντες που τους ώθησαν να γραφτούν στη συγκεκριμένη σχολή. Περίπου το 70% προσδιόρισε τη σπουδαιότητα του Σ.Ε.Π. δηλώνοντας ότι τους κινήθηκε το ενδιαφέρον μέσα από τα προγράμματα του μαθήματος στο σχολείο. Αντίθετα, το 60% δήλωσε ότι από νωρίτερα είχαν ένα ενδιαφέρον για το επάγγελμα του «πιλότου», ενώ ένα μικρό ποσοστό δήλωσε ότι οι ίδιοι ή κάποιοι δικοί τους είχαν προγενέστερες εμπειρίες πτήσης, γεγονός που τους έδωσε την ιδέα να ασχοληθούν επαγγελματικά. Επίσης, το 66% του δείγματος δήλωσε ότι αποφάσισε να επιλέξει το επάγγελμα αυτό μέσα από τα προγράμματα Σ.Ε.Π. του σχολείου, συνεπικουρούμενοι από τις απόψεις της οικογένειάς τους, των φίλων τους, αλλά και των μέσων επικοινωνίας. Μόνο σε ένα

ερωτηματολόγιο αναφέρθηκε ότι ο σπουδαστής δεν έλαβε την απαιτούμενη βοήθεια από τον εκπαιδευτικό που του δίδαξε Σ.Ε.Π. στο σχολείο.

Στην έρευνά της η Pasqual (2013) ασχολήθηκε με τους παράγοντες που επηρεάζουν τις προτιμήσεις σταδιοδρομίας των μαθητών γυμνασίου. Η έρευνα βασίστηκε στις μαρτυρίες των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις ΗΠΑ, οι οποίοι υποστήριζαν τη σημασία του μαθήματος και πιο συγκεκριμένα ότι θα έπρεπε να υπάρχουν πιο αναλυτικά προγράμματα Σ.Ε.Π. και μάλιστα όχι μόνο σε μία τάξη, αλλά σε όλη τη διάρκεια του Λυκείου.

Αντίθετα ο Fizer (2013) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο Σ.Ε.Π. δεν συμβάλλει στη διαδικασία λήψης επαγγελματικής απόφασης. Υποστήριξε ότι η οικογένεια από την οποία προέρχεται ο έφηβος επηρεάζει την απόφαση επιλογής επαγγέλματος και τεκμηρίωσε την άποψή του αυτή μέσα από την έρευνά του με θέμα: «Παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές καριέρας των σπουδαστών κολλεγίων που εγγράφονται στη γεωργία». Σύμφωνα με αυτήν, η αιτία που οι μαθητές γράφτηκαν σε μία γεωπονική σχολή ήταν η επιταγή των οικογενειών τους που ζούσαν σε αγροτική περιοχή με περιορισμένα μέσα και μοναδική διέξοδο την αγροτική αυτή σχολή της ευρύτερης περιοχής. Στην περίπτωση αυτή τα προγράμματα του Σ.Ε.Π. στο σχολείο δεν επηρέασαν σχεδόν καθόλου την απόφαση των μαθητών για το μελλοντικό τους επάγγελμα.

Τέλος, η Torrey (2015) στην έρευνα που πραγματοποίησε για λογαριασμό του Υπουργείου εργασίας των ΗΠΑ, με τίτλο «προγραμματισμός σταδιοδρομίας για τα Λύκεια», λαμβάνει υπόψη της τις απαιτήσεις των μαθητών και κάνει λόγο για την ανάγκη οι νέοι να εξερευνήσουν τα ενδιαφέροντά τους, να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να κάνουν τη δική τους έρευνα αγοράς προκειμένου να έχουν περισσότερες

πιθανότητες επιτυχίας, όταν χρειαστεί να αποφασίσουν για το μελλοντικό τους επάγγελμα.

3. ΠΕΡΙ Σ.Ε.Π.

3.1. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: θεωρητικές προσεγγίσεις.

«Η συμβουλευτική δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια στατική δύναμη, αλλά ως ένα ζωντανό “κοινωνικό εγχείρημα” το οποίο βρίσκεται σε μια διαρκή πορεία εξέλιξης. Σε αυτή την εξελικτική της πορεία η συμβουλευτική πρέπει να εξετάζεται σε σχέση και συνάρτηση με το κοινωνικό-ιστορικό, πολιτικό-οικονομικό και το γενικότερο πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υπάγεται το άτομο και το επηρεάζει» (Κοσμίδου-Hardy,1992,σ.3).

Για τον Patterson (1967) συμβουλευτική δεν είναι:

- η απλή παροχή πληροφοριών, χωρίς όμως να αποκλείονται ενέργειες που μπορεί να έχουν σχέση με παροχή πληροφοριών
- η παροχή συμβουλών, χωρίς το ίδιο το άτομο να πρωταγωνιστεί στην αναζήτηση λύσης στο πρόβλημά του
- ο επηρεασμός των στάσεων, πεποιθήσεων και συμπεριφορών του άλλου ατόμου
- η διαδικασία που αποβλέπει μόνο στην επιλογή ατόμων (για τοποθέτηση σε εργασία ή σε τάξη σχολείου κ.α.)
- μια οποιαδήποτε απλή συνέντευξη, παρά το γεγονός ότι η συνέντευξη αποτελεί βασική τεχνική στη συμβουλευτική διαδικασία

(Δημητρόπουλος,1999α)

Σύμφωνα με τον Carl Rogers (1942) «η συμβουλευτική συνίσταται σε μια σειρά άμεσων επαφών με το άτομο, σκοπός των οποίων είναι να του προσφέρουν βοήθεια ώστε να αλλάξει τις στάσεις και τη συμπεριφορά του» (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2012, σελ. 26). Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε και πολλούς άλλους ορισμούς που έχουν δοθεί στη διεθνή βιβλιογραφία, όμως καταλαβαίνει κανείς την έννοια αυτή καλύτερα αν μελετήσει τη θεωρία και τις πράξεις της, τη φιλοσοφία και την ιδεολογία της, το περιεχόμενο και τους σκοπούς της (Liggon & McDaniel 1976, Miller, 1968).

Όπως και άλλες επιστήμες, έτσι και η συμβουλευτική ακολουθεί τις σύγχρονες τάσεις που αναφέρονται στην ολική προσέγγιση του ανθρώπου και τη διεπιστημονικότητα. Γι' αυτόν το λόγο χρησιμοποιεί στο βαθμό που της χρειάζεται τις άλλες επιστήμες, όπως την ψυχολογία, την παιδαγωγική, την κοινωνιολογία, τη φιλοσοφία, την επικοινωνία και την οικονομία.

Η συμβουλευτική διακρίνεται σε πολλά και διάφορα είδη, κάτι που αποδεικνύει το εύρος των θεμάτων με τα οποία ασχολείται. Μερικά από αυτά είναι: η συμβουλευτική σταδιοδρομίας, η συμβουλευτική απασχόλησης, η επαγγελματική συμβουλευτική, η συμβουλευτική γονέων, η διαπολιτισμική συμβουλευτική, η εργασιακή συμβουλευτική, η σχολική συμβουλευτική κ. ά. (Δημητρόπουλος, 2002).

« Η Συμβουλευτική που αναφέρεται στην υποβοήθηση του ατόμου να αναπτυχθεί επαγγελματικά και να προετοιμαστεί για τη μελλοντική επαγγελματική του ζωή ή να αντιμετωπίσει προβλήματα που σχετίζονται με την επαγγελματική ανάπτυξη, την επαγγελματική επιλογή ή την επαγγελματική προσαρμογή ονομάζεται επαγγελματική συμβουλευτική» (Κασσωτάκης, 2004, σ. 279-314).

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι η επαγγελματική συμβουλευτική βοηθά το άτομο να εξελιχθεί, να αναπτύξει δηλαδή ικανότητες στη λήψη αποφάσεων, να ωριμάσει επαγγελματικά και τελικά να αποκτήσει επαγγελματική ταυτότητα.

Για τον λόγο αυτό στην εκπαίδευση αποκαλείτο αρχικά με τους όρους *επαγγελματική καθοδήγηση, οδηγητική, επαγγελματική εξερεύνηση* και τελικά *επαγγελματικός προσανατολισμός*, ενώ μεταγενέστερα έχει επικρατήσει ο όρος *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αυτό σημαίνει ότι οι δύο έννοιες, επαγγελματική συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός ταυτίζονται.

Με βάση την άποψη του Μ. Κασσωτάκη (2004) με την οποία συμφωνούμε: «μεταξύ των δύο όρων υπάρχουν αρκετές εννοιολογικές επικαλύψεις, αλλά δεν ταυτίζονται απόλυτα. Η Επαγγελματική Συμβουλευτική έχει περισσότερο ψυχολογική χροιά και αναφέρεται στις διαδικασίες υποβοήθησης και στήριξης της επαγγελματικής ανάπτυξης του ατόμου και της λήψης αποφάσεων, ενώ στο πεδίο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού υπεισέρχονται και άλλα ζητήματα που αφορούν στον τομέα της Οικονομίας και της Απασχόλησης....».

Ας μην ξεχνάμε άλλωστε πως δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Και αυτό γιατί όλοι όσοι ασχολούνται με αυτόν τον αντιλαμβάνονται, άρα και τον ορίζουν διαφορετικά, ανάλογα πάντα με την οπτική με βάση την οποία τον προσεγγίζουν.

Γενικότερα θα λέγαμε ότι τα τελευταία χρόνια ο επαγγελματικός προσανατολισμός στοχεύει να βοηθήσει τους πολίτες κάθε κοινωνίας να αποκτήσουν επαγγελματική κατεύθυνση με βάση τα προσόντα τους και να ενταχθούν ομαλά στην αγορά εργασίας. Κάτω από αυτήν την οπτική ο επαγγελματικός προσανατολισμός γίνεται ένας κοινωνικός θεσμός που επιζητά την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών σε παραγωγικό δυναμικό και την ταυτόχρονη αξιοποίηση του τελευταίου όσο γίνεται καλύτερα.

Με βάση αυτήν τη συλλογιστική θα ορίζαμε τον επαγγελματικό προσανατολισμό ως « το σύνολο των ενεργειών που πραγματοποιούνται κατά τρόπο

οργανωμένο και συστηματικό από επιστήμονες με ειδική κατάρτιση, οι οποίες αποσκοπούν στην υποβοήθηση του ατόμου να πάρει μόνο του τις πιο κατάλληλες για τον εαυτό του αποφάσεις όσον αφορά στην επαγγελματική του ζωή και την προετοιμασία του γι' αυτήν» (Κασσωτάκης, 2004).

Μεταγενέστερα, ο σχολικός προσανατολισμός παρείχε υπηρεσίες στους μαθητές κατά τη διάρκεια της σχολικής τους διαδρομής, προκειμένου να τους βοηθήσει να επιλέξουν την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθούσαν. Στη συνέχεια και για διάφορους λόγους, όπως θα δούμε πιο κάτω, ενώθηκε με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και έτσι δημιουργήθηκε ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, ο οποίος δεν είναι τίποτε άλλο παρά το σύνολο των διαδικασιών που έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τον ενδιαφερόμενο να πάρει μόνος του τις πιο κατάλληλες γι' αυτόν αποφάσεις που σχετίζονται αρχικά με την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσει και στη συνέχεια με την επαγγελματική του αποκατάσταση, την προσαρμογή του στο χώρο απασχόλησης αλλά και τις ενδεχόμενες αλλαγές στην επαγγελματική του πορεία. Ασφαλώς, όλη αυτή η διαδικασία λαμβάνει χώρα είτε μέσα στο σχολείο, είτε έξω από αυτό σε ειδικές υπηρεσίες και σε συνεργασία πάντα με εξειδικευμένους επιστήμονες.

Στην Ελλάδα σήμερα, όλοι οι παραπάνω όροι τείνουν να αντικατασταθούν από τον όρο Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή Επαγγελματική Συμβουλευτική και Προσανατολισμός, ο οποίος εμπεριέχει όλες τις πιο πάνω λειτουργίες.

3.2. Ιστορική Αναδρομή.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός κάνει δειλά την εμφάνισή του σε θέματα που αφορούν την οργάνωση, τον καταμερισμό της εργασίας αλλά και τη σημασία του επαγγέλματος για τον άνθρωπο, σε έργα τόσο του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη όσο

και των Montaigne, Pascal και άλλων. Πιο συγκεκριμένα, ο Πλάτωνας στην «Πολιτεία» αναφέρεται σε ένα σύστημα οργάνωσης της κοινωνίας, όπου κάθε άτομο ανεξαρτήτως φύλου, με βάση τις ικανότητές του και τις ανάγκες της κοινωνίας θα επωμίζεται το ρόλο του (Δημητρόπουλος,1998).

Παρ' ολ' αυτά όμως, ο επαγγελματικός προσανατολισμός κάνει περισσότερο δυναμική την εμφάνισή του τον 19^ο αιώνα, προκειμένου να στηρίζει τους πολίτες στην επιλογή επαγγέλματος, εξαιτίας της βιομηχανικής επανάστασης (Κασσωτάκης,2004). Αποδεικτικό αυτού αποτελεί η δημοσίευση στη Γαλλία του «Οδηγού για την επιλογή μιας κατάστασης» (Guide pour le choix d'un état) την περίοδο αυτή, στον οποίο πραγματοποιείται ανάλυση των επαγγελμάτων και των ικανοτήτων που απαιτούνται για την άσκησή τους.

Γενικότερα θα λέγαμε πως η εξειδίκευση της εργασίας και ο πολυσύνθετος τρόπος οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας έκαναν απαραίτητη τη δημιουργία ειδικών υπηρεσιών προσανατολισμού. Αυτές απευθύνονταν κυρίως στην εργατική τάξη που είχε μεγαλύτερη ανάγκη επαγγελματικού προσανατολισμού. Σε ορισμένες μάλιστα χώρες, όπως στις Η.Π.Α., έγιναν προσπάθειες επαγγελματικής αποκατάστασης των μεταναστών με φιλανθρωπικό χαρακτήρα, στο πλαίσιο του κινήματος του προσανατολισμού (Sinoir,1959).

Αργότερα όμως γενικεύθηκε η ανάγκη ενημέρωσης σχετικά με τις ευκαιρίες που παρουσιάζονταν και προσφέρονταν στα άτομα στο στάδιο λήψης σημαντικών για το μέλλον τους αποφάσεων. Έτσι έγινε επιτακτική η ανάγκη καθιέρωσης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως κοινωνικού θεσμού.

Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα είναι εμφανής η απουσία του Σχολικού Προσανατολισμού ως υποστηρικτή των μαθητών στην προσπάθειά τους να επιλέξουν σχολική κατεύθυνση. Αυτό οφείλεται σε πολλούς παράγοντες μερικοί από τους

οποίους μπορεί να είναι: α) το εκπαιδευτικό σύστημα της εποχής εκείνης ήταν απλό και απουσίαζαν οι πολλές κατευθύνσεις και διαφοροποιήσεις, β) το ποσοστό των ατόμων που συνέχιζαν τις σπουδές τους μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση ήταν μικρό και είχε προδιαγεγραμμένο επαγγελματικό μέλλον, γιατί ανήκε στα προνομιούχα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα και γ) η σύνδεση της εκπαίδευσης με την εργασία δεν ήταν αναπτυγμένη (Κασσωτάκης, 2004).

Ο Σχολικός Προσανατολισμός επιδιώκει να υποβοηθήσει το μαθητή να πραγματοποιήσει την καλύτερη γι' αυτόν επιλογή σχολικής κατεύθυνσης, όπου θα μπορεί να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί καλύτερα στις απαιτήσεις της, ενώ παράλληλα θα κατορθώσει να αυξήσει τις πιθανότητες επιτυχίας του.

Αργότερα λοιπόν, λόγω της επιμήκυνσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, της διαφοροποίησης του εκπαιδευτικού συστήματος και της αύξησης του αριθμού των παιδιών που ήθελαν να φοιτήσουν στο σχολείο, έγινε αναγκαίος ο Σχολικός Προσανατολισμός. Στην αρχή λειτουργούσε παράλληλα με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, αλλά όσο αυξανόταν η σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας γινόταν απαραίτητη η σύνδεσή τους. Τα τελευταία χρόνια άλλωστε η ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης, εξαιτίας του επαναπροσδιορισμού επαγγέλματος στους ενήλικες, κάνει απαραίτητη τη σύνδεση και την ενιαία αντιμετώπισή τους.

Ταυτόχρονα, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη συμβουλευτική σκοπιά όσον αφορά στη βοήθεια για την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος με αποτέλεσμα να καθιερωθεί ο όρος Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός.

Στη δεκαετία του '40 πολλές από τις ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούσαν τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό ως υποστηρικτικό εργαλείο των νέων. Συγκεκριμένα, το 1920 ιδρύεται στη Γαλλία το Εθνικό Ινστιτούτο Επαγγελματικού

Προσανατολισμού (Caroff,1987) και το 1938 λειτουργούσαν 186 γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρείχαν υπηρεσίες σε 30.000 άτομα. Στη Γερμανία το 1922 υπήρχαν 529 γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Αντίστοιχες υπηρεσίες υπήρχαν και στις Η.Π.Α., ενώ στην Αγγλία το 1920 είναι έντονο το ενδιαφέρον των βιομηχανικών ψυχολόγων Burt και Myers (Χαρίτος,1955; Gothard,1985). Αντίθετα, στην Ελλάδα υπήρξε καθυστέρηση στην εφαρμογή του λόγω έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού και μικρής διάρκειας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (με την ολοκλήρωση του δημοτικού σχολείου) (Κασσωτάκης,2001).

Γενικά όμως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι από την εισαγωγή του στο εκπαιδευτικό σύστημα και μετά η εξέλιξή του ήταν ραγδαία. Ας παρακολουθήσουμε την εξέλιξη αυτή διακρίνοντάς την σε περιόδους:

Α' Περίοδος (1930-1953)

Κατά τα τέλη της δεκαετίας του '30, το Υπουργείο Παιδείας με τον Α. Ν. 1905/39 ιδρύει τα Κέντρα Μαθητικής Αντιλήψεως σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη σε μια προσπάθεια εισαγωγής του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην εκπαίδευση (Κασσωτάκης,2001).

Η Ελλάδα στην προσπάθειά της να ενταχθεί στην νεοϊδρυθείσα τότε Ε.Ο.Κ., στη δεκαετία του '50, επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό των θεσμών του κράτους (Κάτσικας & Θεριανός,2007). Έτσι με το Β. Δ. της 13-3-1953 καθιερώνεται η διδασκαλία της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στο Διδασκαλείο Μέσης Εκπαίδευσης, στο Διδασκαλείο Μετεκπαίδευσης των δασκάλων, στην Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης και στη Μαράσλειο Παιδαγωγική Ακαδημία.

Β' Περίοδος (1954-1966)

Η ίδρυση της Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. το 1959 και η καθιέρωση του μαθήματος «Οδηγητική» στο παιδαγωγικό πρόγραμμα σπουδών, που είχε ως κύριο αντικείμενο

το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, συνετέλεσε στην εξέλιξη της κατάστασης (Δημητρόπουλος,1994).

Στην ίδια περίοδο παρουσιάζεται έντονο το ενδιαφέρον για την τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση, προκειμένου η ελληνική οικονομία να γίνει ανταγωνιστική. Στην προσπάθεια λοιπόν σύνδεσης του σχολείου με την κοινωνία και την αγορά εργασίας ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι αναγκαίος (Ν.4379/64 ΦΕΚ182/24-10-1964).

Γ' Περίοδος (1967-1975)

Με τον Α. Ν. 129/1967 (ΦΕΚ163/25-8-67) εισάγεται το μάθημα «Επαγγελματική Εξερεύνησις και Επαγγελματικός Προσανατολισμός» στη Β' και Γ' Γυμνασίου. Η ενέργεια αυτή σκοπεύει στην ενημέρωση των μαθητών για τις οικονομικές και πλουτοπαραγωγικές δυνατότητες της χώρας στο πλαίσιο της επαγγελματικής διερεύνησης. Το 1969 με το Β. Δ. 723/69 (ΦΕΚ225/10-11-69) ορίζεται η διδασκαλία του μαθήματος μόνο στη Γ' Γυμνασίου. Σύντομα όμως αντικαταστάθηκε από το μάθημα της «Αγωγής του Πολίτου» και πιο συγκεκριμένα στη σχετική εγκύκλιο (Φ240/18/16471/26-2-74) ορίζεται ότι το μάθημα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού θα διδάσκεται μόνο στην περίπτωση που περισσεύουν ώρες από την «Αγωγή του Πολίτου» κατά το 2^ο τετράμηνο του διδακτικού έτους.

Δ' Περίοδος (1976-1984)

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1976-77 ορίζεται στο άρθρο 28 του Ν. 309/76 (ΦΕΚ 100/30-4-1976) η διδασκαλία του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η εφαρμογή του νόμου θα ξεκινήσει τη σχολική χρονιά 1977-78 πιλοτικά σε μερικά μόνο σχολεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, λόγω έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού,

κατόπιν εισήγησης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (Κ.Ε.Μ.Ε.) που είχε αναλάβει την υλοποίηση της απόφασης.

Το 1977-80 το τελευταίο συντάσσει τα αναλυτικά προγράμματα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) με τις οδηγίες διδασκαλίας του. Το 1981-82 το μάθημα του Σ.Ε.Π. εφαρμόζεται στη Γ΄ Γυμνασίου σε πανελλήνια κλίμακα. Το 1982-83 διδάσκεται στη Β΄ τάξη του Γενικού Λυκείου και στην Α΄ τάξη του Τεχνικού-Επαγγελματικού Λυκείου, ενώ το 1983-84 στην Α΄ και στη Β΄ Γυμνασίου και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου που τότε δημιουργήθηκε (Κασσωτάκης, 2004).

Ε΄ Περίοδος (1985-1993)

Ο θεσμός του Σ.Ε.Π. αποκτά μεγαλύτερη σημασία στη χώρα μας με τη σύνταξη και ψήφιση του Ν.1566/85, καθώς αφιερώνεται ολόκληρο κεφάλαιο σ' αυτόν (Κεφ. ΙΑ, άρθρα 37,38,39). Στον ίδιο νόμο καθορίζεται η ίδρυση στο τμήμα Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Τομέα Σ.Ε.Π., ο οποίος επιφορτίζεται με την εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς επίσης και υπεύθυνο Σ.Ε.Π. σε κάθε διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που ευθύνη του είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του στα σχολεία της αρμοδιότητάς του.

Την ίδια περίοδο και με στόχο την ενίσχυση του θεσμού παρατηρείται συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν τον Σ.Ε.Π. στα σχολεία, δημιουργία διδακτικού και πληροφοριακού υλικού και σύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η ίδρυση το 1986 της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.) η οποία συντέλεσε στην οργάνωση επιστημονικών συνεδρίων και ενημερωτικών εκδηλώσεων, με σκοπό την επιστημονική κάλυψη του τομέα της Συμβουλευτικής.

ΣΤ' Περίοδος (1994-1996)

Παρά την ενίσχυση του ενδιαφέροντος από την πλευρά της κοινωνίας για τον Σ.Ε.Π., στο εκπαιδευτικό σύστημα παρατηρείται μια καθοδική πορεία του θεσμού, αφού αυτός καταργείται από την Α' και Β' Γυμνασίου λόγω εισαγωγής των μαθημάτων της Τεχνολογίας και της Πληροφορικής. Έτσι ξεκινά η υποβάθμιση του θεσμού, που συνεχίζεται το 1995 με την κατάργηση του αντίστοιχου μαθήματος από τη Β' τάξη του Λυκείου.

Ζ' Περίοδος (1997-2001)

Η μεταρρύθμιση στο χώρο της εκπαίδευσης του 1997-98 έδωσε άλλη όψη στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ο οποίος ανήκει πλέον στον ευρύτερο χώρο της Συμβουλευτικής και παύει να έχει τη μορφή της απλής ενημέρωσης σπουδών και επαγγελματικών διεξόδων μετά το σχολείο. «Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός αρχίζει στο σχολείο και ολοκληρώνεται στην αγορά εργασίας», αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του Ν.2525/97. Στόχος του είναι ο εκσυγχρονισμός του Σ.Ε.Π. και η προσαρμογή του στα νέα δεδομένα των αναγκών των μαθητών, της εκπαίδευσης αλλά και της αγοράς εργασίας (Κασσωτάκης, 2000β).

Για την εφαρμογή της νέας αυτής στρατηγικής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό δημιουργείται το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), το 1999.

Κατά τη χρονική περίοδο 1997-2002 δημιουργούνται οι ακόλουθες δομές: α) ένα κέντρο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥΠ.) στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ένα στη Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, β) 70 ΚΕ.ΣΥΠ. στις μεγαλύτερες πόλεις όλης της επικράτειας, γ) 200 γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑ.ΣΕΠ.) σε

αντίστοιχες σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Παράλληλα, δημιουργήθηκε έντυπο και ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό καθώς και ψυχοτεχνικό υλικό που αφορούσε τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των μαθητών (tests Holland). Δόθηκε επίσης ιδιαίτερη φροντίδα στην κατάρτιση εκπαιδευτικών για τη στελέχωση των ΚΕ.ΣΥΠ. και ΓΡΑ.ΣΕΠ.

Τελειώνοντας θα πρέπει να αναφέρουμε πως το μάθημα του Σ.Ε.Π. διδάσκεται πλέον στη Γ΄ Γυμνασίου, στην Α΄ τάξη του Τ.Ε.Λ. και στις Α΄ και Β΄ τάξη των ΓΕΛ.

Η΄ Περίοδος (2002-2010)

Το 2002 ο θεσμός επεκτείνει τη δράση του και στην Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση (Τ.Ε.Ε.), καθώς ιδρύονται 105 γραφεία σύνδεσης με την αγορά εργασίας (ΓΡΑ.ΣΥ.) (Υ. Α. 130807/Γ2/5-12-2002). Αυτά επανδρώνονται με εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας τεχνικής Εκπαίδευσης, ενώ αρμοδιότητά τους είναι: α) η ενημέρωση μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών για θέματα σπουδών και επαγγελμαμάτων, β) η συμβουλευτική υποστήριξη των αποφοίτων των σχολείων σχετικά με την επαγγελματική τους αποκατάσταση και η συνεργασία με τους επιχειρηματικούς φορείς σε τοπικό επίπεδο για τη διερεύνηση των αναγκών της αγοράς εργασίας. Η δημιουργία και η λειτουργία των ΓΡΑ.ΣΥ. αξιολογήθηκε θετικά, παρά τις όποιες αδυναμίες παρουσιάστηκαν στην οργάνωσή τους.

Κατά την περίοδο αυτή το μάθημα του Σ.Ε.Π. εντάσσεται στη Γ΄ τάξη του Γυμνασίου και στην Α΄ τάξη των ΓΕΛ και ΕΠΑΛ.

Θ΄ Περίοδος (2010 - σήμερα)

Στο διάστημα αυτό παρατηρείται μια σταδιακή υποβάθμιση του Σ.Ε.Π. στη δημόσια εκπαίδευση, λόγω της οικονομικής κρίσης, του περιορισμού των κοινοτικών κονδυλίων, αλλά και της αδράνειας του κράτους στη λήψη σχετικών μέτρων

(Λαγουδάκος,2016). Συνέπεια των παραπάνω είναι η παύση λειτουργίας των ΓΡΑ.ΣΥ. στα ΕΠΑΛ ολόκληρης της χώρας με Υ. Α. (Υ. Α. 105298/Γ2/27-8-2010).

Το 2011 αναστέλλεται η λειτουργία των ΓΡΑ.ΣΕΠ. στα σχολεία της επικράτειας, ενώ το 2012 διακόπτεται η λειτουργία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, άρα και του τομέα Σ.Ε.Π. Όλ' αυτά συμβαίνουν σε μια περίοδο αυξανόμενης ανεργίας, όπου η ανάγκη για υποστήριξη στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης είναι μεγάλη. Επίσης, το γεγονός ότι οι επιλογές που παρέχονται από την επαγγελματική εκπαίδευση είναι πιο περίπλοκες σε σχέση με αυτές που προσφέρει η γενική εκπαίδευση, κάνουν επιτακτική την ανάγκη ύπαρξης των ΓΡΑ.ΣΥ.

Σε επίπεδο σχολικής τάξης ο Σ.Ε.Π. διδάσκεται στη Γ' τάξη του Γυμνασίου και στην Α' τάξη των ΕΠΑΛ, μετονομαζόμενος σε «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός-Περιβάλλον Εργασίας-Ασφάλεια και Υγιεινή» (ΦΕΚ2211/2013).

Ταυτόχρονα, κατά την περίοδο αυτή διακρίνουμε μια ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη, τη δημιουργία του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.), ο οποίος είναι ΝΠΙΔ του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, με βάση την ΚΥΑ119959/20-10-2011 (ΦΕΚ 2351 Β) και στον οποίο συγχωνεύθηκε με απορρόφηση το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.).

Μεταξύ άλλων, αρμοδιότητες του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. που σχετίζονται με τη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό είναι: α) η υποστήριξη (τεχνική και επιστημονική) των αρμόδιων φορέων των υπουργείων Παιδείας και Εργασίας στο σχεδιασμό και την εφαρμογή Εθνικής Πολιτικής Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, β) η παροχή υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στους αρμόδιους φορείς των υπουργείων Παιδείας και Εργασίας,

στα κέντρα και στους φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης, στις επιχειρήσεις αλλά και στις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, γ) ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού για την υποβοήθηση του έργου των στελεχών ΣΥΕΠ, δ) η ανάπτυξη επικοινωνίας και ο συντονισμός της δράσης των φορέων παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού για βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3.3 Σκοπός και στόχοι Σ.Ε.Π.

Ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού επιδιώκει να βοηθήσει το μαθητή στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική του ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός του είναι να τον βοηθήσει να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του και το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται, προκειμένου να επιλέξει την πιο κατάλληλη γι' αυτόν σχολική και επαγγελματική κατεύθυνση, η οποία θα ανταποκρίνεται στις επιθυμίες και στις δυνατότητές του. Θα λέγαμε λοιπόν, ότι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός αποσκοπεί τόσο στην προσωπική ανάπτυξη του ατόμου, όσο και στην πολύπλευρη ανάπτυξη των δεξιοτήτων του για να κατορθώσει να σχεδιάσει το μέλλον του, διεκδικώντας έτσι, μερίδιο στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Ο κυρίαρχος αυτός σκοπός επιχειρεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τέσσερις καθιερωμένους στόχους του ΣΕΠ. Αυτοί είναι:

- *Η αυτογνωσία*, που σχετίζεται με τη διαδικασία στήριξης του μαθητή στην προσπάθεια αυτοεξερεύνησης και παροχής ευκαιριών για ανάπτυξη των δυνατοτήτων του.
- *Η πληροφόρηση*, που προσπαθεί να παροτρύνει το μαθητή στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για αναζήτηση πληροφοριακών πηγών

(αυτοπληροφόρηση), με την έννοια της αναζήτησης και της κριτικής ανάλυσης των πληροφοριών και όχι της μηχανικής πληροφόρησης. Αυτό σημαίνει ότι ο μαθητής θα πρέπει να πληροφορείται για τις σπουδές του, για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας, χρησιμοποιώντας διαφορετικές πηγές πληροφόρησης τις οποίες θα είναι ικανός να αξιολογεί και δεν θα τις αποδέχεται μηχανικά.

- *Η λήψη απόφασης*, που επιδιώκει να βοηθήσει το μαθητή να συνειδητοποιήσει όλους εκείνους τους παράγοντες που λαμβάνουν χώρα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ενώ παράλληλα στοχεύει να τον καταστήσει ικανό να παίρνει αποφάσεις μέσα από δημιουργικό συνδυασμό στοιχείων της προσωπικότητάς του και της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πραγματικότητας.
- *Η μετάβαση*, που στοχεύει, τόσο στην καλύτερη προετοιμασία των εφήβων για την εργασία και τη ζωή του ενήλικου ανθρώπου, όσο και στη δυναμική προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα.

Όλα τα παραπάνω φαίνονται και μέσα από το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Εργασιακό περιβάλλον, Ασφάλεια και Υγιεινή» του ΕΠΑΛ, όπου επιδιώκεται η ενεργοποίηση και η εμπλοκή των μαθητών σε διαδικασίες μέσα από τις οποίες θα αποκτήσουν τη γνώση και τις πληροφορίες που αφορούν τις σύγχρονες συνθήκες εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, οι διδακτικοί στόχοι του μαθήματος, όπως καθορίζονται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) όλων των Ομάδων Προσανατολισμού της Α΄ τάξης Ημερήσιων και Εσπερινών ΕΠΑ.Λ. είναι:

«Στο τέλος του μαθήματος οι μαθητές / μαθήτριες πρέπει να είναι σε θέση:

- Να εντοπίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, τα οποία παίζουν καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών τους επιλογών αλλά και του ευρύτερου σχεδίου ζωής τους.
- Να διαχειρίζονται την έγκυρη πληροφορία σε θέματα που αφορούν στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.
- Να πάρουν αποφάσεις που αφορούν στη σταδιοδρομία τους και ειδικότερα να βοηθηθούν στην επιλογή ειδικότητας.
- Να γνωρίζουν τις προοπτικές που προδιαγράφονται για την επαγγελματική αποκατάστασή τους στη σύγχρονη αγορά εργασίας.
- Να γνωρίζουν τα κυριότερα επαγγέλματα που ανήκουν στους τομείς της Ομάδας Προσανατολισμού.
- Να γνωρίζουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και τις ειδικές γνώσεις που απαιτούνται για κάθε ειδικότητα.
- Να εξοικειωθούν με το Εργασιακό Περιβάλλον των τομέων της Ομάδας Προσανατολισμού (με επισκέψεις στον εργασιακό χώρο).
- Να γνωρίζουν το νομοθετικό πλαίσιο και να διαμορφώσουν επαγγελματική ηθική και δεοντολογία.
- Να γνωρίζουν τα μέτρα πρόληψης για προστασία του περιβάλλοντος (για την αποφυγή περιβαλλοντικών προβλημάτων).
- Να γνωρίζουν τις βασικές έννοιες της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας.
- Να εξοικειωθούν με την αξία της πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.
- Να τηρούν τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στον εργασιακό χώρο για την αποφυγή προβλημάτων υγείας και ατυχημάτων.» (ΦΕΚ 2446/13-11-2015, τ. Β').

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΣΚΟΠΟΣ

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση γίνεται φανερή η αδυναμία του επαγγελματικού προσανατολισμού-συμβουλευτικής στις σχολικές δομές, κυρίως ως προς τη συνεισφορά του στην αναδιαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών. Σήμερα άλλωστε, η επαγγελματική ανάπτυξη είναι ουσιαστικά μια πορεία προσωπικής ανάπτυξης του κάθε ατόμου που διαρκεί σε ολόκληρη τη ζωή του και προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να στοχεύει ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.), καθώς όπως αναφέρει ο Κασσωτάκης (1999) το παιδί από το νηπιαγωγείο κιόλας μπορεί να μυείται σιγά-σιγά στον κόσμο της επαγγελματικής ζωής.

Ασφαλώς, ο ρόλος του συμβούλου-εκπαιδευτικού θεωρείται σημαντικός στην αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής συμβουλευτικής. Με βάση άλλωστε τη γνώμη του Auer, ένθερμου υποστηρικτή της σχολικής συμβουλευτικής στη Βαυαρία της Γερμανίας, ο δάσκαλος είναι «ο δικηγόρος του μαθητή», γιατί θεωρεί ότι με την ιδιότητα του συμβούλου αναλαμβάνει το ρόλο του «διαμεσολαβητή» μεταξύ των μαθητών και των γονέων τους, όταν εμφανίζονται προβληματικές καταστάσεις (Γαληνέας, 2006).

Όπως άλλωστε έχουμε αναφέρει, ο επαγγελματικός προσανατολισμός έχει σκοπό να υποβοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να επιλέξουν κατά τη διάρκεια της σχολικής τους διαδρομής την κατεύθυνση των σπουδών που θα ακολουθήσουν.

Από την άλλη, αρκετά συχνά μέσα στις σχολικές τάξεις ακούμε τις ανησυχίες των μαθητών να διατυπώνονται με το ερώτημα «τι να κάνω μετά;» γεγονός που μας κινητοποιεί να μελετήσουμε κατά πόσο αυτή (η συμβουλευτική) συμβάλλει στη διαπαιδαγώγηση και στην υποβοήθηση της επαγγελματικής τους ανάπτυξης.

Ένας ακόμα λόγος που μας προκαλεί το ενδιαφέρον να ερευνήσουμε το παραπάνω θέμα είναι και το γεγονός ότι ως εκπαιδευτικός που ασχολείται ενεργά με το παραπάνω θέμα, θα ήθελα να γνωρίζω αν οι μαθητές μου υποβοηθούνται μέσα από το μάθημα αυτό προκειμένου να γνωρίσουν τον εαυτό τους, να συνειδητοποιήσουν τις ικανότητες και τις αδυναμίες τους, να ξεκαθαρίσουν τις απαιτήσεις τους από τη ζωή, να προσδιορίσουν τα ενδιαφέροντα και τις φιλοδοξίες τους και τελικά να είναι σε θέση να πάρουν σημαντικές αποφάσεις που σχετίζονται αρχικά με την επιλογή της κατεύθυνσης των σπουδών τους και μετέπειτα με την επιλογή του επαγγέλματός τους.

Επιπλέον, στους δύσκολους καιρούς που διανύουμε η ραγδαία εξέλιξη των επαγγελμάτων ως προς τον πολλαπλασιασμό και την εξειδίκευσή τους κάνει επιτακτική την ανάγκη παροχής χρήσιμων πληροφοριών με σκοπό τον περιορισμό του άγχους και της σχολικής αποτυχίας.

Σκοπός λοιπόν της ερευνητικής αυτής εργασίας είναι η εξέταση των αντιλήψεων των μαθητών σχετικά με τη συμβολή του επαγγελματικού προσανατολισμού μέσα στο σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, παραθέτουμε τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποιο είναι το όφελος των μαθητών από τη διδασκαλία του επαγγελματικού προσανατολισμού στο Λύκειο;
- Πόσο υποστηρικτικός είναι ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός στις μελλοντικές επιλογές-αποφάσεις των μαθητών;

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κάθε ερευνητικό ερώτημα είναι και η αφορμή για να πραγματοποιηθεί μια έρευνα. Έτσι, ο ερευνητής πρέπει να επιλέξει την κατάλληλη μεθοδολογία για το υπό εξέταση θέμα.

Η μεθοδολογία της έρευνας σχετίζεται άμεσα με τις παραμέτρους της ερευνητικής προσπάθειάς του, οι οποίες αναφέρονται στις γενικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στις μεθόδους, στις τεχνικές, στα μέσα, στα υλικά και στις διαδικασίες που θα επιλέξει για τη διεξαγωγή της έρευνάς του (Δημητρόπουλος,2004). Αναφέρεται δηλαδή, στην κατανόηση της επιστημονικής ερευνητικής διαδικασίας, στο πώς θα σχεδιαστεί μια έρευνα και πώς θα πραγματοποιηθεί.

Με τον όρο «μέθοδοι και εργαλεία» διερεύνησης, εννοούμε τις προσεγγίσεις εκείνες, που χρησιμοποιούνται στην έρευνα προκειμένου να συγκεντρωθούν δεδομένα τα οποία θα αξιοποιηθούν ως βάση συμπερασμάτων και ερμηνείας, εξήγησης και πρόβλεψης (Cohen & Manion,1997). Οι μέθοδοι αυτές μπορεί να είναι ποσοτικές, ή ποιοτικές. Οι πρώτες, αξιοποιούνται κυρίως σε μεγάλης ή μεσαίας κλίμακας μελέτες και προσπαθούν να βρουν τις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών, ενώ δίνουν μεγάλη έμφαση στη διατύπωση και τον έλεγχο των υποθέσεων-θεωριών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούν είναι συνήθως κλειστά και αυστηρά δομημένα, ενώ τα στοιχεία που συγκεντρώνονται αξιοποιούνται σε στατιστική επεξεργασία (π.χ. επισκοπήσεις, πειράματα, κλπ.) (Robson,2002).

Οι ποιοτικές μέθοδοι επιβάλλουν διερευνήσεις μικρότερης κλίμακας και δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην κατανόηση του υποκειμενικού κόσμου της ανθρώπινης εμπειρίας. Στοχεύουν δηλαδή στην περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων και καταστάσεων, θέλοντας να απαντήσουν στα ερωτήματα «πώς» και «γιατί». Στην περίπτωση αυτή, η θεωρία δεν προηγείται

της έρευνας, αλλά προκύπτει σαν αποτέλεσμα. Η συλλογή των ποιοτικών στοιχείων πραγματοποιείται με ανοικτά και ευέλικτα εργαλεία (Bryman,1988; Bernard,1994).

Και οι δύο προσεγγίσεις έχουν χρησιμοποιηθεί ευρύτατα στην εκπαιδευτική έρευνα και έχουν δώσει δυνατά αλλά και αδύναμα στοιχεία. Η εφαρμογή όμως της μεικτής προσέγγισης είναι ένα χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο, που διακρίνεται από μεγαλύτερη εγκυρότητα σε σχέση με εργαλεία μονομερών μεθοδολογικών προσεγγίσεων (Onwuegbuzie, Bustamante & Nelson, 2010). Αυτό σημαίνει ότι οι μεικτές μεθοδολογικές προσεγγίσεις συνδυάζουν ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της κάθε μιας και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των αδυναμιών τους. Οι Merton και Kendall (1946) υιοθετώντας την ίδια άποψη, είπαν:

«Οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν φτάσει να εγκαταλείψουν την κίβδηλη επιλογή ανάμεσα σε ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα: τους νοιάζει περισσότερο εκείνος ο συνδυασμός και των δύο, ο οποίος αξιοποιεί τα πιο πολύτιμα γνωρίσματα του καθενός. Το πρόβλημα έγκειται πια στο να καθοριστεί σε ποια απ' όλα τα σημεία πρέπει να υιοθετήσουν τη μία και σε ποια την άλλη προσέγγιση».

Υποστηρίζοντας τις παραπάνω απόψεις και επιδιώκοντας την αύξηση του βαθμού αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων της έρευνάς μας, ακολουθήσαμε την προσέγγιση αυτή (μικτή), γιατί πιστεύουμε πως ο συνδυασμός των μεθόδων μπορεί να οδηγήσει στην πληρέστερη ερμηνεία των αποτελεσμάτων μας. Ταυτόχρονα, προσπαθήσαμε να αυξήσουμε τη δυναμική της μέσω του συμπληρωματικού χαρακτήρα των δύο μεθοδολογιών.

Έτσι, ξεκινήσαμε την έρευνά μας χρησιμοποιώντας τη συνέντευξη ως ποιοτικό εργαλείο, γιατί μας επιτρέπει να εξετάσουμε το «γιατί συμβαίνει». Άλλωστε, σύμφωνα με τον Kitwood (1977) αποτελεί ένα δυναμικό μέσο μετάδοσης

πληροφοριών. Εκτιμάται ότι το 90% των κοινωνικών ερευνών χρησιμοποιούν τις συνεντεύξεις, με κάποιο τρόπο για να συλλέξουν τα δεδομένα τους ή ένα μέρος αυτών (Κεδράκας,2008). Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η ερευνητική συνέντευξη έχει χαρακτηριστεί ως η συζήτηση μεταξύ δύο ατόμων που ξεκινά από τον συνεντευκτή, στην προσπάθειά του να συλλέξει σχετικές με την έρευνα πληροφορίες και επικεντρώνεται από τον ίδιο σε περιεχόμενο προσδιορισμένο από τους στόχους της έρευνας (Cannell και Kahn,1968). Η συλλογή των στοιχείων γίνεται μέσω της άμεσης λεκτικής συναλλαγής μεταξύ των ατόμων και αποτελεί την ειδοποιό διαφορά από το ερωτηματολόγιο, όπου ο ερωτώμενος καλείται να καταγράψει με κάποιον τρόπο τις απαντήσεις του στις ερωτήσεις που του θέτουν (Cohen et al,2007).

Το δείγμα στο οποίο θα πραγματοποιηθεί η συνέντευξη είναι μικρό. Αποτελείται από τέσσερις μαθητές της Α΄ Λυκείου ΕΠΑΛ του Πύργου, του τομέα Οικονομίας-Διοίκησης, και συγκεκριμένα από τρεις μαθήτριες και ένα μαθητή. Η επιλογή τους έγινε κατόπιν κλήρωσης, αφού πρώτα ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας και για την ανωνυμία της συνέντευξης. Στη συνέχεια, κλήθηκαν να απαντήσουν σε τρία βασικά ερωτήματα. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, υπήρξαν και υποστηρικτικά υποερωτήματα.

Η συνέντευξη είναι ημιδομημένη, πράγμα που σημαίνει ότι δίνει τη δυνατότητα στον συνεντευκτή κατά τη διάρκειά της να τροποποιήσει τις προκαθορισμένες ερωτήσεις αν το κρίνει απαραίτητο για την καλύτερη κατανόηση από την πλευρά του ερωτηθέντα. Ο συνεντευξιαζόμενος από την άλλη έχει την ευχέρεια να εκφράσει την άποψή του χωρίς περιορισμούς, μιας και οι ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου. Οι τελευταίες έχουν ως στόχο την αποκάλυψη της αλήθειας, δηλαδή του γιατί πραγματικά συμβαίνει αυτό που ερευνάμε. Για τον λόγο αυτό προσπαθήσαμε να εμβαθύνουμε στα «πιστεύω» των μαθητών γύρω από το θέμα.

Έτσι, αποφασίσαμε να προχωρήσουμε σε βάθος την έρευνά μας αξιοποιώντας την ποσοτική προσέγγιση και χρησιμοποιώντας ως εργαλείο το ερωτηματολόγιο. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι θεωρείται ικανό εργαλείο όταν τα άτομα στα οποία θα χρησιμοποιηθεί μπορούν να εκφραστούν σωστά μέσω αυτού, αλλά και όταν αυτό προκαλεί το ενδιαφέρον των ερωτώμενων (Javeau,2000).

Το ερευνητικό αυτό εργαλείο είναι ημιδομημένο, αποτελείται δηλαδή από δομημένες και μη, ερωτήσεις σε προκαθορισμένη σειρά, με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών για ένα συγκεκριμένο θέμα. Στην περίπτωση αυτή, ο ερωτώμενος καλείται να το συμπληρώσει είτε με την παρουσία του ερευνητή, είτε χωρίς αυτή (Brace,2004; Key,1997).

Θα πρέπει να αναφέρουμε άλλωστε ότι το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις απλές και κατανοητές με σαφείς οδηγίες συμπλήρωσης.

Πιο συγκεκριμένα, αποτελείται από δεκαεπτά ερωτήσεις εκ των οποίων πέντε είναι κλειστού τύπου (δομημένες) και τρεις ανοιχτού (μη δομημένες). Ενδεικτικό παράδειγμα δομημένης ερώτησης αποτελεί η ερώτηση 4:

«Οι διδάσκοντες του ΣΕΠ υποστηρίζουν τις ανησυχίες σας;»

Ναι

☐

Όχι

☐

Αντίθετα μη δομημένη ερώτηση είναι η ερώτηση 16:

«Περιγράψτε την προσωπική σας εμπειρία αναφορικά με το πώς διαμορφώθηκαν, μέσα από τα μαθήματα του ΣΕΠ, οι σκέψεις σας για τη μελλοντική επαγγελματική σας πορεία.»

Επιπλέον, υπάρχουν δύο ερωτήσεις φίλτρου, όπου ο ερωτώμενος καλείται με βάση την απάντησή του στην προηγούμενη κλειστού τύπου ερώτηση, να

επιχειρηματολογήσει και να υποστηρίξει ελεύθερα την άποψή του βασιζόμενος στις δικές του εμπειρίες και προτάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ερώτηση 9:

«Αν όχι, νομίζετε ότι θα ήταν χρήσιμο να βλέπατε σχετικά βίντεο χώρων εργασίας; Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας.»

Υπάρχουν επίσης, δύο ερωτήσεις κατάταξης, όπου ο ερωτώμενος επιλέγει τις απαντήσεις του με σειρά προτεραιότητας, ανάλογα πάντα με τη σημαντικότητα που έχουν γι' αυτόν. Αυτό συμβαίνει στην ερώτηση 5:

«Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι καθένα από τα παρακάτω στοιχεία συντελεί στη συμβουλευτική διαδικασία του Σ.Ε.Π.;»

α) δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών-καθηγητών ☐

β) συμβουλές προς τους μαθητές ☐

γ) ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των μαθητών ☐

δ) αξιολόγηση των επιλογών των μαθητών ☐

Και τέλος, πέντε ερωτήσεις είναι διαβαθμισμένης κλίμακας. Εδώ δηλαδή, ο ερωτώμενος ουσιαστικά απαντά-βαθμολογεί με συγκεκριμένη κλίμακα (Likert). Ενδεικτικά αναφέρουμε την ερώτηση 3 και την ερώτηση 11:

3. *«Κατά τη διδασκαλία του Σ.Ε.Π., τόσο στη Γ' Γυμνασίου, όσο και στην Α' Λυκείου αισθάνεστε ότι απαντώνται ερωτήματα για τον επαγγελματικό σας προσανατολισμό με βάση τις προσωπικές σας ικανότητες και επιθυμίες;»*

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

11. «Τα μαθήματα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού μπορούν να επηρεάσουν την απόφασή σας;»

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε σ' αυτό το μέρος της έρευνάς μας αποτελείται από 95 μαθητές της Α' Λυκείου ΕΠΑΛ του Πύργου, του τομέα Οικονομίας-Διοίκησης και συγκεκριμένα από 54 αγόρια και 41 κορίτσια.

Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε ότι στο ερωτηματολόγιο υπήρχε συνοδευτική επιστολή όπου εξηγούσαμε αναλυτικά το σκοπό της έρευνάς μας, τη διατήρηση της ανωνυμίας του καθώς επίσης δηλώσαμε την επιθυμία μας να λάβουμε ειλικρινείς απαντήσεις, γιατί κάτι τέτοιο θα βοηθήσει στην αξιοπιστία του αποτελέσματος. «Η προσεκτική διατύπωση της περιγραφικής επιστολής, οι σωστές οδηγίες και η καλή οργάνωση και εμφάνιση του ερωτηματολογίου συμβάλλουν επίσης στην ανταπόκριση των ερωτωμένων» (Κυριαζή,1999).

Ασφαλώς, γνωρίζουμε ότι δεν μπορούμε να πιάσουμε τους απαντώντες να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο. Για το λόγο αυτό πρέπει να προσπαθήσουμε να τους παροτρύνουμε να συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή, γιατί αποτελούν τα υποκείμενα της έρευνάς μας και χωρίς αυτούς δεν θα υπάρχει αποτέλεσμα. Αυτό σημαίνει ότι «...οι ερωτήσεις πρέπει να προκαλούν το ενδιαφέρον τους, να προάγουν τη συνεργασία και να εκμαιεύουν απαντήσεις όσο το δυνατόν πιο κοντά στην αλήθεια» (Davidson,1970). Προσπαθήσαμε, οι ερωτήσεις να είναι κατανοητές από όλους, ανεξαιρέτως και αποφύγαμε να χρησιμοποιήσουμε εξειδικευμένους όρους ή ιδιωματικές εκφράσεις. Δηλαδή, αυτό που έχει σημασία είναι «το λεξιλόγιο που

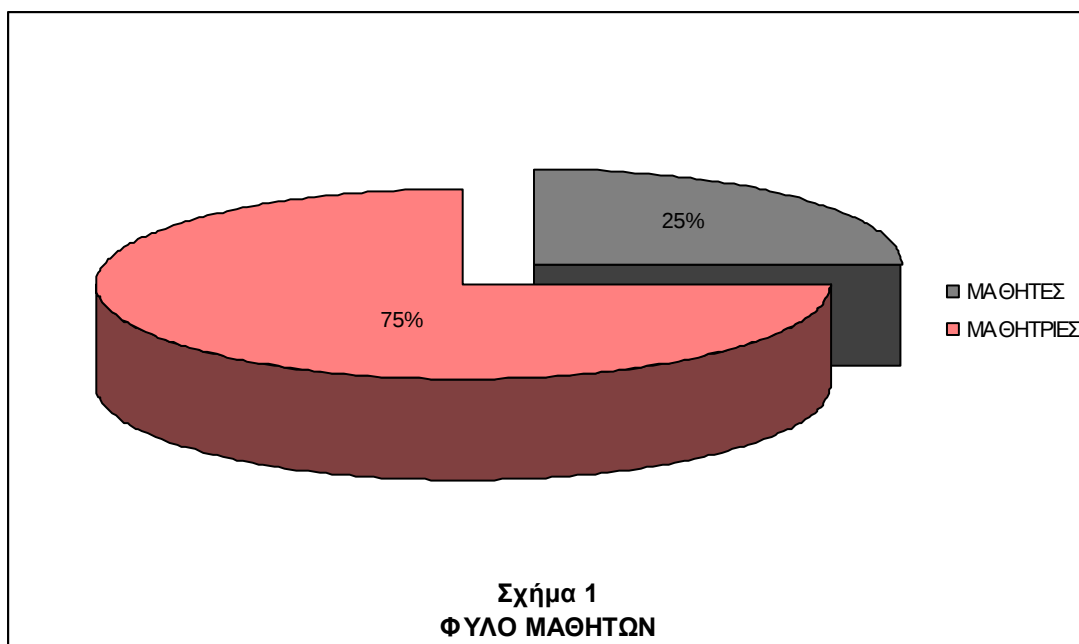
χρησιμοποιείται στη διατύπωση των ερωτήσεων να είναι απλό, συγκεκριμένο και κατανοητό. Κάθε ερώτηση που περιλαμβάνεται στο ερωτηματολόγιο θα πρέπει να είναι λιτή, όσο το δυνατόν πιο σύντομη » (Κυριαζή, 1999).

Ιδιαίτερη προσοχή δώσαμε στην αποφυγή ενσωμάτωσης ευαίσθητων ερωτήσεων που μπορούσαν να οδηγήσουν είτε σε λακωνικές απαντήσεις από την πλευρά των συμμετεχόντων, είτε σε άρνηση συμπλήρωσής του. Οι Sudman και Bradburn (1982) πιστεύουν πως όταν οι ερωτήσεις είναι απειλητικές και ευαίσθητες, οι απαντήσεις εμφανίζουν σε μεγάλο βαθμό προκαταλήψεις και έλλειψη αξιοπιστίας.

Στην αρχή πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα, δηλαδή δοκιμή του ερωτηματολογίου σε 10 μαθητές. Στη φάση αυτή εκτιμήθηκαν οι απόψεις τους σχετικά μ' αυτό, προσδιορίστηκαν ασάφειες και παραλείψεις όσον αφορά την κατανόησή του και καθορίστηκε ο επιθυμητός χρόνος συμπλήρωσής του. Η διαδικασία αυτή συντέλεσε σημαντικά στη βελτίωσή του. Μετά τις απαραίτητες διορθώσεις-τροποποιήσεις, πραγματοποιήθηκε η διανομή των ερωτηματολογίων.

6. ΑΝΑΛΥΣΗ - ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ξεκινώντας τη μελέτη των αποτελεσμάτων της συνέντευξης παρατηρούμε ότι το δείγμα μας αποτελείται κατά 75% από μαθήτριες και κατά 25% από μαθητές. Τα ποσοστά των συμμετεχόντων δίνονται στο παρακάτω διάγραμμα (σχήμα 1).



Τα βασικά ερωτήματα της συνέντευξης είναι:

1. Κατά τη διδασκαλία του Σ.Ε.Π. τόσο στη Γ΄ Γυμνασίου (πέρυσι) όσο και φέτος (στην Α΄ Λυκείου) ξεδιπλώνετε τις προσωπικές σας ικανότητες και επιθυμίες;
 - * Δέχεστε τις απόψεις του διδάσκοντα και τις υιοθετείτε;
 - * Χρησιμοποιείτε τις πληροφορίες που δίνει ο καθηγητής σας στις δικές σας αποφάσεις, έτσι ώστε να έχετε μια πιο αποκρυσταλλωμένη απόφαση;
2. Βλέπετε βίντεο σχετικά με τα επαγγέλματα;
 - * Χρησιμοποιείτε άλλης φύσεως ενημερωτικό υλικό που θα μπορούσε να σας βοηθήσει στην ενημέρωση για τα διάφορα επαγγέλματα;
3. Αν ήσασταν ελεύθεροι να επιλέξετε κάποιο επάγγελμα χωρίς τη συμβολή του μαθήματος του Σ.Ε.Π. τι θα επιλέγατε;
 - * Η απόφασή σας αυτή είναι καθαρά προσωπική ή επηρεασμένη από το μάθημα αυτό;

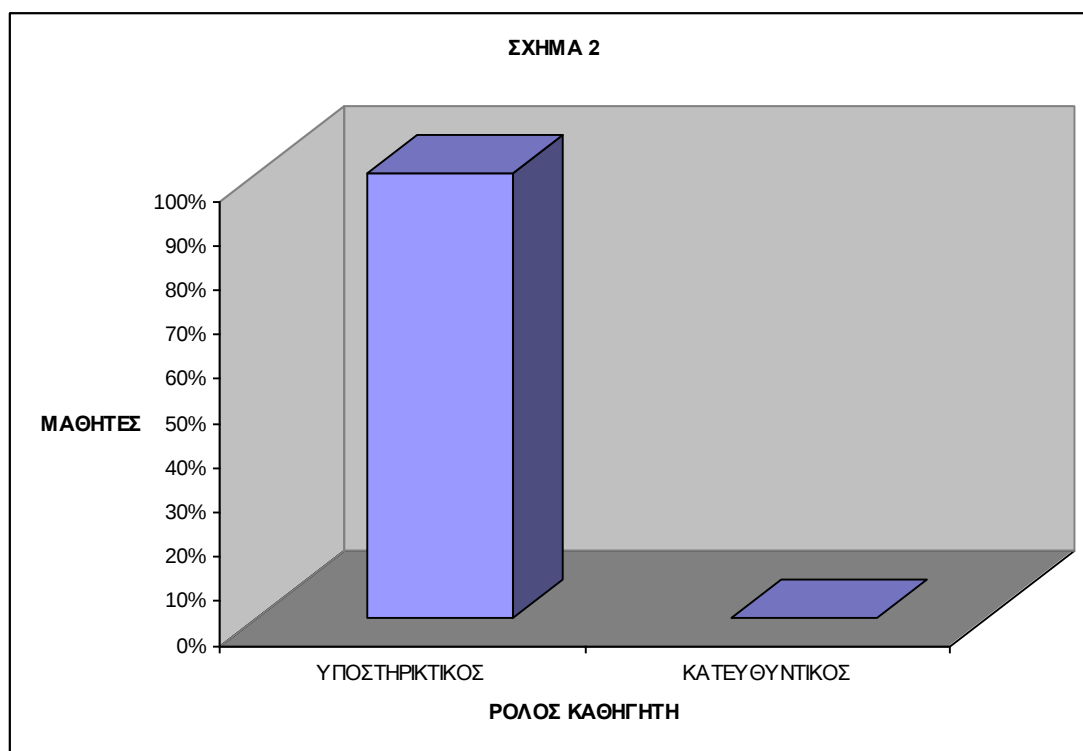
* Πριν τη διδασκαλία του μαθήματος αυτού είχατε την ίδια επαγγελματική επιλογή που έχετε και τώρα (δηλαδή μετά τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος);

Μέσα από την **πρώτη ερώτηση** προσπαθήσαμε να δούμε κατά πόσο η συμβουλευτική στο συγκεκριμένο μάθημα (Σ.Ε.Π.) δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να εκφραστεί ελεύθερα, χωρίς να του επιβάλλει ένα συγκεκριμένο τρόπο σκέψης και λειτουργίας. Οι συνοπτικές απαντήσεις του δείγματος βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα.

ΜΑΘΗΤΕΣ	Ανάπτυξη προσωπικών ικανοτήτων και επιθυμιών μαθητών
ΜΑΘΗΤΗΣ 1	«Έχω τη δυνατότητα αυτή».
ΜΑΘΗΤΗΣ 2	«Ναι, δίνονται σε όλους τους μαθητές ευκαιρίες να εκφράσουν τις επιθυμίες τους».
ΜΑΘΗΤΗΣ 3	«Ναι, μπορώ να εκφράσω τις προσωπικές μου επιθυμίες».
ΜΑΘΗΤΗΣ 4	«Σίγουρα, μπορώ να εκφράσω τις προσωπικές μου

Όπως παρατηρούμε, όλοι οι μαθητές απάντησαν θετικά (Παρ. II). Πολλοί απ' αυτούς υποστήριξαν πως ακούν τις απόψεις του διδάσκοντα καθηγητή, οι οποίες λειτουργούν συμβουλευτικά επάνω τους. Αυτό σημαίνει πως ο καθηγητής ενημερώνει-πληροφορεί τους μαθητές του σε διάφορα θέματα, χωρίς να προσπαθεί να τους κατευθύνει.

Με άλλα λόγια, ο καθηγητής είναι ο μέντορας που θα ανοίξει το δρόμο, θα φωτίσει σκοτεινά σημεία και θα βοηθήσει τους μαθητές να δημιουργήσουν διαύλους για να προχωρήσουν στις επαγγελματικές τους επιλογές. Άρα, ο ρόλος του από την οπτική του μαθητή, φαίνεται να είναι υποστηρικτικός-συμβουλευτικός και όχι κατευθυντικός. Αυτό μπορούμε να το δούμε και μέσα από το ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 2).



Προσπαθώντας να εμβαθύνουμε λίγο περισσότερο στη μελέτη των εκτιμήσεων των μαθητών γύρω από τη σημασία που έχει γι' αυτούς ο Σ.Ε.Π., χρησιμοποιήσαμε ως άξονα έρευνας τις συνθήκες διδασκαλίας. Οι συνοπτικές απαντήσεις τους παραθέτονται στον ακόλουθο πίνακα (ερώτηση 2).

<i>ΜΑΘΗΤΕΣ</i>	<i>Video-ενημερωτικό υλικό για επαγγέλματα</i>
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 1</i>	«Δεν έχουμε δει ενημερωτικό υλικό σχετικό με τα επαγγέλματα».
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 2</i>	«Δεν έχουμε τις απαραίτητες πληροφορίες, λόγω έλλειψης εγκαταστάσεων».
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 3</i>	«Δεν έχουμε παρακολουθήσει ενημερωτικά βίντεο».
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 4</i>	«Ναι, έχω πάρει πληροφορίες για το κάθε επάγγελμα στο πλαίσιο του μαθήματος».

Εδώ τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά. Οι τρεις μαθητές συμφωνούν πως δεν έχουν πληροφόρηση γύρω από τα διάφορα επαγγέλματα μέσα από βίντεο ή άλλης μορφής υποστηρικτικό υλικό, ενώ μόνο ένας απάντησε θετικά σ' αυτό. Βέβαια, αιτία

του προβλήματος αυτού είναι η έλλειψη των κατάλληλων εγκαταστάσεων που θα βοηθήσουν σε κάτι τέτοιο.

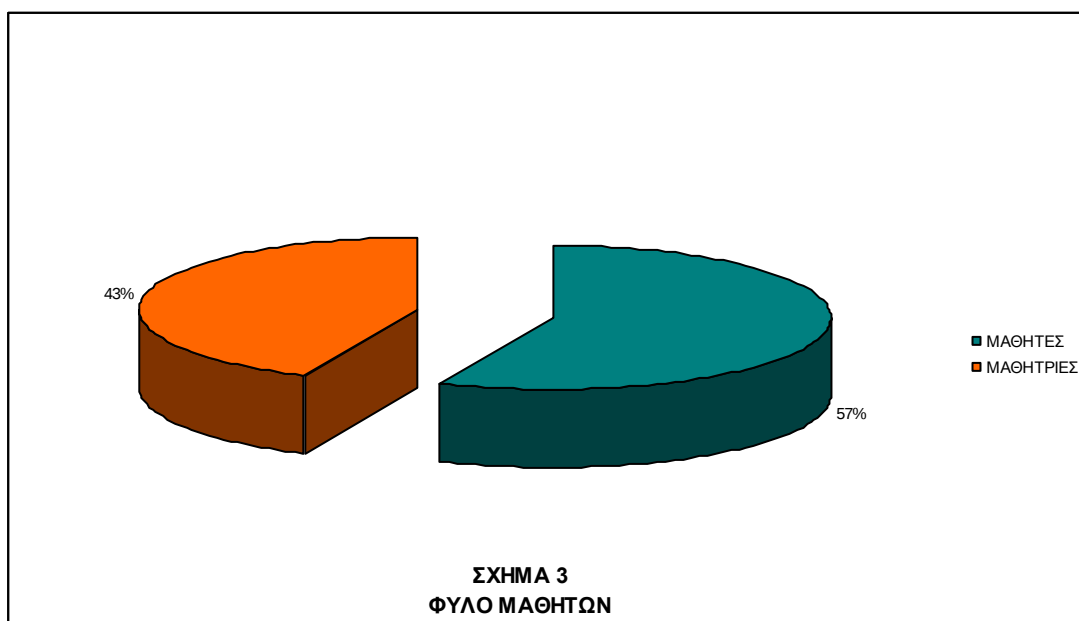
Προχωρώντας στην **τρίτη ερώτηση**, παρατηρούμε πως οι τρεις από τους τέσσερις μαθητές συμφωνούν πως το μάθημα του Σ.Ε.Π. τους βοήθησε να αποφασίσουν τι θέλουν να κάνουν στη ζωή τους, ή αλλιώς, ποιο επάγγελμα θα ήθελαν να ακολουθήσουν. Δηλώνουν δηλαδή πως είχε συμβουλευτικό γι' αυτούς χαρακτήρα. Μόνο ένας μαθητής υποστήριξε ότι είχε κάνει την προσωπική του επιλογή από πριν και μέσα από το μάθημα εξακολουθεί να την υποστηρίζει. Οι απαντήσεις που μας έδωσαν δίνονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα.

<i>ΜΑΘΗΤΕΣ</i>	<i>Επίδραση Σ.Ε.Π. στην επιλογή επαγγέλματος</i>
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 1</i>	«Με βοήθησε το μάθημα να αποφασίσω ποιο επάγγελμα μου ταιριάζει».
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 2</i>	«Με βοήθησε το μάθημα να αποφασίσω τι θέλω να κάνω».
<i>ΜΑΘΗΤΗΣ 3</i>	«Με βοήθησε αρκετά το μάθημα αυτό να αποφασίσω τι θέλω να κάνω, σε συνδυασμό με τις

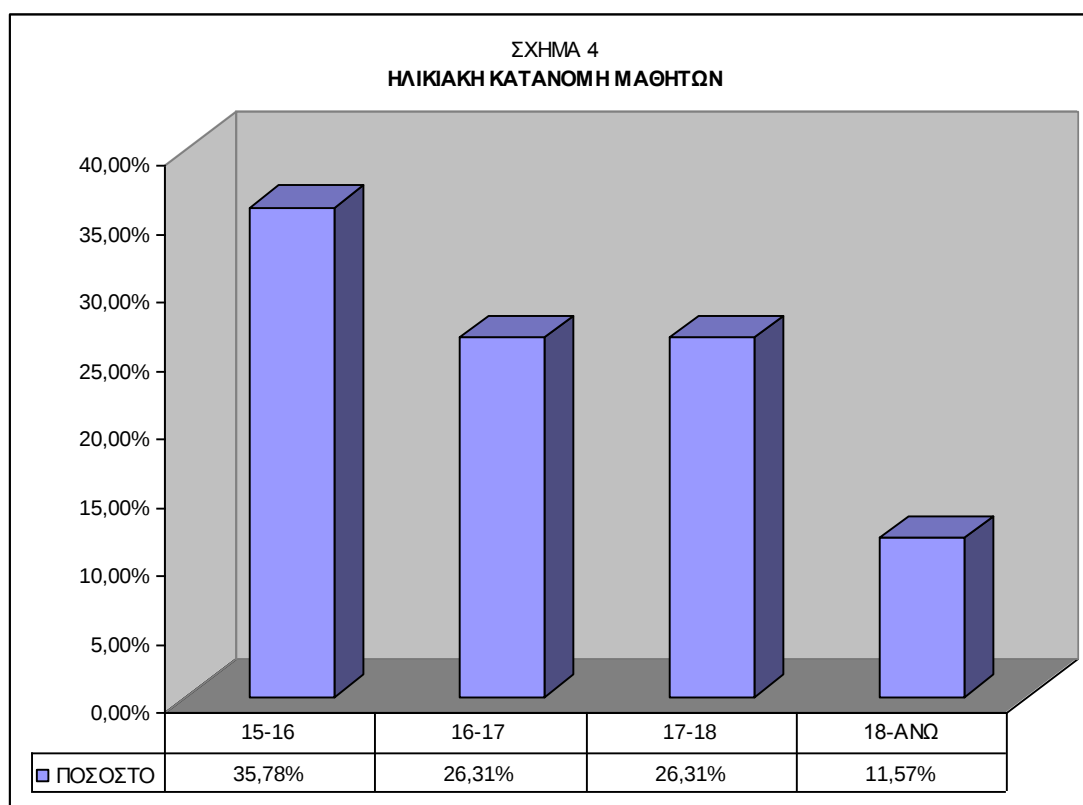
	προσωπικές μου επιλογές».
ΜΑΘΗΤΗΣ 4	«Με βοήθησε το μάθημα να αποφασίσω τι θέλω να κάνω».

Βλέπουμε λοιπόν μέσα από την συνέντευξη, πως οι μαθητές στο μεγαλύτερο μέρος τους υποστηρίζουν ότι το συγκεκριμένο μάθημα τους βοήθησε στις σχολικές τους επιλογές και κατ' επέκταση στις επαγγελματικές τους αποφάσεις. Έτσι καταλαβαίνουμε πως ο Σ.Ε.Π. είναι αναγκαίος και υποστηρικτικός για τα παιδιά.

Αυτό όμως μας έδωσε το έναυσμα να επεκτείνουμε τη μελέτη μας με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου, για να διερευνήσουμε τις απόψεις γύρω από το θέμα ενός μεγαλύτερου δείγματος που αποτελείται από 95 μαθητές, όπως προαναφέραμε. Η κατανομή τους σε ποσοστά ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια είναι 57% έναντι 43% και εμφανίζεται στο επόμενο διάγραμμα (σχήμα 3).

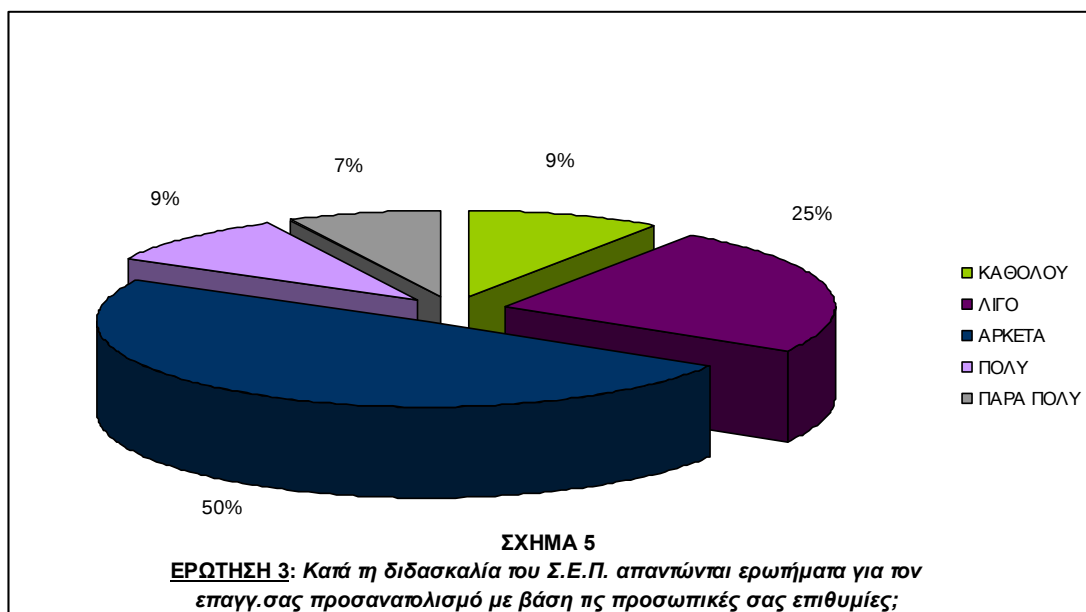


Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων ηλικιακά βρίσκεται ανάμεσα στα 15-16 χρόνια (35,78%), ενώ το 11,57% ανήκει στην κατηγορία των «18 και άνω». Στις κατηγορίες «16-17» και «17-18» βρίσκεται το 26,31% των μαθητών. Η ηλικιακή αυτή ποικιλία αν και φοιτούν στην Α΄ Λυκείου είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο στα ΕΠΑΛ που οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, που δεν θα εξετάσουμε εδώ. Στο σχήμα 4 αποτυπώνονται όλα τα παραπάνω.



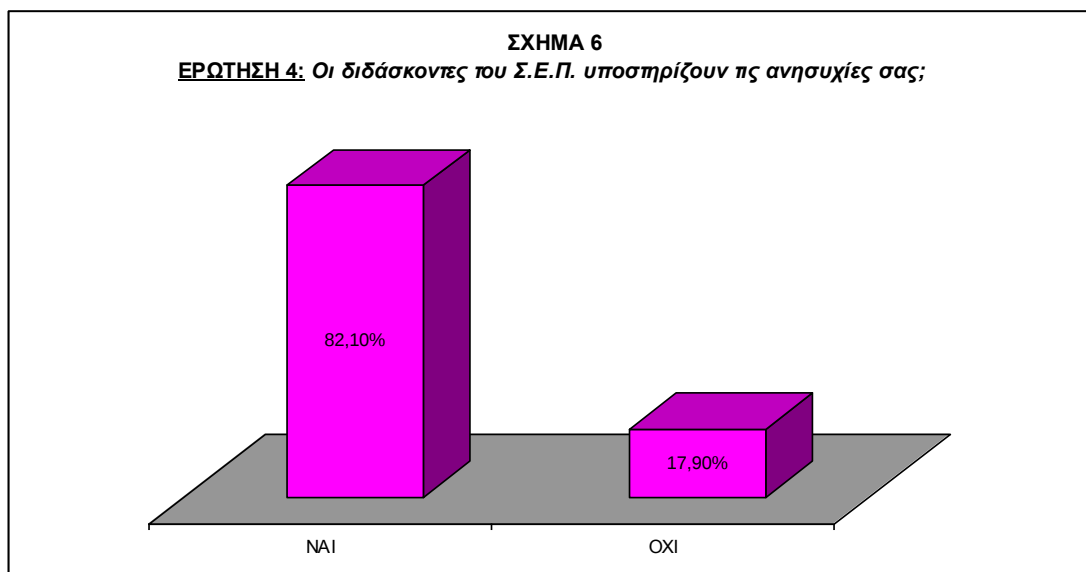
Συνεχίζοντας την έρευνά μας θέσαμε στους μαθητές μας την ερώτηση σχετικά με το αν αισθάνονται ότι κατά τη διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π. επιλύονται οι όποιες απορίες τους γύρω από τον επαγγελματικό προσανατολισμό, με βάση πάντα τις προσωπικές τους επιθυμίες (**ερώτηση 3**). Οι απαντήσεις που πήραμε ήταν ικανοποιητικές. Σχεδόν το 50% απάντησε «αρκετά», ενώ το 25% «λίγο». Απ' την

άλλη, «καθόλου» και «πολύ» απάντησε το 9% περίπου, ενώ «πάρα πολύ» το 7%. Τα παραπάνω μπορούμε να τα δούμε και διαγραμματικά (σχήμα 5).



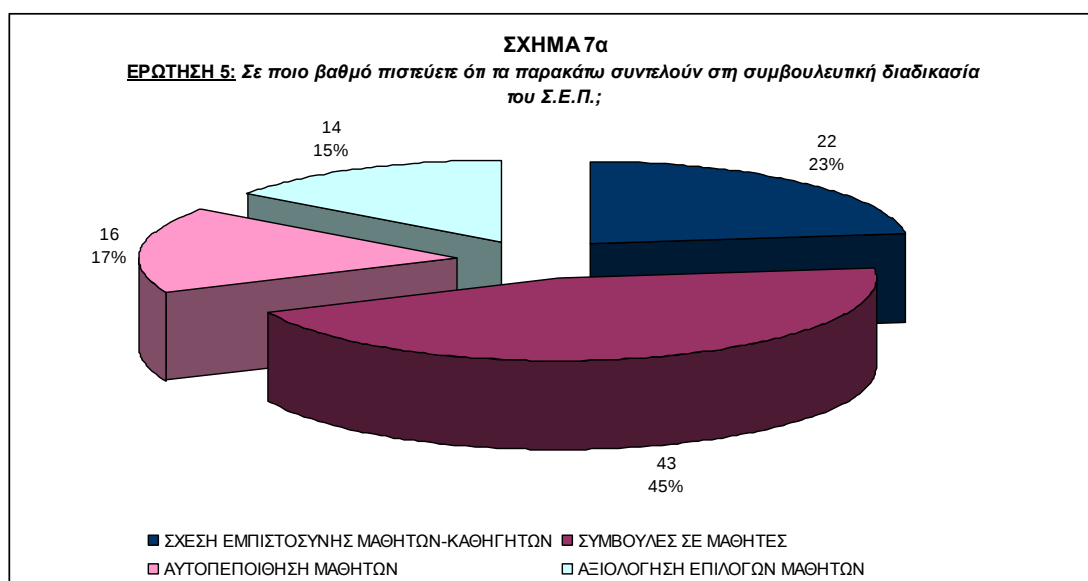
Εύκολα λοιπόν καταλαβαίνουμε, πως το μάθημα του Σ.Ε.Π. λειτουργεί συμβουλευτικά σχεδόν για το 50% των μαθητών.

Συνεχίζοντας με την **ερώτηση 4**, θελήσαμε να μάθουμε αν οι διδάσκοντες του μαθήματος υποστηρίζουν τις ανησυχίες τους. Επιδιώξαμε δηλαδή να προσδιορίσουμε τη συμβολή του καθηγητή στη συμβουλευτική διαδικασία. Οι απαντήσεις των μαθητών φαίνονται στο ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 6).

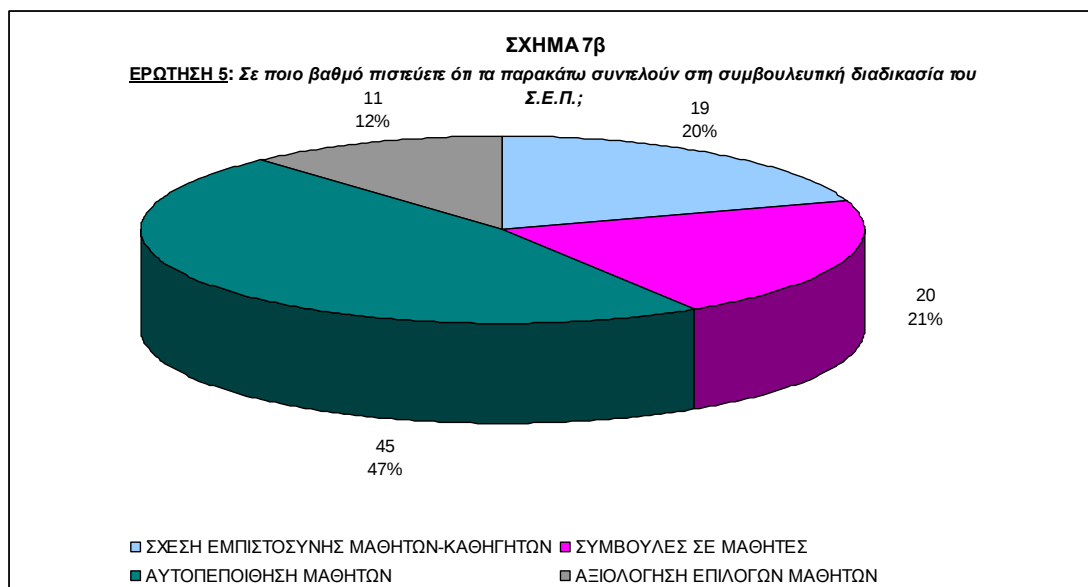


Οι 78 μαθητές (το 82,1%) απάντησαν θετικά, ενώ μόνο οι 17 (το 17,9%) αρνητικά. Αυτό δείχνει πως τα παιδιά είναι ευχαριστημένα από τη συμβολή του καθηγητή τους στη συγκεκριμένη διαδικασία.

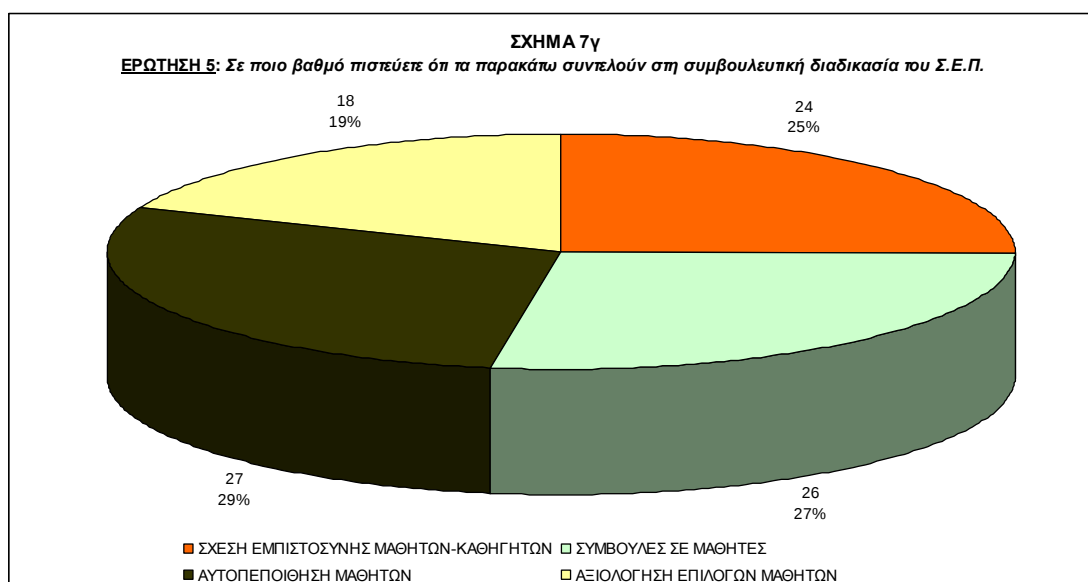
Μέσα από την **ερώτηση 5**, προσπαθήσαμε να διαπιστώσουμε τη σημασία που έχει για τους μαθητές η συμβουλευτική διαδικασία του Σ.Ε.Π. Σε πρώτο επίπεδο, το 45% του δείγματος (43 μαθητές) υποστήριξε ότι δίνει συμβουλές σ' αυτούς, το 23% (22 μαθητές) ότι δημιουργεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών-καθηγητών, το 17% (16 μαθητές) ότι ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους, ενώ 14 μαθητές (το 15%) πιστεύουν ότι βοηθά στην αξιολόγηση των επιλογών τους. Τα παραπάνω γίνονται κατανοητά μέσα από το διάγραμμα που ακολουθεί (σχήμα 7α).

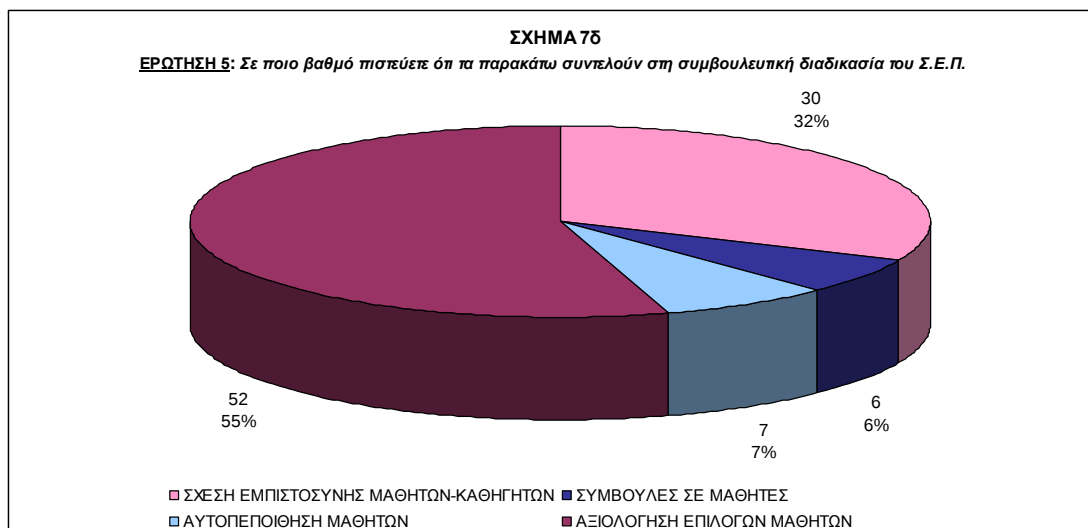


Σε δεύτερο επίπεδο, οι μαθητές κατέθεσαν ότι ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους. Συγκεκριμένα, το 47% δηλαδή 45 μαθητές υποστήριξαν την άποψη αυτή και έπονται 20 μαθητές (το 21%) που υποστήριξαν ότι δίνει συμβουλές σ' αυτούς, 19 μαθητές (το 20%) που πιστεύουν ότι συμβάλλει στη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους καθηγητές τους και 11 μαθητές (το 12%) που θεωρούν ότι αξιολογεί τις επιλογές τους (σχήμα 7β).



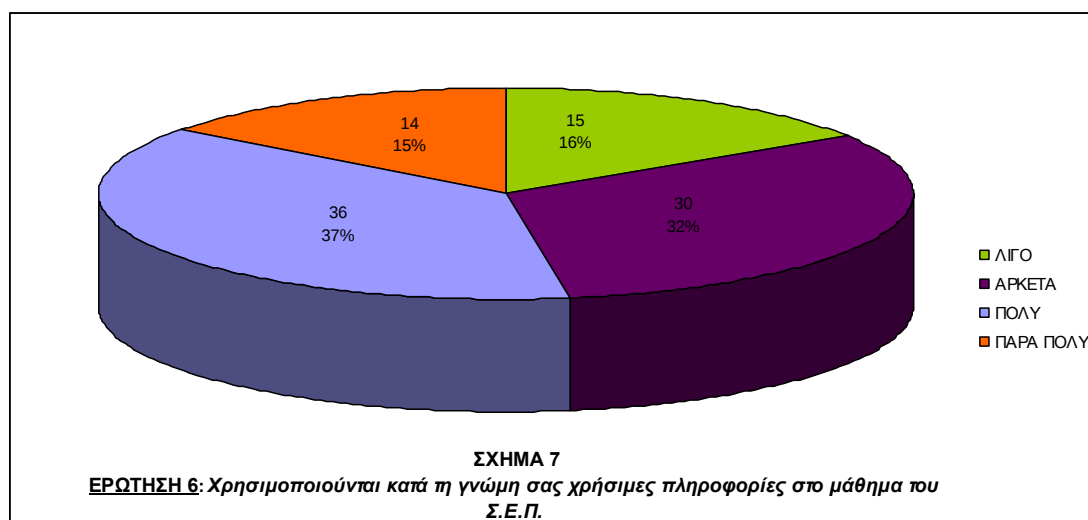
Στην τρίτη θέση των επιλογών των μαθητών παραμένει η ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους, αφού το 29% (27 από αυτούς) το υποστήριξαν και ακολουθεί το 27% (26 μαθητές) που θεωρούν ότι τους δίνει συμβουλές, το 25% (24 μαθητές) που πιστεύουν ότι ενισχύει τη σχέση εμπιστοσύνης με τους καθηγητές τους, ενώ 18 απ' αυτούς (το 19%) πιστεύουν ότι αξιολογεί τις επιλογές τους. Τα παραπάνω γίνονται εμφανή στο επόμενο διάγραμμα (σχήμα 7γ).





Στην τελευταία θέση στη σειρά των προτιμήσεών τους κατέταξαν την αξιολόγηση των επιλογών τους, όπως φαίνεται και στο σχήμα 7δ, αφού το 55%, δηλαδή 52 μαθητές υποστήριξαν την άποψη αυτή. Ακολουθούν 30 μαθητές (το 32%) που πιστεύει τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους καθηγητές, 7 μαθητές (το 7% περίπου) που θεωρεί ότι ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους και 6 (το 6% περίπου) που πιστεύουν ότι τους δίνει συμβουλές.

Θέλοντας να δούμε κατά πόσο είναι χρήσιμες-ενδιαφέρουσες οι πληροφορίες που παίρνουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος αυτού, θέσαμε την ερώτηση 6.

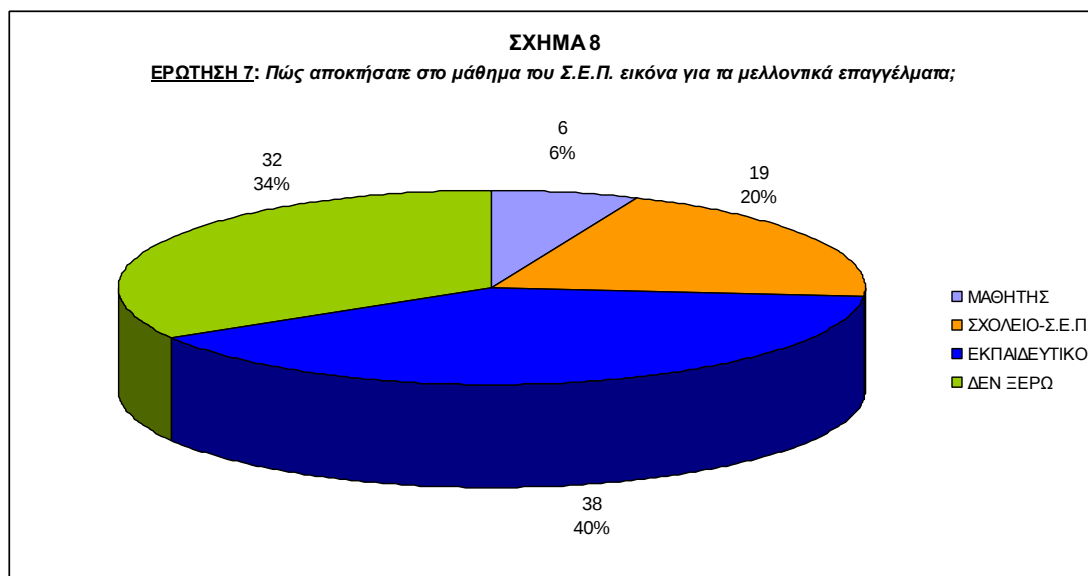


Όπως φαίνεται και στο σχήμα 7, το 37% του δείγματος των μαθητών μας απάντησε ότι είναι πολύ ευχαριστημένοι από τις πληροφορίες που παίρνουν από το μάθημα, το 32% ότι είναι αρκετά ευχαριστημένοι, ενώ το 16% είναι λίγο και το 15% είναι πάρα πολύ ευχαριστημένοι. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι κανένας μαθητής δεν απάντησε αρνητικά, ότι δεν είναι δηλαδή καθόλου ευχαριστημένος.

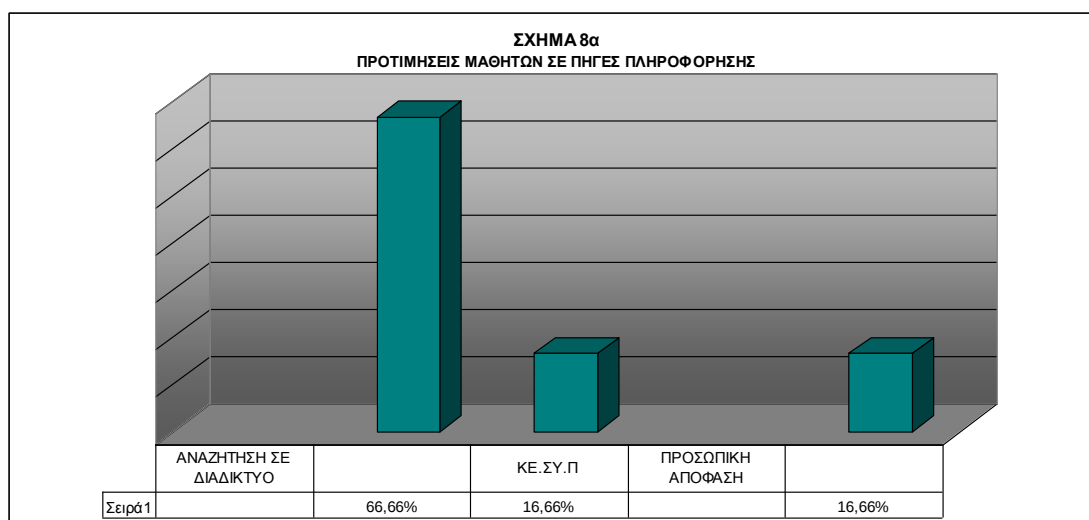
Θέλοντας να αξιολογήσουμε μια ανοικτού τύπου ερώτηση, όπως είναι η **ερώτηση 7**, αφού πρώτα διαβάσαμε τις απαντήσεις τις διακρίναμε με κριτήριο το ποιος συμβάλλει για να αποκτήσει ο μαθητής εικόνα για τα μελλοντικά επαγγέλματα. Προσπαθήσαμε δηλαδή να ερευνήσουμε το διάυλο βάση του οποίου ο τελευταίος αποκτά τις απαραίτητες πληροφορίες γι' αυτά. Έτσι λοιπόν οι άξονες αξιολόγησης ήταν: α) ο ίδιος ο μαθητής, β) το σχολείο μέσω του μαθήματος του Σ.Ε.Π. και γ) οι εκπαιδευτικοί. Τα αποτελέσματα που συλλέξαμε αποτυπώνονται αναλυτικά στον ακόλουθο πίνακα.

ΔΙΑΥΛΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΜΑΘΗΤΗΣ	6	6,31%
ΣΧΟΛΕΙΟ-Σ.Ε.Π.	19	20%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	38	40%
ΔΕΝ ΞΕΡΩ-ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	32	33,68%

Τα στοιχεία του πίνακα μαρτυρούν ότι το 6,31% του δείγματος, δηλαδή οι 6 μαθητές, παίρνουν μόνοι τους πρωτοβουλία προκειμένου να πάρουν πληροφορίες σχετικές με τα μελλοντικά επαγγέλματα. Το σχολείο διαμέσου του μαθήματος του Σ.Ε.Π. δίνει τις πληροφορίες αυτές για το 20% των μαθητών (19 άτομα), ενώ το 40% (δηλαδή 38 μαθητές) υποστηρίζει ότι ενημερώνεται από τους εκπαιδευτικούς. Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι 32 μαθητές, δηλαδή το 34% περίπου, δεν απάντησαν. Όλα τα παραπάνω μπορούμε να τα δούμε και διαγραμματικά (σχήμα 8).



Στη συνέχεια, θέλοντας να εμβαθύνουμε στην ανάλυσή μας αξιολογήσαμε τις απαντήσεις του δείγματος που αφορούν τον πρώτο άξονα, με κριτήριο τις προτιμήσεις των μαθητών σε πηγές πληροφόρησης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 66,6% δηλαδή 4 μαθητές, έχουν ως πρώτη επιλογή πληροφόρησης σχετικά με τα μελλοντικά επαγγέλματα το διαδίκτυο. Χαρακτηριστικές είναι κάποιες από τις απαντήσεις τους: «την εικόνα που απέκτησα από το Σ.Ε.Π. για τα μελλοντικά επαγγέλματα την απέκτησα ψάχνοντας πληροφορίες στο ίντερνετ», ή «από το διαδίκτυο, γιατί μπαίναμε και βλέπαμε καλύτερα τα επαγγέλματα που μας ενδιέφεραν». Επίσης, ένας μαθητής μας απάντησε ότι έχει πάρει πληροφορίες για το επάγγελμα που τον ενδιαφέρει από ΚΕ.ΣΥ.Π. Αυτός αποτελεί το 16,6% του δείγματος. Το ίδιο ποσοστό συγκεντρώνει και το τμήμα εκείνο του δείγματος που απάντησε ότι είχε πάρει από μόνο του τις αποφάσεις του για το μελλοντικό του επάγγελμα. Χαρακτηριστικά μας είπε: «την εικόνα για το μελλοντικό μου επάγγελμα την είχα διατυπώσει πολύ πριν αρχίσω το Σ.Ε.Π. Αυτό (το Σ.Ε.Π.) με βοήθησε να διαλέξω κατεύθυνση ως προς το σε ποια σχολή θα πάω». Θέλοντας να συγκεντρώσουμε τα αποτελέσματα αυτά παραθέτουμε το ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 8α).



Κατόπιν, αξιολογήσαμε τις απαντήσεις των μαθητών που αφορούν το δεύτερο άξονα σε σχέση με τη σημασία που έχει ο Σ.Ε.Π. στα μάτια των μαθητών ως προς τα μελλοντικά τους επαγγέλματα. Οι απαντήσεις των μαθητών συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Σ.Ε.Π.-ΣΧΟΛΕΙΟ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	8	42,1%
ΧΡΗΣΙΜΟ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ	6	31,57%
ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	5	26,31%

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα, οι 8 μαθητές δηλαδή το 42,1% υποστήριξε ότι κατά τη διάρκεια του μαθήματος γίνονταν διάφορες εργασίες σχετιζόμενες με τα επαγγέλματα, ενώ παράλληλα ενημερώνονταν γι' αυτά από τον καθηγητή τους. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση μαθητή: «Μέσα από τις εργασίες μαθαίνεις καινούργιες δουλειές που μπορείς να κάνεις». Ταυτόχρονα, οι 6 μαθητές που αποτελούν το 31,57% του δείγματος πιστεύουν ότι το μάθημα αυτό είναι χρήσιμο. Πιο συγκεκριμένα, κάποιοι απ' αυτούς μας απάντησαν: «Πιστεύω ότι με

βοήθησε πολύ γιατί μου έδωσε κάποιες συμβουλές για το μέλλον, το οποίο με ανησυχεί λίγο παραπάνω». Άλλος μαθητής μας είπε: «Το μάθημα του Σ.Ε.Π. το βρίσκω πολύ ενδιαφέρον, γιατί μας λέει πολλά πράγματα για τη ζωή μας, όπως μας δίνει διεξόδους σπουδών».

Τέλος, προσπαθήσαμε να αξιολογήσουμε τις απαντήσεις των μαθητών που σχετίζονται με τον τρίτο άξονα ως προς τα μέσα με τα οποία προσπαθούν οι εκπαιδευτικοί να υποστηρίξουν τους μαθητές τους στο συγκεκριμένο μάθημα. Με βάση τις καταθέσεις τους τα διακρίναμε σε γενικά και ειδικά. Ο ακόλουθος πίνακας δίνει τις σχετικές πληροφορίες.

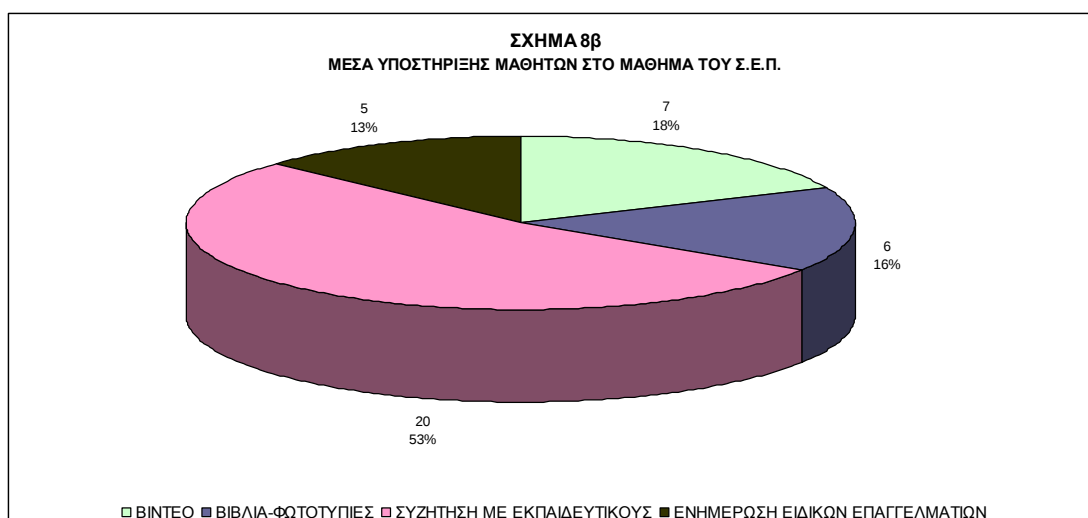
ΜΕΣΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ		ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΓΕΝΙΚΑ	BINTEO	7	18,42%
	BIBΛΙΑ-ΦΩΤΟΤΥΠΙΕΣ	6	15,78%
ΕΙΔΙΚΑ	ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ	20	52,63%
	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΕΣΩ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	5	13,15%

Όσον αφορά τα γενικά μέσα υποστήριξης, το 18,42% του δείγματος μας απάντησε ότι ο εκπαιδευτικός υποστήριζε το μάθημα με βίντεο. Πιο συγκεκριμένα κάποιος μαθητής μας είπε: «Ο καθηγητής μας έφερνε διάφορες πληροφορίες για το κάθε επάγγελμα που του ζητούσαμε και παρακολουθούσαμε σχετικά βίντεο στο διαδίκτυο». Ένας άλλος υποστήριξε: «Στην Γ΄ Γυμνασίου είχαμε δει κάποια βίντεο που θεωρώ ότι ήταν πολύ καλά διότι σε βοηθάνε περισσότερο από τα γραπτά, γιατί σου μένουν». Εξίσου χαρακτηριστική είναι και η απάντηση: «Είδαμε κάποια βίντεο που μας έδειξαν πολλά επαγγέλματα τα οποία ήταν ενδιαφέροντα».

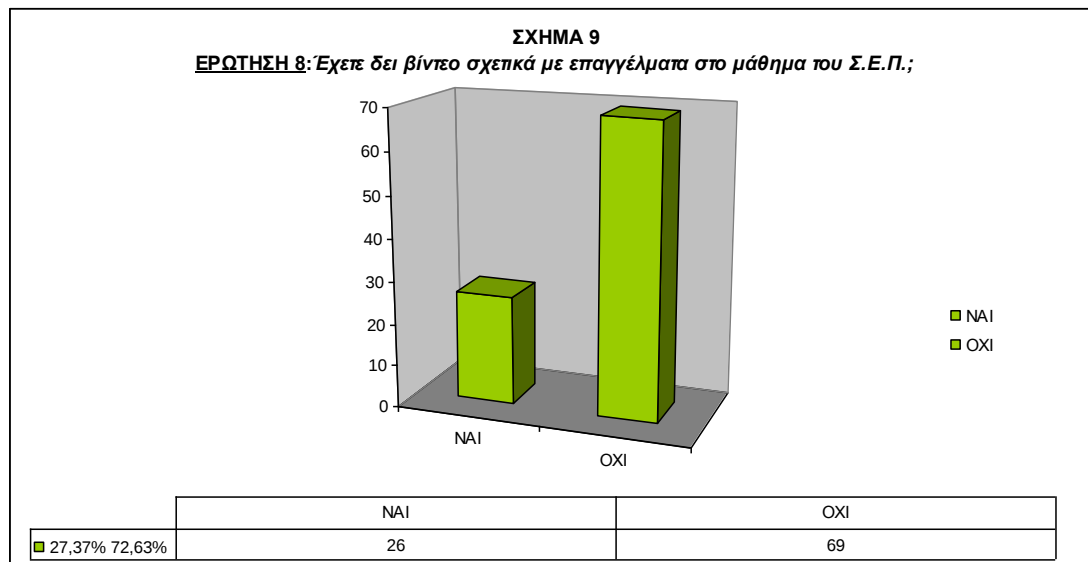
Από τον πίνακα παρατηρούμε επίσης ότι το 15,78% των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος χρησιμοποιεί βιβλία και φωτοτυπίες με πληροφορίες από το διαδίκτυο ως υποστηρικτικό υλικό. Αυτό γίνεται εμφανές μέσα από μαρτυρίες των μαθητών, όπως: «ο καθηγητής μας έδινε φωτοτυπίες με πληροφορίες από το διαδίκτυο κατά τη διάρκεια του μαθήματος», ή «οι καθηγητές μας λέγανε για τα μελλοντικά επαγγέλματα, μας φέρνανε φωτοτυπίες».

Τα ειδικά μέσα υποστήριξης αναλύονται σε συζητήσεις που γίνονται μέσα στην τάξη μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών και υποστηρίζονται από το 52,63% του δείγματος και από ενημέρωση που γίνεται από ειδικούς επαγγελματίες σε συγκεκριμένα θέματα. Ένα μικρό ποσοστό (13,15%) υποστήριξε την τελευταία αυτή άποψη. Χαρακτηριστικά μας είπαν: «...μάθαμε πάρα πολλά πράγματα από ειδικούς επαγγελματίες» και «με ενημέρωναν οι καθηγητές, ερχόντουσαν ειδικοί από διάφορους επαγγελματικούς κλάδους και μας μιλούσαν....». Αντίθετα, άλλοι που υποστήριξαν την πρώτη άποψη μας κατέθεσαν: «εγώ απόκτησα μια εικόνα από το μάθημα του Σ.Ε.Π. όχι μέσα από βίντεο, αλλά από την καλή συνεργασία που είχα με τους καθηγητές μου και τα συζητούσα όλα», καθώς και: «στο Σ.Ε.Π. αποκτήσαμε εικόνα για επαγγέλματα από την καθηγήτριά μας που μας μίλαγε μέσα στην τάξη».

Στο διάγραμμα που ακολουθεί μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε όσα είδαμε πιο πάνω (σχήμα 8β).



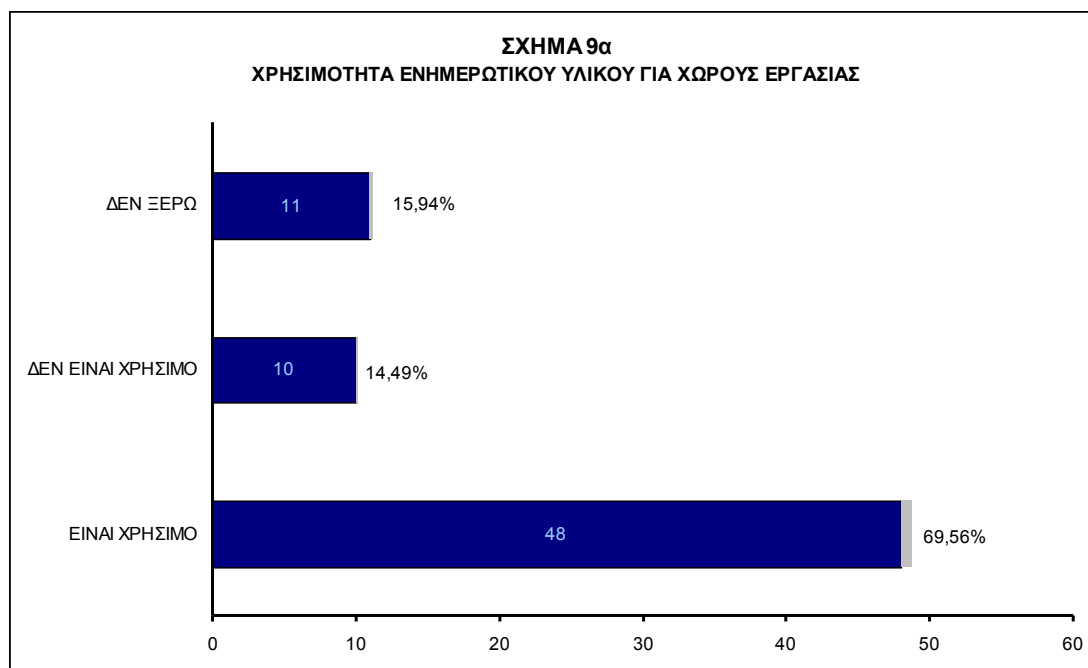
Στην προσπάθειά μας να μελετήσουμε αν τα παιδιά πήραν πληροφορίες στο μάθημα του Σ.Ε.Π. που να στηρίζονται σε οπτικοακουστικό-ενημερωτικό υλικό, τους ζητήσαμε απάντηση στην **ερώτηση 8**. Οι απαντήσεις τους παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα (σχήμα 9).



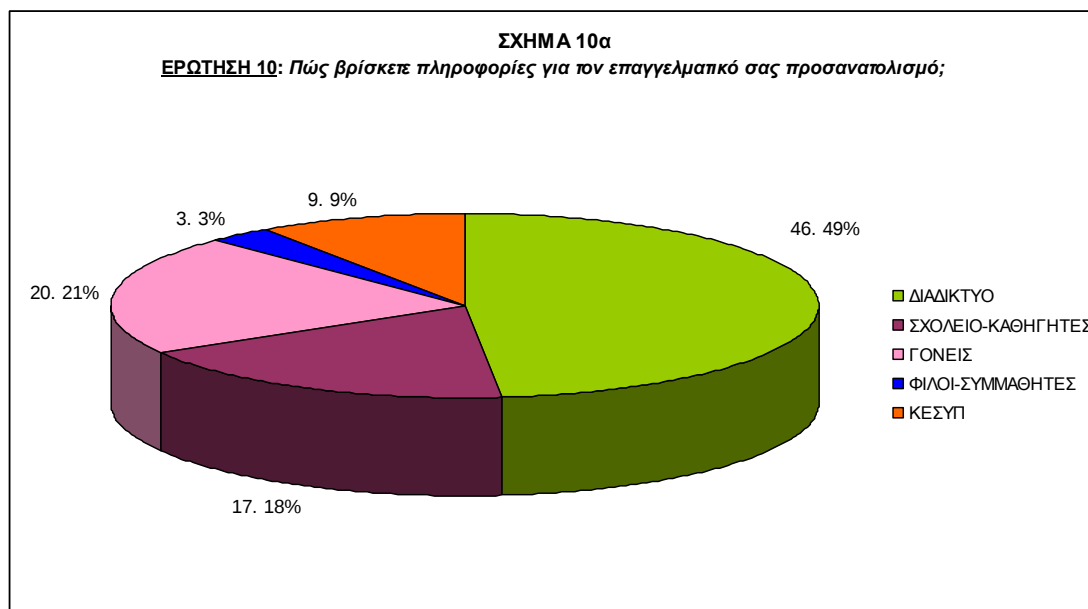
Τα αποτελέσματα δεν ήταν ικανοποιητικά. Οι 69 μαθητές απάντησαν αρνητικά και οι 26 θετικά. Αυτό σημαίνει ότι το 72,63% δεν έχει κάνει χρήση βίντεο ή άλλου υλικού που θα μπορούσε να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες που

ενδιαφέρουν τα παιδιά. Με δεδομένο ότι μια εικόνα ίσον χίλιες λέξεις είναι αποθαρρυντικό το γεγονός ότι μόνο το 27,37% έχει εμπειρίες σε αυτό το επίπεδο.

Μέσω της **ερώτησης 9**, και με στόχο να εμβαθύνουμε στο θέμα, ζητήσαμε από τους μαθητές που απάντησαν αρνητικά να μας αιτιολογήσουν αν είναι χρήσιμο να βλέπουν ενημερωτικό υλικό σχετικό με τους χώρους εργασίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι 48 μαθητές, δηλαδή το 69,56% υποστηρίζει ότι είναι απαραίτητο κάτι τέτοιο, γιατί οι εικόνες είναι ότι πιο σημαντικό υπάρχει. Χαρακτηριστικές είναι και κάποιες από τις απαντήσεις τους: «Ναι, θα ήταν πολύ χρήσιμο. Έτσι μαθαίνουμε κατά κάποιο τρόπο πώς λειτουργεί ο κόσμος εκτός σχολείου και πώς πρέπει να είναι η στάση μας στην αγορά εργασίας», «κατά τη γνώμη μου σωστό θα ήταν να είχαμε παρακολουθήσει κάποια σχετικά βίντεο για την επιλογή χώρου εργασίας για να σιγουρευτούμε πως μας αρέσει πραγματικά και αν όντως μπορούμε να ανταπεξέλθουμε στις δυσκολίες του επαγγέλματος». Επίσης, «θα ήταν αρκετά χρήσιμο να βλέπουμε κάποια βίντεο, γιατί έτσι προσανατολιζόμαστε με περισσότερη σιγουριά για το μελλοντικό μας επάγγελμα». 10 μαθητές απάντησαν ότι δεν είναι χρήσιμο (14,49%) και 11 δεν ήξεραν να απαντήσουν (15,94%). Όλα τα παραπάνω μπορούμε να τα δούμε διαγραμματικά στο σχήμα 9α.

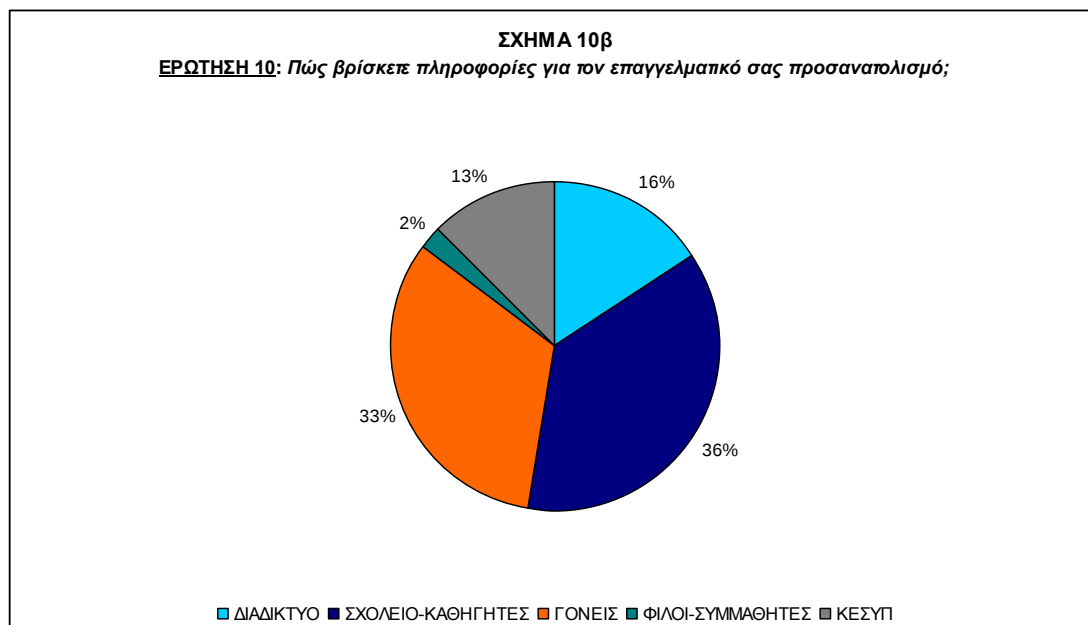


Στην **ερώτηση 10**, ζητήσαμε από τους μαθητές να ιεραρχήσουν τις προσωπικές τους επιλογές όσον αφορά το χώρο πληροφόρησής τους για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

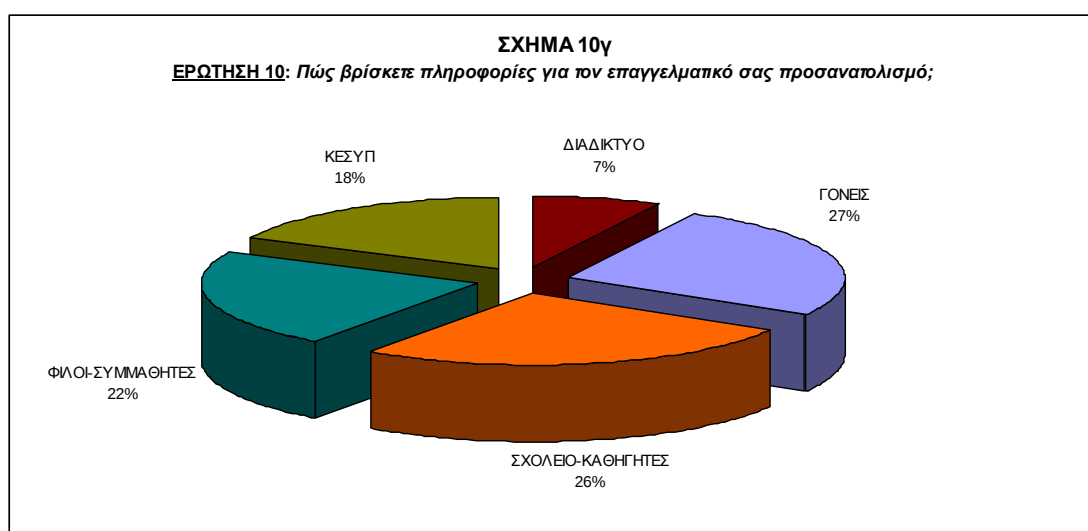


Όπως βλέπουμε και στο σχήμα 10α, πρώτη επιλογή για συλλογή πληροφοριών είναι το διαδίκτυο για το 49% περίπου του δείγματος, οι γονείς για το 21%, το σχολείο για το 18%, τα ΚΕ.ΣΥ.Π. για το 9% και οι φίλοι-συμμαθητές για το 3%.

Δεύτερη επιλογή για πληροφόρηση το 36% του δείγματος έχει το σχολείο, το 33% έχει τους γονείς, ενώ το 16% έχει το διαδίκτυο. Τα ΚΕ.ΣΥ.Π. χρησιμοποιεί το 13% και τους φίλους το 2%. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται στο σχήμα 10β.

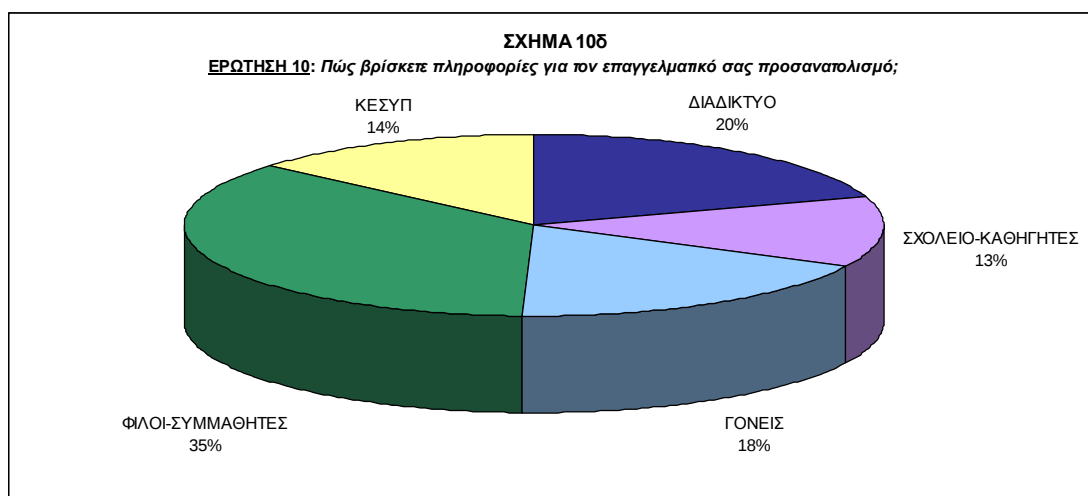


Τρίτη σε σειρά έρχεται η επιλογή των μαθητών να ενημερωθούν σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού από τους γονείς τους για το 27% του δείγματος. Αυτό γίνεται εμφανές στο ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 10γ).

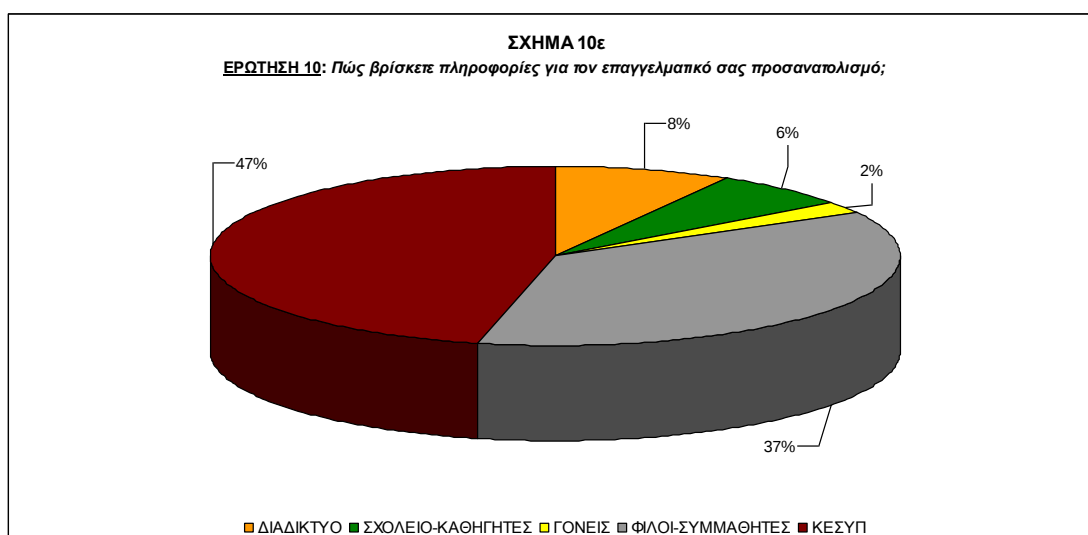


Στις επιλογές των μαθητών για πληροφόρηση σχετικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό την τέταρτη θέση κατέχουν οι φίλοι-συμμαθητές για το 35% του

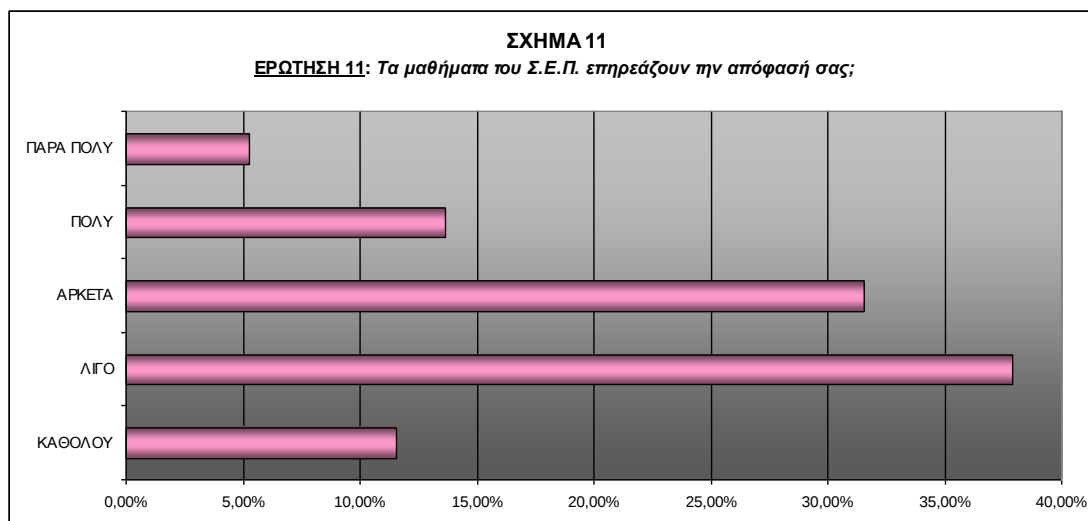
δείγματος. Αυτό εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε αν μελετήσουμε το διάγραμμα που ακολουθεί (σχήμα 10δ).



Την τελευταία θέση στην ιεραρχία των επιλογών των μαθητών για επαγγελματική ενημέρωση κατέχουν τα ΚΕ.ΣΥ.Π. για το 47% του δείγματος, ενώ ακολουθούν οι φίλοι με 37%, το διαδίκτυο με 8%, το σχολείο με 6% και οι γονείς με 2%. Τα παραπάνω αποτυπώνονται στο επόμενο διάγραμμα (σχήμα 10ε).

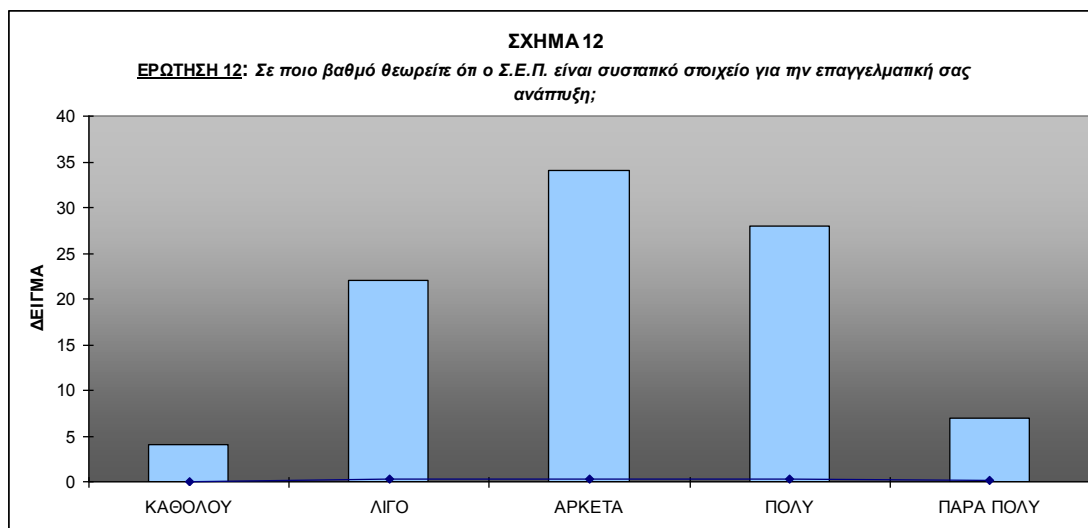


Προχωρώντας την έρευνά μας, θέσαμε το ερώτημα σχετικά με το αν τα μαθήματα του Σ.Ε.Π. μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις – προσωπικές επιλογές των μαθητών (ερώτηση 11). Οι απαντήσεις τους αποτυπώνονται στο παρακάτω διάγραμμα (σχήμα 11).

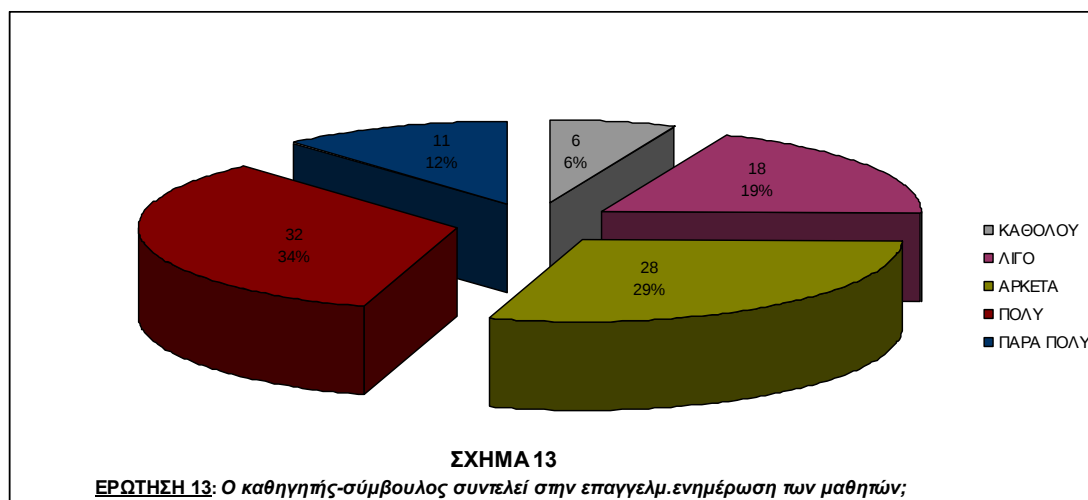


Το 5,26% του δείγματος των 95 μαθητών απάντησε ότι το μάθημα του Σ.Ε.Π. επηρεάζει τις αποφάσεις του πάρα πολύ, ενώ το 11,58% καθόλου. Αντίθετα, το 37,89% απάντησε ότι επηρεάζεται λίγο από το μάθημα αυτό και το 31,58% αρκετά, ενώ μόλις το 13,68% πολύ.

Στην επόμενη ερώτηση (**ερώτηση 12**), θελήσαμε να μάθουμε κατά πόσο ο Σ.Ε.Π. συντελεί στην επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών, σύμφωνα πάντα με την προσωπική τους αντίληψη. Οι απαντήσεις που πήραμε ήταν πιο ενδιαφέρουσες. Οι 34 μαθητές (το 35,79% του δείγματος) απάντησε ότι συντελεί αρκετά, ενώ οι 28 (το 29,47%) πολύ. 22 μαθητές (το 23,16%) απάντησε ότι συμβάλλει λίγο στην ανάπτυξή τους, ενώ μόνο 4 (το 4,21%) απάντησαν καθόλου. Όλ' αυτά παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα (σχήμα 12).

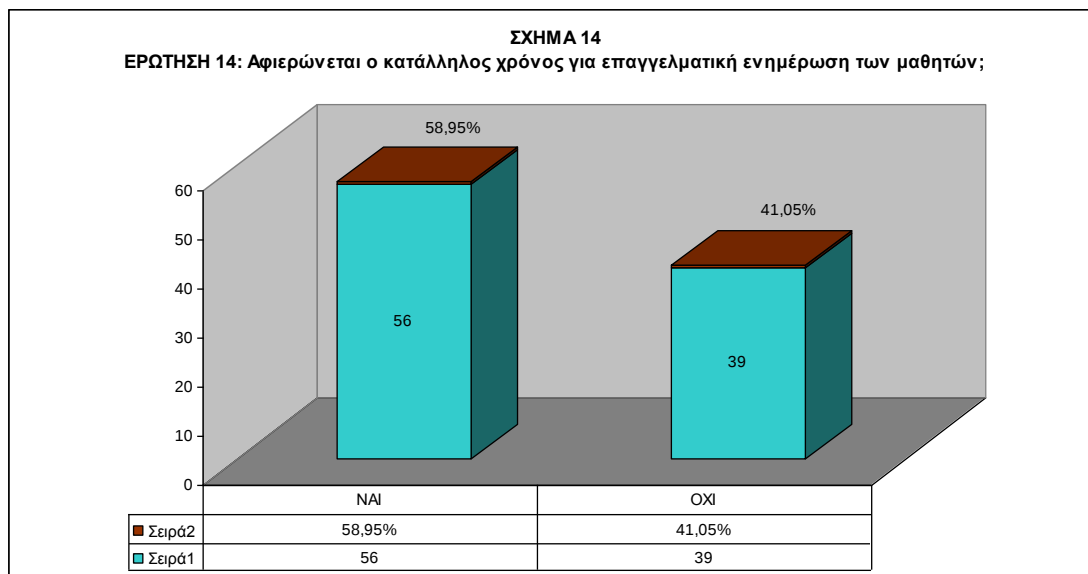


Στη συνέχεια, ρωτήσαμε τους μαθητές την απόψή τους σχετικά με το κατά πόσο ο καθηγητής συμβάλλει στην επαγγελματική τους ενημέρωση (ερώτηση 13). Οι απαντήσεις τους εμφανίζονται στο ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 13).



Οι 32 μαθητές, δηλαδή το 34% (περίπου) απάντησε πολύ, οι 28, δηλαδή το 29% (περίπου) αρκετά, ενώ το 19% (18 μαθητές) λίγο. Αντίθετα, μόλις 6 μαθητές απάντησαν καθόλου (περίπου το 6%) και 11, το 12% (περίπου) απάντησε πάρα πολύ.

Στην **ερώτηση 14**, ζητήσαμε από τους μαθητές να μας αξιολογήσουν το χρόνο που αφιερώνεται στο συγκεκριμένο μάθημα. Οι απαντήσεις τους αποτυπώνονται στο ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 14).



Το 58,95% των μαθητών (δηλαδή οι 56 από αυτούς) θεωρούν ικανοποιητικό το χρόνο που αφιερώνεται στο μάθημα, ενώ το 41,05% (οι υπόλοιποι 39) πιστεύει ότι δεν είναι αρκετός. Οι τελευταίοι, μέσα από την απάντησή τους στην **ερώτηση 15**, ζήτησαν επιπλέον χρόνο στο συγκεκριμένο μάθημα που θα αξιοποιηθεί για περισσότερη ενημέρωση, για επισκέψεις σε χώρους εργασίας και για πρόσκληση ειδικών – επαγγελματιών που θα τους δώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες και συμβουλές.

Χαρακτηριστικές είναι κάποιες απαντήσεις όπως: «θα έπρεπε να υπάρχει μεγαλύτερος χρόνος για να μπορούμε να έχουμε περισσότερες και πιο ουσιαστικές απαντήσεις που θα βοηθούσαν περισσότερο στην ενημέρωσή μας», «κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες διδακτικές ώρεςθα μπορούσαν οι καθηγητές του Σ.Ε.Π. να προσκαλούν ειδικούς σχετικούς με τα επαγγέλματα που θέλουν τα παιδιά», και «θα ήθελα ένα καλύτερο μέσο εκπαίδευσης για την

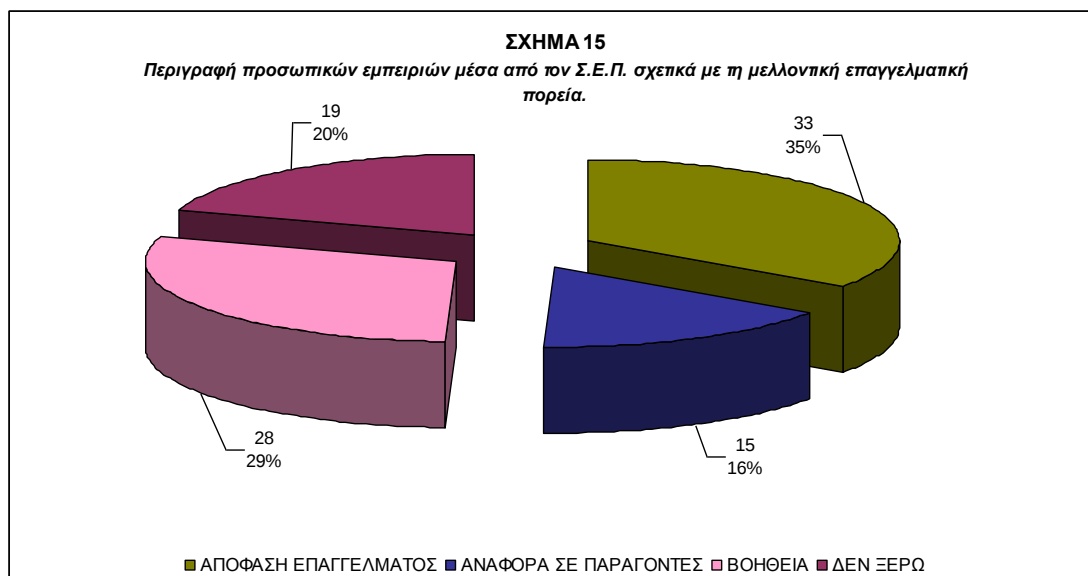
ενημέρωση των μαθητών και την επιλογή τους. Θα ήθελα μέσα που θα μας εξασφάλιζαν καλύτερη ενημέρωση για τις επιλογές μας. Εκπαιδευτικές εκδρομές σε χώρους που θα υποστήριζαν τις μελλοντικές επιλογές μας».

Συνεχίζοντας, ζητήσαμε από τους μαθητές να μας περιγράψουν την προσωπική τους εμπειρία σχετικά με την μελλοντική τους επαγγελματική πορεία, όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από τα μαθήματα του Σ.Ε.Π. (ερώτηση 16).

Αρχικά, μελετήσαμε τις απαντήσεις που μας έδωσαν και στη συνέχεια τις αξιολογήσαμε με κριτήριο: α) αν μέσα από το μάθημα αυτό καθορίστηκε η επαγγελματική τους απόφαση, β) αν αναφέρονται σε παράγοντες που συνέβαλλαν σε αυτό και γ) αν αυτό τους βοήθησε. Τα αποτελέσματα που πήραμε εύκολα μπορούμε να τα παρακολουθήσουμε στον ακόλουθο πίνακα.

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	33	34,73%
ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	15	15,78%
ΒΟΗΘΕΙΑ	28	29,47%
ΔΕΝ ΞΕΡΩ-ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	19	20%

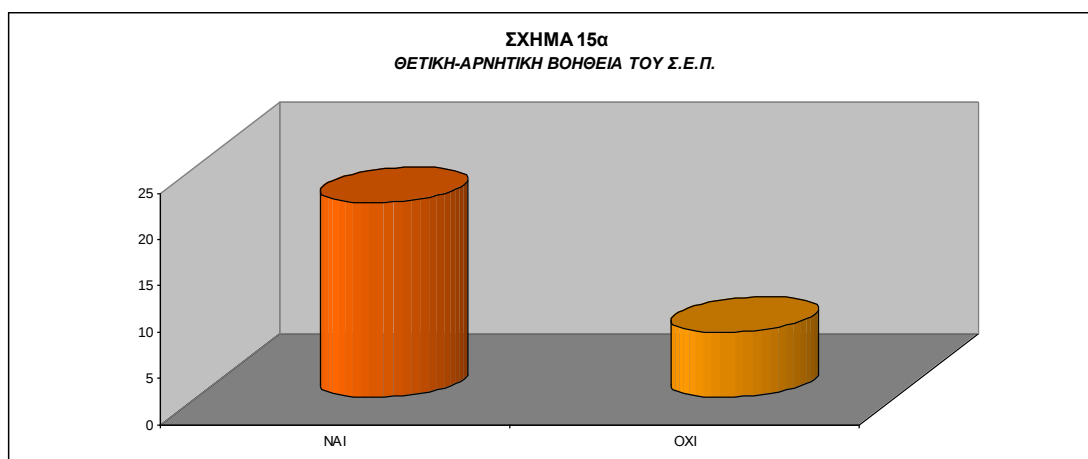
Σχεδόν το 35% του δείγματος μας απάντησε ότι το μάθημα του Σ.Ε.Π. συνέβαλλε στο να καθοριστεί η επαγγελματική τους απόφαση. Το 16% (περίπου) μας έκανε αναφορά σε παράγοντες που βοήθησαν στη διαμόρφωση ή ακόμα και στη λήψη μιας επαγγελματικής απόφασης, ενώ το 29% (περίπου) παραδέχτηκε ότι το μάθημα λειτούργησε ως αρωγός στις σκέψεις και στις ανησυχίες των μαθητών. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι το 20% του δείγματος, δηλαδή 19 μαθητές δεν μας απάντησαν. Όλα τα παραπάνω γίνονται περισσότερο αντιληπτά μέσω του επόμενου διαγράμματος (σχήμα 15).



Στη συνέχεια, θέλοντας να αναλύσουμε περισσότερο τις απαντήσεις των μαθητών, διερευνήσαμε αρχικά αν τους βοήθησε θετικά ή αρνητικά το συγκεκριμένο μάθημα. Τα αποτελέσματα που πήραμε εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

ΒΟΗΘΕΙΑ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΝΑΙ	21	75%
ΟΧΙ	7	25%

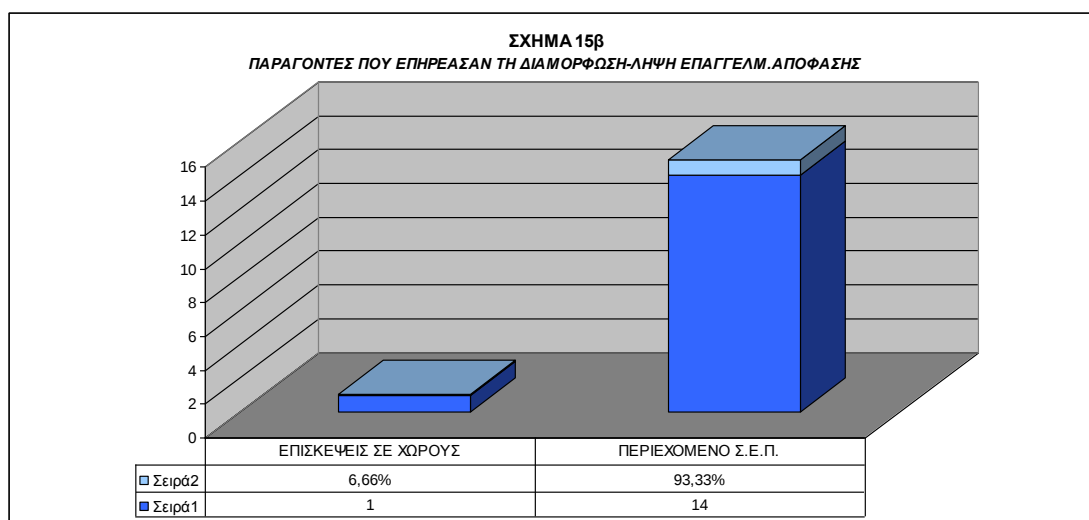
Μπορούμε επίσης να τα εμφανίσουμε και με τη μορφή διαγράμματος (σχήμα 15α).



Παρατηρούμε ότι οι 21 μαθητές απάντησαν θετικά (δηλαδή το 75%) και οι 7 αρνητικά (δηλαδή το 25%).

Παραθέτουμε ορισμένες χαρακτηριστικές απαντήσεις αυτών που απάντησαν θετικά: «Μέσα από το μάθημα του Σ.Ε.Π. άλλαξα τον τρόπο σκέψης για την επαγγελματική μου πορεία. Επίσης, έμαθα καινούργια επαγγέλματα όπου θα ήμουν καλός», ή «εγώ είχα πολλά μέσα στο κεφάλι μου για τη δουλειά που θα έκανα. Με το μάθημα του Σ.Ε.Π. κατατοπίστηκα για το πού ταιριάζω». Κάποιος άλλος μας απάντησε: «το μάθημα του Σ.Ε.Π. με βοήθησε αρκετά, έμαθα περισσότερα σχετικά με τα επαγγέλματα και κυρίως για το επάγγελμα που θέλω να ακολουθήσω». Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η απάντηση: «με βοήθησε το μάθημα γιατί η επιλογή που είχα κάνει είδα ότι δεν θα μου εξασφάλιζε επαγγελματική αποκατάσταση. Έτσι, άλλαξα επιλογή και πιστεύω σε ένα καλύτερο μέλλον».

Ταυτόχρονα, μελετήσαμε τις απαντήσεις που έκαναν αναφορά σε παράγοντες που βοήθησαν στη διαμόρφωση ή και στη λήψη μιας επαγγελματικής απόφασης, επιδιώκοντας να τους προσδιορίσουμε. Αυτές αναφέρονταν σε επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους και στο περιεχόμενο του συγκεκριμένου μαθήματος (Σ.Ε.Π.). Πιο συγκεκριμένα, 1 μαθητής προσδιόρισε επίσκεψη σε επαγγελματικό χώρο και 14 υποστήριξαν θετικά το περιεχόμενο του μαθήματος και τις πληροφορίες που πήραν μέσα απ' αυτό. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται στο διάγραμμα που ακολουθεί (σχήμα 15β).



«Με βοήθησε αρκετά το συγκεκριμένο μάθημα, γιατί μου έδωσε πολλές πληροφορίες και μου ανέλυσε αρκετά το κάθε επάγγελμα και έτσι με έκανε να καταλάβω τι ακριβώς θέλω να ακολουθήσω», «οι σκέψεις μου διαμορφώθηκαν όταν η καθηγήτριά μου μας έφερνε πληροφορίες και έτσι πήραμε μια πολλή καλή εμπειρία», «κάθε μέρα μαθαίναμε και κάτι καινούργιο μέσα από το μάθημα, κάναμε πολλές ασκήσεις απ' όπου μαθαίναμε πολλά πράγματα», ήταν μερικές από τις απαντήσεις των μαθητών που υποστήριζαν τη χρησιμότητα του μαθήματος.

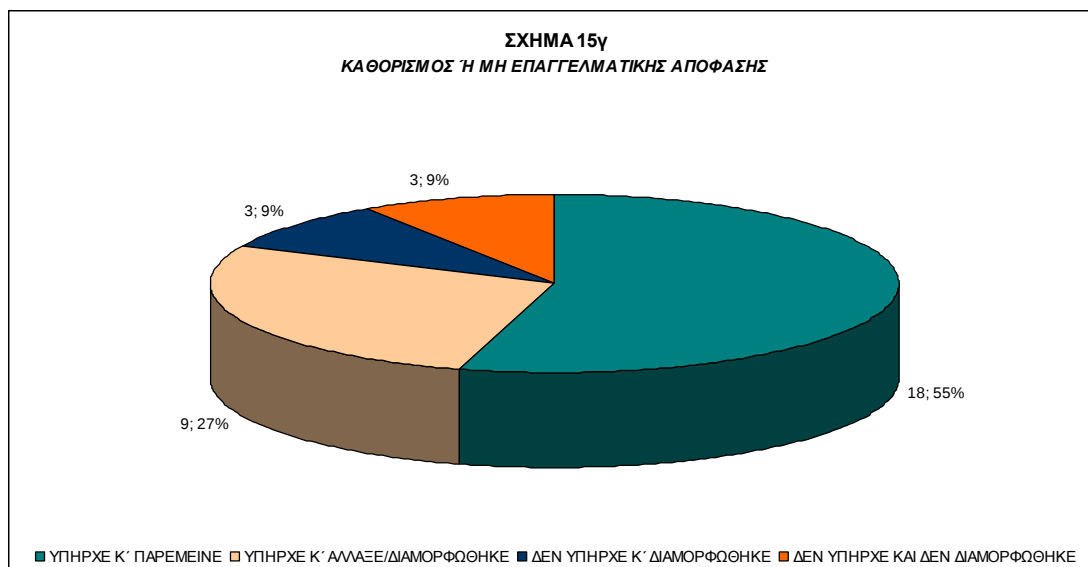
Αντίθετα, ο μαθητής που έδωσε έμφαση στις επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους μας είπε: «οι εμπειρίες μου ήταν σημαντικές στο μάθημα του Σ.Ε.Π. γιατί πήγαμε εκδρομή στην Σ.Ε.Τ.Η.ΗΛ. Ήταν καλά γιατί πληροφορηθήκαμε πολλά πράγματα που δεν ξέραμε».

Στις απαντήσεις όπου μέσα από το μάθημα αυτό καθορίστηκε η επαγγελματική απόφαση των μαθητών διακρίναμε τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) σε κάποιες διαφαινόταν ότι προϋπήρχε και παρέμενε η ίδια απόφαση, β) σε άλλες υπήρχε και άλλαξε ή διαμορφώθηκε, γ) σε κάποιες άλλες δεν υπήρχε και διαμορφώθηκε, ενώ δ) υπήρξαν κάποιες όπου αυτή δεν υπήρχε και δεν

διαμορφώθηκε. Τα αποτελέσματα που συλλέξαμε παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΥΠΗΡΧΕ Κ' ΠΑΡΕΜΕΙΝΕ	18	55%
ΥΠΗΡΧΕ Κ' ΑΛΛΑΞΕ/ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ	9	27%
ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ Κ' ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ	3	9%
ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ	3	9%

Όπως παρατηρούμε, οι 18 μαθητές του δείγματός μας, δηλαδή το 55%, είχαν εκ των προτέρων αποφασίσει ποια θα είναι η επαγγελματική τους πορεία και μέσα από τις εμπειρίες που απέκτησαν με το μάθημα αυτό τη διατήρησαν. Το 27% του δείγματος, δηλαδή οι 9 μαθητές, είχαν δημιουργήσει στο μυαλό τους ένα σχέδιο, το οποίο όμως μέσα από το μάθημα αυτό άλλαξε ή διαμορφώθηκε ολοκληρωτικά. Ταυτόχρονα, 3 μαθητές που αποτελούν το 9% του δείγματος, δεν είχαν αποφασίσει κάτι, αλλά κατάφεραν να διαμορφώσουν άποψη μέσα από το μάθημα. Και τέλος, το 9% των μαθητών δεν είχε και δεν κατόρθωσε να πάρει μια επαγγελματική απόφαση κατά την εξέλιξη του μαθήματος. Όλα τα παραπάνω μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε στο ακόλουθο διάγραμμα (σχήμα 15γ).



Ας δούμε τώρα κάποιες χαρακτηριστικές απαντήσεις των μαθητών που δείχνουν ότι είχαν από πριν πάρει τις αποφάσεις τους και δεν τις άλλαξαν. Κάποιος μαθητής μας είπε: «Μέσα από το μάθημα του Σ.Ε.Π. αποφάσισα και σιγουρεύτηκα ότι θέλω να κάνω αυτό που είχα σκεφτεί». Κάποιος άλλος ανέφερε: «Μέσα από το μάθημα δεν άλλαξε η επιλογή μου», ενώ ένας τελευταίος υποστήριξε «κάνοντας το μάθημα του Σ.Ε.Π. δεν άλλαξα γνώμη για το επάγγελμα που θέλω να ακολουθήσω. Αντίθετα, έμαθα και κάποιες πληροφορίες παραπάνω γι' αυτό».

Ενδιαφέρουσα είναι η απάντηση που έδωσε ένας μαθητής με την οποία αποδεικνύει ότι είχε πάρει κάποια απόφαση, αλλά στην πορεία άλλαξε ή διαμορφώθηκε. Μας είπε: «είχα διαλέξει επάγγελμα, αλλά μέσω του Σ.Ε.Π. κατάλαβα ότι δεν μου ταιριάζει». Το ίδιο συμπέρασμα βγάζουμε και από τις δύο επόμενες απαντήσεις: «οι σκέψεις μου για την μελλοντική επαγγελματική μου πορεία διαμορφώθηκαν οριστικά, όταν η καθηγήτριά μου μας έφερνε πληροφορίες για τα επαγγέλματα και έτσι πήραμε μια καλή εμπειρία», «το επάγγελμα που είχα διαλέξει δεν ήταν έτσι όπως το φανταζόμουν. Μέσα από το μάθημα αυτό έμαθα τα

πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του και αυτό βοήθησε στην τελική μου απόφαση».

Στις επόμενες απαντήσεις παρατηρούμε ότι οι μαθητές δεν είχαν πάρει κάποια απόφαση και το μάθημα τους υποστήριξε να διαμορφώσουν: «το μάθημα με βοήθησε να βρω το επάγγελμα που θα ακολουθήσω», «η προσωπική μου εμπειρία είναι ότι μέσα από τον Σ.Ε.Π. μπήκα σε περισσότερες σκέψεις για την δουλειά που θέλω να ακολουθήσω».

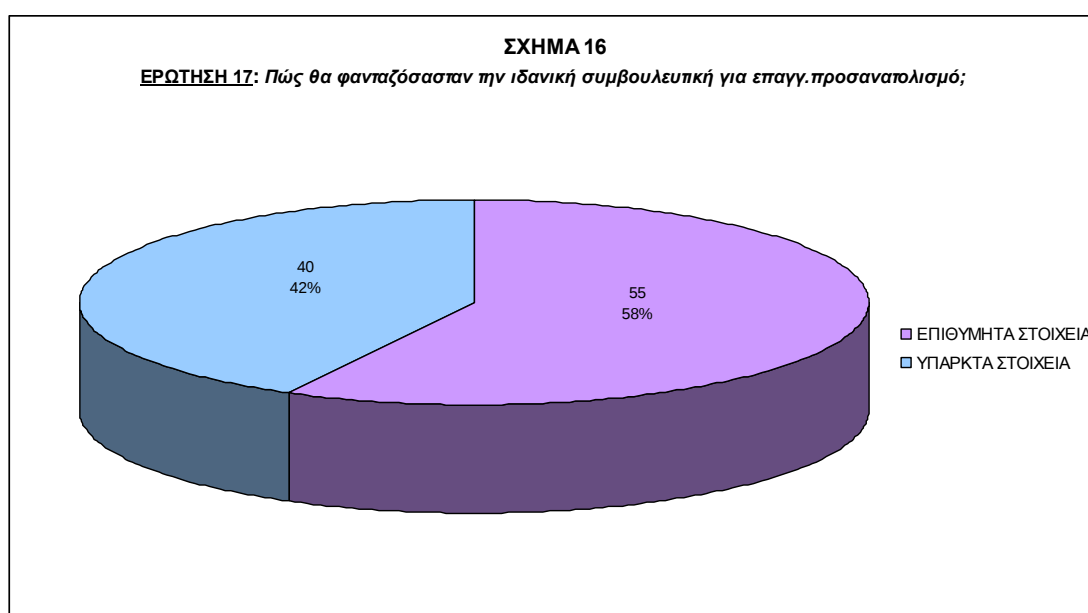
Τέλος, ένας μαθητής μας είπε: «επειδή δεν έχουμε κάνει πολλές φορές μάθημα δεν έχω αποφασίσει για το επάγγελμα που θέλω μελλοντικά να κάνω», ενώ ένας άλλος ανέφερε: «κάθε μέρα αλλάζω γνώμη και απόφαση». Όπως καταλαβαίνουμε άλλωστε, οι απαντήσεις αυτές αποδεικνύουν ότι κάποιοι δεν είχαν αποφασίσει πριν και δεν κατάφεραν να διαμορφώσουν άποψη κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Μέσα από την **ερώτηση 17**, επιχειρήσαμε να διερευνήσουμε τα «θέλω» των μαθητών όσον αφορά την ιδανική γι' αυτούς συμβουλευτική στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Μελετήσαμε τις απαντήσεις τους και στη συνέχεια αποφασίσαμε να τις αξιολογήσουμε με βάση τα στοιχεία που εκείνοι επιθυμούν να προστεθούν και τα στοιχεία που ήδη υπάρχουν, έτσι ώστε να ενισχυθεί αυτή η διαδικασία.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	55	58%
ΥΠΑΡΚΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	40	42%

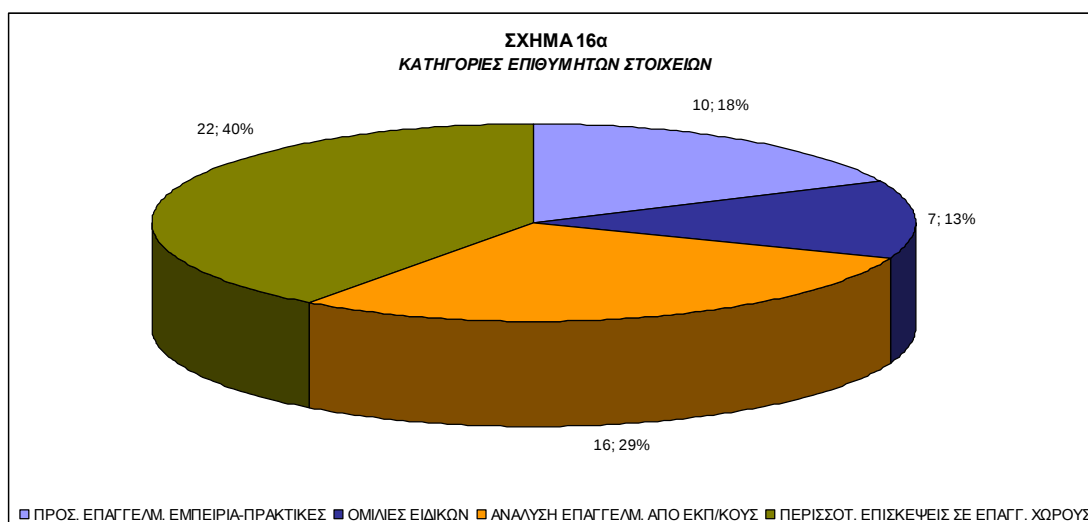
Οι απαντήσεις που πήραμε εμφανίζονται στον παραπάνω πίνακα. Όπως παρατηρούμε, το 58% του δείγματος, δηλαδή οι 55 μαθητές υποστήριξαν επιθυμητά στοιχεία, ενώ οι 40 μαθητές (το 42%), βασίστηκαν σε ήδη υπάρχοντα και χρησιμοποιούμενα από το μάθημα στοιχεία, τα οποία θεωρούν ιδιαίτερα ικανοποιητικά. Τα στοιχεία αυτά γίνονται αντιληπτά και διαγραμματικά στο σχήμα 16.



Στη συνέχεια, αναζητήσαμε μέσα από τις απαντήσεις τους περισσότερα στοιχεία. Για το λόγο αυτό, ερευνήσαμε σε βάθος τις επιθυμίες τους. Ο ακόλουθος πίνακας μας δείχνει τα στοιχεία αυτά.

ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΠΡΟΣ. ΕΠΑΓΓΕΛΜ. ΕΜΠΕΙΡΙΑ-ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	10	18%
ΟΜΙΛΙΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ	7	13%
ΠΕΡΙΣΣ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΑΓΓ. ΑΠΟ ΕΚΠ/ΚΟΥΣ	16	29%
ΠΕΡΙΣΣΟΤ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΕΠΑΓΓ. ΧΩΡΟΥΣ	22	40%

Όπως παρατηρούμε, το 40% του δείγματος (22 μαθητές) επιθυμεί περισσότερες επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους, προκειμένου να αποκτήσει μια καλύτερη εμπειρία στην πράξη. Στη συνέχεια, το 29% (16 μαθητές) ζητά μεγαλύτερη ανάλυση των επαγγελμάτων μέσα στην τάξη από τους εκπαιδευτικούς, ενώ το 18%, δηλαδή 10 μαθητές επιθυμούν καλές πρακτικές που θα τους προσφέρουν προσωπική επαγγελματική εμπειρία. Τέλος, το 13% (7 μαθητές) προτιμά ομιλίες στο σχολικό χώρο από ειδικούς άμεσα σχετιζόμενους με τα διάφορα επαγγέλματα. Όλα τα παραπάνω μπορούμε εύκολα να τα αποτυπώσουμε στο διάγραμμα που ακολουθεί (σχήμα 16α).



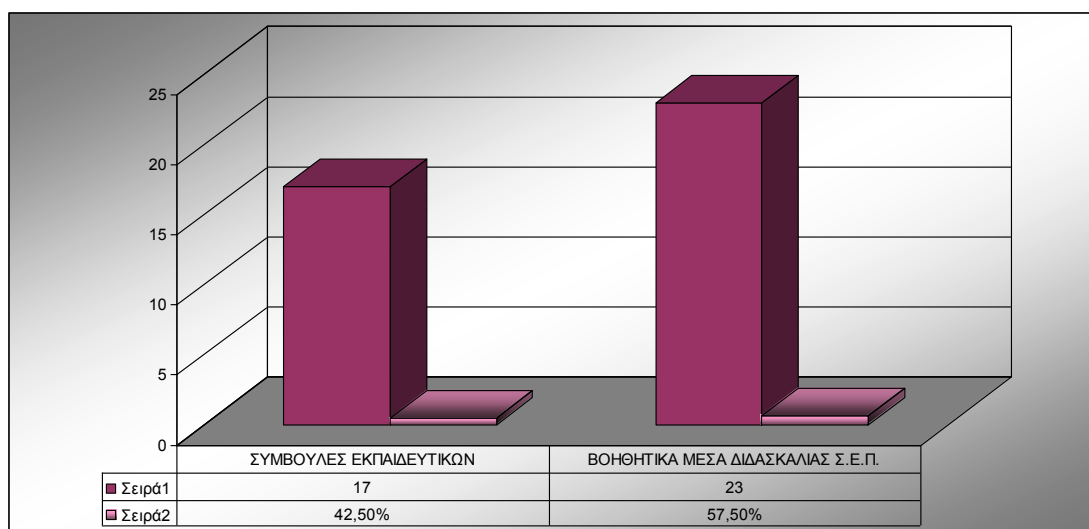
Ας δούμε τώρα μερικές από τις απαντήσεις των μαθητών που σχετίζονται με τα προηγούμενα. Ένας μαθητής υποστήριξε: «πιστεύω πως θα έπρεπε να επισκεπτόμασταν συχνά διάφορους επαγγελματικούς χώρους. Έτσι θα παίρναμε μια εικόνα για να μπορέσουμε να αποφασίσουμε τι επάγγελμα θέλουμε να ακολουθήσουμε». Ένας άλλος μας είπε: «απαραίτητη είναι η επίσκεψη σε διάφορους χώρους εργασίας καθώς το περιβάλλον αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιλογή μας...». Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε την έντονη επιθυμία των μαθητών για εμπειρίες από πραγματικούς χώρους εργασίας.

«Θεωρώ πως θα μπορούσαν οι καθηγητές μας να αναπτύξουν περισσότερο τα διάφορα επαγγέλματα. Σημαντικό είναι να υπάρχει περισσότερη εκπαίδευση και ενημέρωση σ' αυτούς, ώστε να μπορούν και εκείνοι με τη σειρά τους να το μεταδώσουν στους μαθητές», μας είπε κάποιος, ενώ ένας άλλος έγραψε: «θα επιθυμούσα καθηγητές με εξειδικευμένες γνώσεις πάνω σε όλες τις κατευθύνσεις για να συμβουλεύουν τους μαθητές ανάλογα με τις κλίσεις και τις προτιμήσεις τους». Τα παραπάνω μαρτυρούν την επιθυμία των μαθητών για περισσότερη ανάλυση σε επαγγελματικά θέματα από καθηγητές με εξειδικευμένες γνώσεις.

Στη συνέχεια, κάποιος μαθητής μας απάντησε: «την ιδανική συμβουλευτική για τον επαγγελματικό μου προσανατολισμό τη φαντάζομαι να παρακολουθώ δοκιμαστικά το επάγγελμα που μου αρέσει για λίγο καιρό για να επιβεβαιώσω την επιλογή μου». Κάποιος άλλος είπε: «για μένα η ιδανική συμβουλευτική θα είχε περισσότερες διαδραστικές ασκήσεις», ενώ ένας τρίτος υποστήριξε: «...το μόνο πρόβλημα για μένα ήταν ότι δεν είχε το μάθημα καθόλου πρακτική». Όλα τα παραπάνω μαρτυρούν την επιθυμία των μαθητών για προσωπική επαγγελματική εμπειρία.

Τέλος, η επιθυμία τους για απόκτηση εμπειριών μέσα από ομιλίες ειδικών σχετικών με τα διάφορα επαγγέλματα φαίνεται από τις ακόλουθες απαντήσεις: «θα έπρεπε να φέρουν έναν ειδικό να μας μιλήσει» και «θα προτιμούσα για να μάθουμε πιο πολλά και να καταλάβουμε, να έλθουν να μας μιλήσουν ειδικοί».

Κατόπιν, προσπαθώντας να μελετήσουμε τα στοιχεία εκείνα στα οποία έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση οι μαθητές, όσον αφορά το μάθημα του Σ.Ε.Π. και την ιδανική γι' αυτούς συμβουλευτική, διακρίναμε τις συμβουλές των καθηγητών και τα βοηθητικά μέσα με τα οποία γίνεται η διδασκαλία του. Το ακόλουθο διάγραμμα με τον ενσωματωμένο πίνακα μας δίνει τα αποτελέσματα για τα στοιχεία αυτά.



Είναι εμφανές ότι το 57,5% του δείγματος υποστήριξε ότι έγινε καλό μάθημα κατά τη διάρκεια της χρονιάς και ότι είναι ευχαριστημένοι από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν, γι' αυτό και δεν ήθελαν να προτείνουν κάτι. Αυτό που ζήτησαν μόνο ήταν περισσότερο χρόνο στο μάθημα, περισσότερα βίντεο και εικόνες για να συλλέγουν πιο πολλές πληροφορίες. Χαρακτηριστικές είναι και κάποιες από τις απαντήσεις τους, όπως: «δεν έχω κάτι να προτείνω για το μάθημα αυτό. Μπορώ να πω πως με βοήθησε αρκετά στον επαγγελματικό μου προσανατολισμό», ή «δεν υπάρχει κάτι που θα μπορούσε να γίνει καλύτερα στο μάθημα αυτό, αν εξαιρέσουμε ότι θα πρέπει να υπάρχει περισσότερος χρόνος για να έχουμε πιο πολλές απαντήσεις και να δεχόμαστε περισσότερες πληροφορίες» και «πιστεύω δεν μπορούσε να γίνει κάτι καλύτερο γιατί μέσα στη χρονιά έγινε πολύ καλό μάθημα και πολύ ενδιαφέρον».

Αντίθετα, το 42,5%, δηλαδή 17 μαθητές, υποστήριξαν τις συμβουλές των εκπαιδευτικών μέσα στο μάθημα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν κάποιες από τις απαντήσεις τους, όπως: «οι συμβουλές που μου έδωσαν οι εκπαιδευτικοί στο μάθημα του Σ.Ε.Π. ήταν ιδανικές», ή «σε ένα περιβάλλον στο οποίο μαθητές και καθηγητές αναπτύσσουν επικοινωνητικούς διαλόγους οφείλουν οι δεύτεροι να ασχολούνται με το κάθε παιδί ξεχωριστά για να το βοηθήσουν να ανακαλύψει τα ταλέντα και τις κλίσεις του» και «κατά τη γνώμη μου η ιδανική συμβουλευτική θα ήταν αν ο

καθηγητής μπορούσε να βοηθήσει δίνοντας συμβουλές και να επικεντρώνεται σε κάθε μαθητή ξεχωριστά».

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τα ευρήματα της έρευνάς μας προκύπτει ότι η συμβουλευτική επιτρέπει στο μαθητή την ελεύθερη έκφραση. Αναπτύσσει δηλαδή, την αυτογνωσία επιτρέποντάς του να εκφράσει τα «θέλω» του. Εξέχουσα θέση στη διαδικασία αυτή κατέχουν οι απόψεις του διδάσκοντα, ο οποίος υποστηρίζει, πληροφορεί, αλλά δεν κατευθύνει. Γιατί όπως ξέρουμε, οι άνθρωποι που λειτουργούν γύρω από μας, ως εξωτερικά στηρίγματα για μας, είναι χρήσιμοι για να καταλάβουμε τι μας συμβαίνει και να οδηγηθούμε ένα βήμα πιο κοντά στη λύση των προβλημάτων μας (Bucay,2006).

Η έλλειψη της κατάλληλης υποδομής σε συνδυασμό με τη δυστοκία του σχολικού ωρολογίου προγράμματος κάνουν δύσκολη και πολλές φορές ακατόρθωτη τη χρήση πολυμέσων για μετάδοση πληροφοριών.

Οι μαθητές δείχνουν αρκετά ικανοποιημένοι ως προς την επίλυση αποριών σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, γεγονός που δίνει έμφαση στη συμβουλευτική ικανότητα του μαθήματος.

Η υποστηρικτική αυτή προσπάθεια στηρίζεται άμεσα από τους διδάσκοντες καθηγητές, από τους οποίους το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών είναι ικανοποιημένο σε μεγάλο βαθμό και τους αποδέχεται ως βασική πηγή πληροφόρησής του. Από τους τελευταίους τονίζεται η ανάγκη επιμόρφωσης των καθηγητών στο συγκεκριμένο αντικείμενο, προκειμένου να αποκτήσουν και να τους μεταδώσουν τις απαραίτητες εξειδικευμένες γνώσεις και πληροφορίες.

Και αυτό, γιατί οι μαθητές μέσα από το συγκεκριμένο μάθημα επιζητούν χρήσιμες συμβουλές και πληροφορίες που θα αξιοποιήσουν κατάλληλα προκειμένου να χτίσουν την αυτοπεποίθησή τους αλλά και την επαγγελματική τους πορεία.

Επίσης, υποστηρίζουν σε πολύ μεγάλο ποσοστό, ότι το καλύτερο μέσο στήριξης της συμβουλευτικής διαδικασίας σε επίπεδο τάξης είναι η συζήτηση με τους καθηγητές τους και η ανταλλαγή απόψεων. Τη δεύτερη θέση στις προτιμήσεις τους κατέχει η χρήση οπτικοακουστικού υλικού που συμπληρώνει τα όποια κενά υπάρχουν.

Σε ατομικό επίπεδο οι μαθητές στο μεγαλύτερο ποσοστό τους ενημερώνονται για τα επαγγέλματα από το διαδίκτυο, ενώ η δεύτερη επιλογή τους γι' αυτό είναι το σχολείο. Δυστυχώς, τα ΚΕ.ΣΥ.Π. είναι τελευταία στις προτιμήσεις τους για ενημέρωση.

Από την έρευνα επίσης προέκυψε ότι ο Σ.Ε.Π. συμβάλλει στην επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών, ενώ ταυτόχρονα επηρεάζει σε μικρό βαθμό τις προσωπικές τους αποφάσεις, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί κατά το πλείστον σε πρότερο χρόνο, δηλαδή παίζει δευτερεύοντα ρόλο σ' αυτό.

Ο χρόνος που αφιερώνεται στο συγκεκριμένο μάθημα είναι ικανοποιητικός για τους περισσότερους από τους μαθητές. Εκείνοι που απάντησαν αρνητικά στην ερώτηση αυτή υποστήριξαν ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους και για πρόσκληση σε ειδικούς-επαγγελματίες με σκοπό την έγκυρη ενημέρωσή τους .

Τέλος, στην προσπάθειά μας να δούμε τι θεωρούν οι μαθητές ως ιδανική γι' αυτούς συμβουλευτική, δηλαδή τι είναι αυτό που λείπει από τη διαδικασία αυτή και απαιτείται για να τη συμπληρώσει, εισπράξαμε την επιθυμία για περισσότερες

επισκέψεις σε χώρους εργασίας και για περισσότερες επαγγελματικές εμπειρίες και πρακτικές.

Θα πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι υπάρχει σύγκλιση μεταξύ των αποτελεσμάτων της συνέντευξης και αυτών που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο, γεγονός που ενισχύει την αξιοπιστία της έρευνάς μας.

Σημαντικό είναι επίσης να αναφέρουμε ότι κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν εμφανές το άγχος των μαθητών. Διακρίνονταν από ανασφάλεια για τις ερωτήσεις που θα δέχονταν, κάτι που μπορεί να επηρέασε τις απαντήσεις τους. Αυτό φάνηκε χαρακτηριστικά όταν μας ζήτησαν κάποιες στιγμές να τους επαναλάβουμε την ερώτηση ή όταν από αμηχανία δεν μπορούσαν να απαντήσουν. Τότε τους βοηθήσαμε, είτε επαναλαμβάνοντας την ερώτηση, είτε διατυπώνοντάς τη με άλλα λόγια.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να επισημάνουμε πως κάθε μαθητής άκουγε τις ερωτήσεις για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Αυτό σημαίνει πως δεν επιτρέψαμε τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών, γιατί κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε προετοιμασμένες απαντήσεις. Επιδίωξή μας δεν ήταν να πάρουμε μια ωραία και καλοστημένη απάντηση απ' αυτούς, αλλά να δούμε και να αξιολογήσουμε την αυθόρμητη και αληθινή τους άποψη που εκφράζει τα πραγματικά τους «πιστεύω».

Θα υπενθυμίσουμε ότι το δείγμα τόσο του ποσοτικού όσο και του ποιοτικού εργαλείου είναι μαθητές μας, τόσο στο μάθημα του Σ.Ε.Π., όσο και σε άλλα μαθήματα, γεγονός που μπορεί να περιορίζει λίγο τα αποτελέσματα σχετικά με τις απαντήσεις που έδωσαν.

Διαπιστώσαμε επίσης, ότι στο μεγαλύτερο μέρος των ερωτήσεων ανοικτού τύπου ένα αξιόλογο ποσοστό μαθητών δεν απάντησε. Αυτό δείχνει είτε την αδυναμία των μαθητών να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις, είτε την αδιαφορία τους.

Ασφαλώς, τα αποτελέσματα στα οποία καταλήξαμε εκφράζουν τις απόψεις ενός μικρού δείγματος μαθητών ενός σχολείου. Για το λόγο αυτό δεν μπορούμε να γενικεύσουμε την ισχύ τους, γιατί αυτό δεν είναι αντιπροσωπευτικό για το σύνολο των σχολείων της χώρας.

Μέσα από την έρευνα λοιπόν που πραγματοποιήσαμε είδαμε ότι στα μάτια των μαθητών, ο Σ.Ε.Π. ως μάθημα παίζει δευτερεύοντα ρόλο στη διαδικασία λήψης εκπαιδευτικής και επαγγελματικής απόφασης. Αυτό σημαίνει ότι έχει επικουρικό ρόλο κατά τη διαδικασία μετάβασης του εφήβου από το σχολείο στην αγορά εργασίας και όχι κύριο, όπως θα του άρμοζε εξαιτίας του σκοπού για τον οποίο έχει θεσπιστεί. Τι μπορούμε λοιπόν να κάνουμε για να βελτιώσουμε αυτήν την κατάσταση, προκειμένου να πάρει τη θέση που του αξίζει ως σημαντικός παιδαγωγικός θεσμός; Πώς θα βοηθήσουμε τους μαθητές μας;

Κατ' αρχήν, το μάθημα αυτό θα πρέπει να διδάσκεται από κατάλληλα επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς σε θέματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, οι οποίοι σε τακτά χρονικά διαστήματα θα πρέπει να ανανεώνουν τις γνώσεις τους με αντίστοιχα σεμινάρια και όχι από εκπαιδευτικούς οποιασδήποτε ειδικότητας που το παίρνουν για συμπλήρωση του ωραρίου τους. Με την κινητικότητα που υπάρχει κάθε χρόνο στους εκπαιδευτικούς των σχολείων είναι σπάνιο να συναντήσουμε σε καθένα απ' αυτά εκπαιδευτικό με επιμόρφωση στο αντικείμενο αυτό. Κάτι τέτοιο απαξιώνει εξ' αρχής το μάθημα αλλά και το θεσμό. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι μια καλή πληροφορία είναι απαραίτητη συνθήκη για έναν καλό προσανατολισμό (Φιλιππάκης,2007).

Παράλληλα, κατά τη γνώμη μας, θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί που το διδάσκουν να εφαρμόζουν στην πράξη τις αρχές της προσωποκεντρικής συμβουλευτικής για να

υποστηρίζουν τα «θέλω» των μαθητών και να δημιουργήσουν πλήρως ενεργοποιημένα άτομα (Mearns et al.,1998), που θα παίρνουν πρωτοβουλίες.

Στο προσωποκεντρικό μοντέλο του Rogers, το σχολείο πρέπει να έχει ως κεντρικό «ήρωα» το μαθητή. Ο εκπαιδευτικός είναι ο σύμβουλος που θα κάνει τις διάφορες πηγές μάθησης προσιτές στους μαθητές. Δεν επιβάλλει σ' αυτούς παιδαγωγικές διαδικασίες, αλλά τους προτείνει τα μέσα με τα οποία θα εργαστούν.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι το σχολείο θα πρέπει να στοχεύει στην εξασφάλιση ενός κλίματος ελεύθερης έκφρασης που να επιτρέπει στο μαθητή να αυτοπραγματοωθεί. Μ' αυτόν τον τρόπο ο μαθητής γίνεται ένα δραστήριο άτομο, αναπτύσσει πρωτοβουλίες και αίσθημα ευθύνης. Ο εκπαιδευτικός-σύμβουλος απ' την άλλη, αναπτύσσει μια εποικοδομητική επικοινωνία τόσο με μεμονωμένους μαθητές, όσο και με ομάδες ατόμων και συζητά θέματα που αφορούν δυσκολίες που οι τελευταίοι αντιμετωπίζουν. Όλ' αυτά βέβαια, λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα θερμό συναισθηματικά περιβάλλον το οποίο συντελεί στην ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων και των σκέψεων του μαθητή.

Το άτομο εκείνο που είναι ικανό να καταλάβει τα προβλήματά του, ενθαρρύνεται να εκφράσει και τα συναισθήματά του για να δώσει λύσεις. Βέβαια, ο σύμβουλος θα πρέπει να καταβάλει προσπάθεια να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο συλλαμβάνει τα πράγματα ο μαθητής από τη δική του πλευρά. Πρέπει δηλαδή να λειτουργήσει η ενσυναίσθηση, η κατανόηση και η άνευ όρων αποδοχή από πλευράς του εκπαιδευτικού για την επίτευξη του καλύτερου αποτελέσματος.

Κρίνεται επίσης απαραίτητη η εφαρμογή του θεσμού του Σ.Ε.Π. στη Β' αλλά και στη Γ' Λυκείου όλων των τύπων σχολείων (γενικό και ΕΠΑΛ). Αναμφίβολα, ανάγκη συμβουλευτικής υποστήριξης έχουν όλοι οι έφηβοι και περισσότερο αυτοί που πλησιάζουν να πάρουν κρίσιμες για τη ζωή τους επαγγελματικές αποφάσεις. Μ'

αυτόν τον τρόπο θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε έγκαιρα τις κλίσεις και τα ταλέντα των μαθητών μας προκειμένου να περιορίσουμε την μελλοντική απογοήτευση που θα προέλθει από την προσωπική αποτυχία.

Σκόπιμη είναι η επαναλειτουργία των γραφείων συμβουλευτικής μέσα στα σχολεία, τα οποία θα είναι επανδρωμένα με τον κατάλληλο εξοπλισμό. Εκεί θα πραγματοποιείται ατομική συμβουλευτική για επαγγελματικό προσανατολισμό σε προγραμματισμένες συνεντεύξεις με τους μαθητές που το επιθυμούν.

Τέλος, σημαντικό ρόλο θα παίζει η συχνότερη οργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών-επισκέψεων σε εργασιακούς χώρους, προκειμένου το μάθημα να γίνει περισσότερο βιωματικό.

Είναι γεγονός ότι στην εποχή της κρίσης και της ανεργίας, της αλματώδους εξέλιξης της τεχνολογίας, της διαμόρφωσης διαπολιτισμικών κοινωνιών, η αναγκαιότητα του Σ.Ε.Π. κυρίως για τους μαθητές είναι μεγάλη. Για το λόγο αυτό πρέπει να προσπαθήσουμε να δώσουμε σ' αυτόν τη θέση που του ταιριάζει μέσα στη σχολική τάξη επιδιώκοντας την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών μας.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Anderson, L., Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ. (1980). *Προσωπικότητα και Στάσεις των Φοιτητών των Ελληνικών Ανώτατων Ιδρυμάτων*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Βλαχοδήμου, Ε. (2014). Η δημιουργικότητα στην εκπαίδευση: η περίπτωση του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Ανακτήθηκε στις 3/4/2017 από: http://e-yliko.gr/SEP/attachments/kesyp/dimiourgikotita_sep.pdf
- Γαληνέας, Γ. Β. (2006). *Η Συμβουλευτική στο Δημοτικό Σχολείο: ο Δάσκαλος-Σύμβουλος*. Δημοσιευμένη Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γεώργας, Δ., Μπεζεβέγκης, Η., Γιαννίτσας, Ν. (1991). Εμπειρίες, στάσεις και προσδοκίες μαθητών και φοιτητών από το Λύκειο, τον Σ.Ε.Π. και το Πανεπιστήμιο. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ. 18-19, σ. 43-66.
- Δημάκη, Κ., Καμινιώτη, Ο., Κωστάκη, Ζ., Τσούρτη, Σ., & Ψαράκης, Στ. (2004). Εκπαιδευτικές και Επαγγελματικές Προτιμήσεις των μαθητών του Λυκείου στα αστικά κέντρα. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 114. Ανακτήθηκε στις 2/4/2017 από: <http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/9285>
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1985). *Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις των μαθητών της Γ' Λυκείου: Υπόθεση κοινωνικής τάξης*; Θεσσαλονίκη.
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1994). *Σχολικός Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική*, Μέρος Πρώτο, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε.Γ. (1998). *Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία* (2^η έκδοση), Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1999α). *Συμβουλευτική -Προσανατολισμός. Τόμος Α: Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία*.(4^η έκδ.) Αθήνα: Μ. Π. Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2002). *Συμβουλευτική-Προσανατολισμός Τόμος Α' Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2004). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας*, Αθήνα: Έλλην.
- Κασσωτάκης, Μ. (1992). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός των μαθητών και το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο: μια προσπάθεια αξιολόγησής του. *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, τ.3(3), σ. 102-139.

- Κασσωτάκης, Μ. (1999). *Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα*, Αθήνα: Εκδόσεις: Γρηγόρη.
- Κασσωτάκης, Μ. (2000). *Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κασσωτάκης, Μ. (2001). Η Εφαρμογή του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελληνική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Παρελθόν, Παρόν και μέλλον. Πρακτικά του Α' Διεθνούς Συνεδρίου του Ε.Κ.Ε.Π. με θέμα : «Οι εξελίξεις στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην αυγή του 21ου αιώνα» (σελ. 197-213), Αθήνα.
- Κασσωτάκης, Μ. (2004). *Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός, θεωρία και πράξη*, σελ. 53, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κασσωτάκης, Μ. (2004). Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα και η μεθοδολογία της (επιμ. Κασσωτάκης, Μ.) στο «*Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*», Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κάτσικας, Χ., & Θεριανός, Κ. (2007). *Ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης: από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι το 2007*, Αθήνα: Σαββάλας.
- Κεδράκας, Κ. (2008). *Μεθοδολογία λήψης συνέντευξης*. Ανακτήθηκε στις 16/3/2017 από: <http://www.adulteduc.gr/>
- Κοσμίδου –Hardy, Χ. (1992). Συμβουλευτική στο Πανεπιστήμιο: Προς ένα αναπτυξιακό μοντέλο; Μια εμπειρία στο πλαίσιο του κέντρου Σ.Ε.Π., εισήγηση στο διεθνές συμπόσιο που διοργάνωσε ο τομέας ψυχολογίας της φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με τίτλο: *Η συμβουλευτική στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση 27-3-1992*.
- Κοσμίδου –Hardy, Χ., Δροσίνου, Μ. (2007). *Δεξιότητες συμβουλευτικής για την εκπαίδευση: κριτική, ολική προσέγγιση στο: Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης*, Αθήνα, ΕΚΕΠ.
- Κυριαζή, Ν. (1999). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, σ.122, Αθήνα, Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα.
- Λαγουδάκος, Μ., Λογιώτης, Γ. (2016). *Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Από τη φθίνουσα πορεία στον επανασχεδιασμό του θεσμού*, στο Ερκύνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 8ο, σ.158-168.
- Λογιώτης, Γ. (2014). *Ο ρόλος του Σ.Ε.Π. στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των μαθητών: από το θεσμικό λόγο στην εκπαιδευτική πρακτική*. Δημοσιευμένη Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2012). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση*, Αθήνα: ΠΕΔΙΟ.
- Μπαλτά, Η. (2010). Αναγκαιότητα και δυνατότητες εφαρμογής του θεσμού Συμβουλευτική-Προσανατολισμός στο χώρο του σχολείου: εμπειρική έρευνα σε μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ.92-93, σ.88-102.
- Παπάς, Γ.& Ψαχαρόπουλος, Γ. (1990). Οι αντιλήψεις των νέων για τον εκπαιδευτικό-επαγγελματικό προσανατολισμό στο σχολείο: προτάσεις για την αναμόρφωσή του. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ.14-15, σ.55-80.
- Σαμοΐλης, Π. (2001). Παράγοντες που επηρεάζουν τους υποψήφιους των Γενικών Εξετάσεων για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην επιλογή σπουδών. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ. 56-57, σ. 151-172.
- Σπηλιωτοπούλου, Β. (2015). *Μεθοδολογία Έρευνας ΣΥ.ΕΠ.*, Σημειώσεις μαθήματος.
- Τέττερη, Ι. (1992). Αξιολόγηση του Σ.Ε.Π. από τους μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου. Ανάγκες και προσδοκίες τους. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ. 20-21, σ. 55-77.
- Φιλιππάκης, Ν. (2007). Συμβουλευτικοί Ορίζοντες για τον σχολικό Προσανατολισμό. ΣΟΣ Προσανατολισμός: Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Σύγχρονες Προοπτικές. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, σ. 66, Αθήνα.
- Χαρίτος, Ι. (1955). *Δύο εισαγωγικά μαθήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού διδαχθέντα εις τους μαθητές της Η΄ τάξεως της Βαρβακείου Προτύπου Σχολής*, Αθήνα (πολυγραφημένο κείμενο).
- Anderson, P. (1998). Choice: can we choose it? Στο J. Radford (Eds.), *Gender and choice in occupations* (p.p. 141-160). London: Routledge Falmer.
- Bernard, H.R. (1994). *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches* (2nded), CA, Sage.
- Borcher, M. (2002). *Career Choice Factors of High School students*, Available at: <http://www2.uwstout.edu/content/lib/thesis/2002/2002borchertm.pdf> (accessed 5rd May 2017)
- Brace, I. (2004). *Questionnaire design*. Kogan Page, Limited.
- Bryman, A. (1988). *Quantity and quality in social research*, London, Routledge.
- Bucay, J. (2006). *Να σου πω μια ιστορία*, Ηλιόπουλος Κρ. (μτφ), Αθήνα, Εκδόσεις: Opera

- Cannell, C. F. & Kahn, R. L. (1968). *Interviewing*, στο G. Lindzey και A. Aronson (επιμ.) *The Handbook of Social Psychology*, p. 2: Research Methods, p.p. 526-595. New York: Addison Wesley.
- Caroff, A. (1987). *L'organisation de l'orientation des jeunes en France: évolution des origines à nos jours Issy-les-Moulineaux*, EAP.
- Cohen, L.& Manion, L. (1997). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Μητσοπούλου, Χ. και Φιλοπούλου, Μ. (μτφ.), Αθήνα, Εκδόσεις: Έκφραση.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, νέα συμπληρωμένη και αναθεωρημένη έκδοση, Κυράνης Στ., Μαυράκη Μ., Μητσοπούλου, Χ., Μπιθάρα, Π. και Φιλοπούλου, Μ. (μτφ.), Αθήνα, Εκδόσεις: Μεταίχμιο.
- Davidson, J. (1970) *Outdoor Recreation Surveys: the Design and Use of Questionnaires for Site Surveys*, London: Countryside Commission.
- Gothard, W. P. (1985). *Vocational Guidance. Theory and Practice*, London: Choom Helm.
- Javeau, C. (2000). *Η Έρευνα με ερωτηματολόγιο: το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*, Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Key, J., P. (1997). *Research design in Occupational Education*. Oklahoma State University, Available at: <http://www.okstate.edu/ag/agedcm4h/academic/aged5980a/5980/newpage16.htm>, (accessed 30rd March 2017)
- Kitwood, T. M. (1977). *Values in adolescent life: towards a critical description*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, School of Education, University of Bradford.
- Liggon, M.& McDaniel, S.W. (1976). *The Teacher's Role in Counselling*, N.J.: Prentice-Hall.
- Mearns, D.&Thorne, B. (1998) *Person-Centered Counselling in Action*. London: Sage
- Merton, R. K.& Kendall, P. L. (1946). *The focused interview*. *American Journal of Sociology*, 51, 541-57.
- Miller, F. (1968). *Guidance: Principles and Services*, Columbus, Ohio: Merrill.
- Onwuegbuzie, A., Bustamante, R.& Nelson, J. (2010). Mixed Research as aTool for Developing Quantitative Instruments. *Journal of Mixed Methods Research*, 4, 1, 56-78.
- Pasqual, N. T. (2013). *Factors Affecting High School Students' Career Preference: A Basis for Career Planning Program* Available at: <http://www.urs.edu.ph/wp-content/uploads/2016/06/2261-4881-1-PB.pdf> (Accessed 5rd May 2017)

- Patterson, C.H. (1967). *The Counselor in the School*, N.Y.: McGraw-Hill.
- Pendergrass, J. F. (2008). *A study of career choice factors and students' academic success at an aviation school*, Oklahoma State University, Available at: https://shareok.org/bitstream/handle/11244/7534/School%20of%20Teaching%20and%20Curriculum%20Leadership_246.pdf?sequence=1 (accessed 3rd May 2017)
- Platonis,(1962). *Opera*, Tomus IV, Oxford Classical Texts.
- Robson, C. (2002). *Real World Research*, Second Edition, Oxford, Blackwell.
- Rogers, C.R. (1942). *Counseling & Psychotherapy*, Boston: Houghton.
- Sinoir, G. (1959). *L'orientation professionnelle*, Paris: P.U.F.
- Sudman, S.& Bradburn, N. M. (1982). *Asking Questions: a Practical Guide to Questionnaire Design*, p. 86, San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.
- Torpey, E. (2015). *Career Planning for High Schoolers*, US Department of Labor, Available at: <https://www.bls.gov/careeroutlook/2015/article/career-planning-for-high-schoolers.htm> (accessed 3rd May 2017)
- Fizer, D. (2013). *Factors Affecting Career Choices of College Students Enrolled in Agriculture*, University of Tennessee. Available at: https://www.utm.edu/departments/msanr/pdfs/fizer_research_project_final.pdf (accessed 3rd May 2017)

Νόμοι - Υπουργικές Αποφάσεις

- ΝΔ 4379/1964 «Περί Οργάνωσης και Διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως», ΦΕΚ 182/24-10-1964.
- ΑΝ 129/1967 «Περί Οργάνωσης και Διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως και άλλων τινών Διατάξεων», ΦΕΚ 163/25-8-1967, τ. Α'.
- Ν 309/1976 «Περί Οργάνωσης και Διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως», ΦΕΚ 100/30-4-1976, τ. Α'.
- Ν 1566/1985 «Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 167/30-9-1985, τ. Β'.
- Ν 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, Πρόσβαση των Αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού Έργου και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 188/23-9-1997, τ. Α'.

- ΥΑ 116605/Γ2/23-8-2013 «Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθητών της Α΄ τάξης του Ημερήσιου Επαγγελματικού Λυκείου», ΦΕΚ 2211/9-9-2013, τ. Β΄.
- ΥΑ Φ2/177558/Δ4/5-11-2015 Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Εργασιακό Περιβάλλον, Ασφάλεια και Υγιεινή» όλων των ομάδων Προσανατολισμού της Α΄ τάξης Ημερήσιων και Εσπερινών ΕΠΑΛ, ΦΕΚ 2446/13-11-2015. Ανακτήθηκε στις 10/3/17 από: [file:///C:/Users/ab/Downloads/document%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/ab/Downloads/document%20(8).pdf)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Αγαπητοί μου μαθητές,

η παρούσα έρευνα εκπονείται στο πλαίσιο της πτυχιακής μου έρευνας στο Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό στην Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) που σκοπό έχει να διερευνηθούν οι εκτιμήσεις των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τη σημασία της Συμβουλευτικής στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό (Σ.Ε.Π.) που διδάσκεται στα σχολεία.

Με τον όρο «Συμβουλευτική» στο σχολείο (Σχολική Συμβουλευτική) εννοούμε εκείνη τη διαδικασία που προσπαθεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των ποικίλων προβλημάτων, κυρίως των παιδιών.

Ακολουθεί μια σειρά ερωτήσεων, τις οποίες παρακαλείστε να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν **αποκλειστικά και μόνο** για τους σκοπούς και τις ανάγκες της έρευνάς μου. Η συμπλήρωσή του θα διαρκέσει γύρω στα 10-15 λεπτά.

Σας ευχαριστώ, εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθεια.

Φιλικά

Άννα-Μαρία Ζαφειρακοπούλου

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Βάλτε X στα παρακάτω ερωτήματα, ανάλογα με τις επιλογές σας:

1. Φύλο: ΑΓΟΡΙ ☐ ΚΟΡΙΤΣΙ ☐

2. Ηλικία: 15-16 ☐ 16-17 ☐ 17-18 ☐ 18 και άνω ☐

3. Κατά τη διδασκαλία του Σ.Ε.Π., τόσο στη Γ' Γυμνασίου, όσο και στην Α' Λυκείου αισθάνεστε ότι απαντώνται ερωτήματα για τον επαγγελματικό σας προσανατολισμό με βάση τις προσωπικές σας ικανότητες και επιθυμίες;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

4. Οι διδάσκοντες του ΣΕΠ υποστηρίζουν τις ανησυχίες σας;

Ναι ☐ Όχι ☐

Στην επόμενη ερώτηση 5, να απαντήσετε σε κάθε πρόταση (τετράγωνο) βάζοντας έναν αριθμό από το 1 μέχρι το 4, έτσι ώστε στο 1 να αντιστοιχεί η επιλογή που σας εκφράζει περισσότερο και στο 4 αυτή που σας εκφράζει λιγότερο.

5. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι καθένα από τα παρακάτω στοιχεία συντελεί στη συμβουλευτική διαδικασία του Σ.Ε.Π.;

α) δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών-καθηγητών ☐

β) συμβουλές προς τους μαθητές ☐

γ) ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των μαθητών ☐

δ) αξιολόγηση των επιλογών των μαθητών ☐

6. Χρησιμοποιούνται χρήσιμες κατά τη γνώμη σας πληροφορίες στο μάθημα του Σ.Ε.Π.;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

7. Πώς αποκτήσατε στο μάθημα του Σ.Ε.Π. εικόνα για τα μελλοντικά επαγγέλματα;
Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας.

8. Έχετε δει στα μαθήματα του Σ.Ε.Π. video σχετικά με τα επαγγέλματα;

Ναι ☐ Όχι ☐

9. Αν όχι, νομίζετε ότι θα ήταν χρήσιμο να βλέπατε σχετικά βίντεο χώρων εργασίας;
Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας.

Στην επόμενη ερώτηση 10, να απαντήσετε σε κάθε πρόταση (τετράγωνο) βάζοντας έναν αριθμό από το 1 μέχρι το 5, έτσι ώστε στο 1 να αντιστοιχεί η επιλογή που σας εκφράζει περισσότερο και στο 5 αυτή που σας εκφράζει λιγότερο.

10. Πώς βρίσκετε πληροφορίες για τον επαγγελματικό σας προσανατολισμό;

α) από το διαδίκτυο ☐

β) από το σχολείο-τους καθηγητές ☐

γ) από τους γονείς σας ☐

δ) από φίλους-συμμαθητές ☐

ε) από τα ΚΕΣΥΠ ☐

11. Τα μαθήματα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού μπορούν να επηρεάσουν την απόφασή σας;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ο Σ.Ε.Π. είναι συστατικό στοιχείο για την επαγγελματική ανάπτυξη των μαθητών;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

13. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι ο καθηγητής-σύμβουλος συντελεί στην επαγγελματική ενημέρωση των μαθητών;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ ☐

14. Πιστεύετε ότι αφιερώνεται ο κατάλληλος χρόνος στην προσπάθεια για την καλύτερη ενημέρωση των μαθητών για τα διάφορα θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού;

Ναι ☐ Όχι ☐

15. Αν όχι, τι θα προτείνατε να γίνει γι' αυτό;
Αναπτύξτε την άποψή σας.

16. Περιγράψτε την προσωπική σας εμπειρία αναφορικά με το πώς διαμορφώθηκαν, μέσα από τα μαθήματα του ΣΕΠ, οι σκέψεις σας για τη μελλοντική επαγγελματική σας πορεία.

17. Πώς θα φανταζόσασταν την ιδανική συμβουλευτική για τον επαγγελματικό σας προσανατολισμό;
Αναπτύξτε την άποψή σας.

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή και το χρόνο σας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα που αναφέρεται στο αν τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξουν τις προσωπικές τους ικανότητες και επιθυμίες κατά τη διδασκαλία του μαθήματος του Σ.Ε.Π. οι μαθητές δήλωσαν στην συνέντευξη:

Μαθητής 1: «Ναι, είχα αυτή τη δυνατότητα και πέρυσι αλλά και φέτος, γιατί ήμουν τυχερή και είχα καθηγητές που μας έδιναν αυτή τη δυνατότητα. Δεν υιοθετούσαμε τις απόψεις των δασκάλων μας, αλλά παίρναμε απλά απ' αυτούς τις απαραίτητες πληροφορίες γύρω από τα διάφορα επαγγέλματα και μπορούσαμε κι εμείς να πούμε τις δικές μας απόψεις. Τότε αυτοί μας υποστήριζαν και μας βοηθούσαν να έχουμε πιο ολοκληρωμένες απόψεις».

Μαθητής 2: «Πιστεύω πως ναι, δίνονται σε όλους ευκαιρίες να εκφράσουν τι θέλουν να γίνουν και τι διαθέτουν για να γίνουν. Μπορώ να πω πως οι καθηγητές μου με βοηθούν (με τις γνώσεις τους) για να έχω ένα καλύτερο μέλλον».

Μαθητής 3: «Ναι, αρκετές φορές εκφράζω τις προσωπικές μου επιθυμίες, χωρίς να επηρεάζομαι από τον καθηγητή μου».

Μαθητής 4: «Ναι... σίγουρα.... γιατί σε βοηθούν να αναδειχτείς, σου δίνονται οι ευκαιρίες,... μπορεί να κάνεις πιο πολλά πράγματα και γενικότερα είσαι πιο επωφελημένος. Δεν επηρεάζομαι από την άποψη του καθηγητή μου».

Προχωρώντας στη δεύτερη ερώτηση σχετικά με το αν μέσα από το μάθημα του Σ.Ε.Π. υπάρχει η καλύτερη ενημέρωση των μαθητών γύρω από τα επαγγέλματα, αν

δηλαδή χρησιμοποιείται ενημερωτικό υλικό (video κ.λ.π.) που θα μπορούσε να βοηθήσει στη διαδικασία αυτή, απάντησαν:

Μαθητής 1: «Όχι, μόνο σήμερα ήλθε ένας καθηγητής και μας μίλησε για τα logistics και τίποτε άλλο. Οι πληροφορίες που παίρνουμε για τα επαγγέλματα προέρχονται είτε από τις γνώσεις των καθηγητών μας, είτε από το internet στο σπίτι».

Μαθητής 2: «Λόγω του ότι δεν έχουμε τις κατάλληλες εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν σ' αυτό, δεν έχουμε τις πληροφορίες που θα έπρεπε. Όμως οι καθηγητές μας κάνουν ότι καλύτερο μπορούν πάνω σ' αυτό το θέμα για να μας ενημερώσουν».

Μαθητής 3: «Επαναλαμβάνετε την ερώτηση;.....Δεν έχουμε παρακολουθήσει κάτι στο σχολείο, γιατί δεν έχουμε ένα δικό μας χώρο για κάτι τέτοιο».

Μαθητής 4: «Ναι, έχω πάρει πληροφορίες για τα διάφορα επαγγέλματα στα πλαίσια του μαθήματος και έχω τις απαραίτητες πληροφορίες για τα διάφορα επαγγέλματα».

Τέλος, στην τρίτη ερώτηση, σχετικά με το κατά πόσο τους επηρέασε το μάθημα του Σ.Ε.Π. στην επιλογή του επαγγέλματος, οι μαθητές απάντησαν:

Μαθητής 1: «Αν δεν έκανα το μάθημα δεν θα έκανα τη σωστή επιλογή επαγγέλματος, γιατί μέσα απ' αυτό έμαθα ότι δεν μου ταιριάζουν κάποια επαγγέλματα που είχα επιλέξει παλιότερα, όπως δασκάλα ή καθηγήτρια. Αυτή τη στιγμή έχω καταλάβει πως μου ταιριάζουν περισσότερο τα καλλιτεχνικά μαθήματα και έχω φτάσει σε ένα σημείο που θέλω να γίνω manager. Αυτό

σημαίνει ότι το μάθημα με βοήθησε να κάνω μια πιο σωστή επιλογή για το μέλλον μου».

Μαθητής 2: «Με έχει βοηθήσει στην επαγγελματική μου επιλογή (το συγκεκριμένο μάθημα), στο τι θέλω να κάνω και με έχει βοηθήσει να εδραιώσω την απόφασή μου περισσότερο. Πιο μικρός ήθελα να γίνω κάτι άλλο, αλλά μεγαλώνοντας άλλαξα απόφαση και συνεχίζω σ' αυτήν».

Μαθητής 3: «Ναι, αρκετά. Είχα άλλες επιλογές πριν, ήθελα κάτι διαφορετικό πριν...ήθελα να γίνω κομμώτρια, αλλά με τη συζήτηση με τον καθηγητή άλλαξα γνώμη και αποφάσισα κάτι καλύτερο για να έχω μια καλύτερη ζωή. Η επιλογή αυτή είδα ότι μου ταιριάζει και γι' αυτό άλλαξα γνώμη. Η απόφασή μου αυτή επηρεάστηκε φυσικά και από το μάθημα».

Μαθητής 4: «Αν δεν έκανα το μάθημα αυτό δεν θα επέλεγα το επάγγελμα που έχω επιλέξει, γιατί δεν θα είχα τις πληροφορίες που θα έπρεπε για να ξέρω. Πιστεύω πως θα είχα πρόβλημα, γιατί δεν θα ήξερα τόσο πολλά πράγματα για το επάγγελμα που ήθελα. Με βοήθησε το μάθημα για να κάνω την επιλογή μου, όχι μόνο όσον αφορά το επάγγελμα αλλά και όσον αφορά το σχολείο που θα ακολουθήσω».